

Selkokieline
materiaali

Selkokielelle mukauttanut
Ester Rokka

SOSIAALI- JA
TERVEYSALAN
PERUSTUTKINNON
NÄYTTÖTUTKINNON
PERUSTEET

Hyria

SISÄLLYS

Alkupuhe	2
1 SOSIAALI- JA TERVEYSALAN PERUSTUTKINNON (LÄHIHOITAJA) TAVOITTEET JA TUTKINNON MUODOSTUMINEN.....	4
1.1 SOSIAALI- JA TERVEYSALAN PERUSTUTKINNON TAVOITTEET	4
1.2 SOSIAALI- JA TERVEYSALAN PERUSTUTKINNON MUODOSTUMINEN	9
1.3 ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT	10
1.4 JATKO-OPINTOKELPOISUUS.....	13
2 PERUSTUTKINNON SUORITTAMINEN NÄYTTÖTUTKINTONA	14
2.1 YLEISTÄ NÄYTTÖTUTKINNOSTA	14
2.2 NÄYTTÖTUTKINTOJEN JÄRJESTÄMINEN	14
2.3 NÄYTTÖTUTKINNON SUORITTAMINEN	14
2.4 NÄYTTÖTUTKINNON PERUSTEET.....	15
2.5 HENKILÖKOHTAISTAMINEN NÄYTTÖTUTKINNOSSA.....	15
2.6 AMMATTITAIDON ARVIOINTI NÄYTTÖTUTKINNOSSA	16
2.7 TODISTUKSET	17
2.8 NÄYTTÖTUTKINTOON VALMISTAVA KOULUTUS	17
3 SOSIAALI- JA TERVEYSALAN PERUSTUTKINNON (LÄHIHOITAJA) AMMATILLISET TUTKINNON OSAT, AMMATTITAITOVAATIMUKSET JA ARVIOINTI.....	19
3.1 PAKOLLISET TUTKINNON OSAT	19
3.1.1 Kasvun tukeminen ja ohjaus.....	19
3.1.2 Hoito ja huolenpito	28
3.1.3 Kuntoutumisen tukeminen.....	41
3.2 VANHUSTYÖN OSAAMISALA.....	50
3.3 VANHUSTEN KOTIHOITO JA HUOLENPITO	63
LIITEOSA. Ammattialan kuvaus ja arvoperusta.....	73
4 SANASTO.....	75

Alkupuhe

Tämä on sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon (lähihoitaja) näyttötutkinnon perusteiden selkokielen materiaali. Tässä materiaalissa kerrotaan aikuisten näyttötutkinnosta. Materiaalissa on 3 lukua eli osaa ja lisäksi sanasto. Tämä materiaali on tarkoitettu maahanmuuttajille, joiden kielitaito on vähintään tasolla B1.

Ensimmäinen luku on nimeltään *Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon tavoitteet ja tutkinnon muodostuminen*. Tässä kerrotaan siitä, mitä asioita lähihoitajaopiskelija opiskelee, millainen on hyvä lähihoitaja, millaista on lähihoitajan työ ja missä lähihoitajat työskentelevät. Tässä luvussa esitellään lyhyesti myös tutkinnon eri osaamisalat (esim. vanhustyön osaamisala).

Toinen luku on nimeltään *Perustutkinnon suorittaminen näyttötutkintona*. Tässä luvussa on tietoa näyttötutkinnosta, miten näyttötutkintoja järjestetään, miten opiskelija voi osallistua näyttötutkintoon, mitä tarkoittaa henkilökohtaistaminen ja miten opiskelijan ammattitaitoa arvioidaan näyttötutkinnossa.

Kolmas luku on materiaalin tärkein luku. Se on nimeltään *Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon ammatilliset osat, ammattitaitovaatimukset ja arviointi*. Tässä luvussa esitellään kolme pakollista tutkinnon osaa (Kasvun tukeminen ja ohjaus, Hoito ja huolenpito sekä Kuntoutumisen tukeminen), yksi osaamisala (Vanhustyön osaamisala) sekä yksi valinnainen tutkinnon osa (Vanhusten kotihoito ja huolenpito). Opiskelijat saavat tietoa siitä, millaisia asioita jokaisessa tutkinnon osassa täytyy osata (arvioinnin kohteet) ja millä tavalla näitä asioita täytyy osata (arviointikriteerit).

Materiaalin liiteosa on nimeltään *Ammattialan kuvaus ja arvoperusta*. Liiteosassa kerrotaan, mitkä taidot ovat tärkeitä lähihoitajan työssä, millainen on lähihoitajan arvomaailma, mitä lähihoitajan ammattitaitoon kuuluu eli mitä osaamista lähihoitajalla pitää olla.

Lopussa on sanasto, jossa on selitetty vaikeammat sanat. Kun vaikea sana esiintyy tekstissä, se on selitetty sivun oikealla puolella. Jos sanan selitystä ei ole sivun oikealla puolella, sana on lihavoitu ja sitä klikkaamalla pääsee sanastoon katsomaan, mitä se tarkoittaa. Sanastosta pääsee takaisin sivulle klikkaamalla sanaa uudestaan.

Tämä materiaali on tehty Opetushallituksen tuen avulla.

Tämä selkokielen materiaali löytyy mm. Hyria koulutuksen verkkosivuilta osoitteesta www.hyria.fi/projektit.

Lahdessa, marraskuussa 2010
Ester Rokka
kouluttaja, Hyria koulutus

1 SOSIAALI- JA TERVEYSALAN PERUSTUTKINNON (LÄHIHOITAJA) TAVOITTEET JA TUTKINNON MUODOSTUMINEN

1.1 SOSIAALI- JA TERVEYSALAN PERUSTUTKINNON TAVOITTEET

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon **suorittanut** lähihoitaja työskentelee ihmisten kanssa. Lähihoitaja osaa hoitaa erilaisia **asiakkaita**, joilla on erilainen **elämäntilanne**. Hän osaa ottaa huomioon sen, että kaikki ihmiset ovat **yksilöitä** ja **tasa-arvoisia**. Hän tekee työtä niin, että potilaan terveys paranee.

Lähihoitajan työtehtäviä voi olla hoidossa, **huolenpidossa**, kasvatuksessa ja **kuntoutuksessa**. Hän osaa ottaa huomioon asiakkaan **voimavarat** jokapäiväisessä elämässä. Hän osaa ohjata asiakasta niin, että asiakas on **toimintakykyinen** ja elää terveellisesti. Hän auttaa, kun asiakkaat hakevat ja käyttävät erilaisia hyvinvointipalveluja tai tarvitsevat muiden ihmisten tukea.

Lähihoitaja työskentelee erilaisissa **toimintaympäristöissä** ja eri **kulttuuritaustaisten** asiakkaiden ja heidän **läheistensä** kanssa. Lähihoitajalla on paljon sosiaali- ja terveysalan osaamista, ja sen takia hän voi tehdä erilaisia työtehtäviä. Hän osaa käyttää työssään myös oman osaamisalan erikoisosaamista (esim. vanhustyön erikoisosaamista). Lähihoitaja osaa suunnitella työtä ja olla **joustava** erilaisissa tilanteissa. Hän osaa tehdä oikeita valintoja ja päätöksiä.

Lähihoitaja osaa tehdä työtä sosiaali- ja terveysalan **arvojen** mukaisesti. Hän osaa nähdä ja ratkaista työssä **eettisiä** ongelmia ja tehdä työtä alansa ammattietiikan mukaisesti. Lähihoitaja on oikeudenmukainen ja osaa ottaa vastuun. Hän tietää, mitkä ovat lähihoitajan **oikeudet** ja **velvollisuudet**, ja tekee työtä niiden mukaisesti. Lähihoitaja on vastuussa työstään sekä asiakkaalle että myös koko yhteiskunnalle.

Lähihoitaja osaa kehittää jatkuvasti ammattitaitoaan, hän seuraa alansa kehitystä ja etsii lisää tietoja. Hän opiskelee lisä-koulutuksessa tai hakee jatko-opintoihin. Lähihoitaja osaa pitää huolta siitä, että hän on terve ja työkykyinen sekä voi hyvin omassa työssään.

Lähihoitaja on **suvaitsevainen**, hän kunnioittaa asiakkaiden uskontoa, arvoja ja kokemuksia. Lähihoitajan tärkein tehtävä on **edistää** asiakkaan terveyttä sekä tukea asiakkaan **hyvinvointia** ja parantumista.

tavoite = asia, jonka ihminen haluaa saada, esim. oppimistavoite on asia, mitä haluaa oppia

suorittaa = tehdä; opiskella

lähihoitajan asiakas = ihminen, jota lähihoitaja hoitaa, neuvoo, palvelee, esim. potilas, vanhainkodin asukas.

elämäntilanne = ajanjakso ihmisen elämässä, esim. opiskelu, lapsen syntymä, työttömyys

yksilö = henkilö, persoona

tasa-arvoinen = samanarvoinen, kaikilla on samat oikeudet

huolenpito = huolenpitäminen, huolehtiminen, hoitaminen

kuntoutua, kuntoutus = parantua sairaudesta tai traumasta

voimavarat = voima, jaksaminen

toimintakykyinen, toimintakyky = pystyy toimimaan, liikkumaan; työkykyinen

tutkinto = esim. perustutkinto, ammatti

toimintaympäristö = paikka, jossa toimitaan, esim. sairaala, vanhainkoti, päiväkoti

kulttuuritausta,

kulttuuritaustainen = oma kulttuuri, mistä kulttuurista ihminen tulee

läheinen = sukulainen, perheenjäsen; ihminen, joka on lähellä

joustava = ihminen, joka voi muuttua, on valmis tekemään yhteistyötä

arvot = asioita, joita pidetään hyvinä ja tärkeinä, arvomaailma

eettinen, etiikka = ajattelutapa, jonka mukaan ajattelemme, mikä on oikein tai väärin, mikä on hyvää tai huonoa, esim. ammattieettinen

oikeudet < oikeus = mitä saa tehdä
velvollisuudet < velvollisuus = mitä täytyy tehdä

suvaitsevainen = ymmärtää ja hyväksyy erilaisia ihmisiä

Hän osaa tehdä työtä niin, että kaikkien olo on turvallinen eikä tapahdu **tapaturmia**. Hän osaa nähdä ja ymmärtää **väkivallan** merkkejä perheissä ja muissa ihmiskontakteissa. Lähihoitaja toimii niin, että ei olisi väkivaltaa eikä **syrjäytymistä**. Lisäksi hän tekee työtä sen eteen, että **mielenterveys-** ja **päihdeongelmia** sekä **kansansairauksia** olisi vähemmän.

Lähihoitaja osaa tehdä yhteistyötä ja työskennellä työryhmissä, joissa on ihmisiä eri kulttuureista ja eri ammattiryhmistä. Hän osaa kommunikoida erilaisissa tilanteissa. Hän osaa käyttää työssään erilaisia ammatillisia taitoja, joita tarvitaan esimerkiksi **vuorovaikutuksessa** ja **neuvottelussa**. Lähihoitaja osaa ottaa huomioon myös sen, että **esteettinen** työ- ja elinympäristö on hyväksi hyvinvoinnille.

Lähihoitajalla on tietoa siitä, millaiset ovat ihmisen ja yhteiskunnan väliset yhteydet. Hän osaa käyttää tietoteknologiaa ja oman alan teknologiaa. Hän tietää, miten voi **toimia** yrittäjänä. Hän osaa tehdä yhteistyötä ja työskennellä myös **monikulttuurisilla** työpaikoilla. Hän osaa ottaa huomioon **ympäristön** ja **kestävän kehityksen**. Hän osaa tehdä **taloudellista** ja laadukasta työtä. Hän tietää, mitä tarkoittaa **elinikäinen oppiminen**. Hän osaa hakea ja käyttää uutta tietoa.

Asiakaspalvelun ja tietohallinnan osaamisala suorittanut lähihoitaja osaa työskennellä sosiaali- ja terveysalalla **vastuullisesti** työryhmässä, jossa on monen eri ammatin ihmisiä. Hän osaa tukea asiakasta henkilökohtaisesti niin, että asiakkaan terveys ja toimintakyky paranevat ja **pysyvät** hyvässä kunnossa. Lähihoitaja tietää, milloin ja millaista hoitoa asiakas tarvitsee. Hänen pitää osata tehdä myös itsenäisiä päätöksiä. Hän osaa tehdä ajanvarauksia, kirjoittaa potilasasiakirjoja ja muita **asiakirjoja**. Hän osaa käyttää tieto- ja viestintätekniikkaa hyvin sekä työskennellä vastaanottotyössä.

Lähihoitaja osaa valmistella ja tehdä **hoitotoimenpiteitä** ja tutkimuksia tai **avustaa** niissä. Hän osaa ohjata asiakasta tutkimuksissa ja toimenpiteissä sekä tehdä **jälkitarkkailua**. Hän osaa käyttää työssään tietoa asiakaspalvelusta ja **tietohallinnasta**. Tämän osaamisalan työpaikkoja ovat esimerkiksi terveyskeskukset, sairaaloiden poliklinikat ja osastot, lääkäriasemat sekä sosiaalihuollon työpaikat.

Ensihoidon osaamisalan suorittanut lähihoitaja osaa työskennellä turvallisesti ja hoitaa ensihoidon potilasta hälytysajoneuvossa (esim. ambulanssissa) ja **päivystyksessä**. Hän osaa työskennellä potilaan hoitoprosessissa poliklinikalla ja sairaalassa, esim. leikkauksessa. Lähihoitaja osaa käyttää tietoa ensihoitopalvelusta, päivystyspotilaan hoitotyöstä ja muusta hoitotyöstä. Hän osaa ohjata ensihoitopotilasta.

edistää = tukea, auttaa; viedä eteenpäin; parantaa

hyvinvointi = hyvä terveys

tapaturma = onnettomuus

väkivalta = esim. fyysinen väkivalta (lyöminen) ja henkinen väkivalta

syrjäytyminen = ihminen jää yksin, jää pois työelämästä

mielenterveys = psyykinen terveys

päihde = alkoholi, huumeet

kansansairaus = sairaus, jonka lapsi perii vanhemmiltaan tai joka johtuu elintavasta, esim. sydän- ja verisuonisairaus

vuorovaikutus = ihmisten välinen suhde, keskinäinen vaikutus (esim. puhujan ja kuulijan vuorovaikutus)

neuvottelu = keskustelu, jossa halutaan tehdä sopimus

esteettinen = kaunis, taiteellinen

toimia = työskennellä; tehdä jotakin

monikulttuurinen = monta kulttuuria

ympäristö = alue, joka on ympärillä; luonto

kestävä kehitys = kehitys, joka säästää luontoa

taloudellinen = kannattava, säästävä

elinikäinen oppiminen = oppiminen koko elämän ajan

vastuullisesti = ottaa vastuun

pysyä = ei muuttua

asiakirja = tärkeä paperi, dokumentti

toimenpide = toiminta, tekeminen, esim. verikoe

avustaa = auttaa

jälkitarkkailu = tarkkailu jonkin hoitotoimenpiteen jälkeen, esim. leikkauksen jälkeen

tietohallinta = tietojen käsittely, hallinta

päivystys = lääkärin vastaanotto normaalin työajan jälkeen (esim. yöpäivystys)

Hän osaa tehdä yhteistyötä myös erilaisten **viranomaisten** kanssa. Hän osaa ottaa huomioon sen, miten erilaiset sairaudet ja **vammat** vaikuttavat ihmisten **elintoimintoihin** ja **käyttäytymiseen**. Lähihoitaja osaa järjestää ensihoitopotilaalle ja hänen läheisilleen erilaista tukea. Hän osaa käyttää työssään hoitovälineitä ja lääkintälaitteita. Hän osaa huolehtia laitteista ja hälytysajoneuvosta. Hän osaa ajaa hälytysajoneuvoa. Tämän osaamisalan työpaikkoja ovat esim. pelastuslaitokset, päivystysvastaanotot ja sairaaloiden leikkausosastot.

Kuntoutuksen osaamisalan suorittanut lähihoitaja osaa ohjata ja tukea erilaisten ja eri-ikäisten ihmisten **kuntoutumista**. Hän osaa edistää **kuntoutujan** toimintakykyä, terveyttä ja hyvinvointia. Hän työskentelee työryhmässä, jossa on monen eri ammatin ihmisiä. Hän osaa käyttää työssään tietoa kuntoutuksesta. Lähihoitaja ohjaa kuntoutujaa jokapäiväisessä elämässä. Hän osaa käyttää erilaisia **kommunikaatiomenetelmiä** vuorovaikutuksessa ja viestinnässä.

Kuntoutuksen osaamisalan suorittanut lähihoitaja osaa ohjata kuntoutujalle erilaista liikuntaa, joka edistää terveyttä. Hän osaa tehdä toimintakykytestejä. Hän osaa ohjata kuntoutujaa liikkumisvälineiden ja muiden apuvälineiden käytössä ja ostamisessa. Hän osaa käyttää apuna kuntoutujan sosiaalista **verkostoa** eli sosiaalisia kontakteja. Hän osaa tukea kuntoutujaa osallistumaan toimintaan kodin ulkopuolella, kuten esim. työ- ja vapaa-ajan toimintaan. Tämän osaamisalan työpaikkoja ovat esim. kotihoito, palvelukeskukset, kylpylät, terveyskeskusten vuodeosastot ja kuntoutumisyksiköt.

Lasten ja nuorten hoidon ja kasvatuksen osaamisalan suorittanut lähihoitaja osaa **suunnitella**, **toteuttaa** ja arvioida eri-ikäisten lasten ja nuorten hoitoa ja kasvatusta. Hän tekee yhteistyötä eri asiantuntijoiden kanssa erilaisissa työympäristöissä. Lähihoitaja osaa myös sellaisten lasten ja nuorten hoitoa ja kasvatusta, jotka ovat sairaita tai tarvitsevat erityistä tukea. Hän osaa ohjata lasta ja nuorta sekä erilaisia ryhmiä. Hän osaa tukea lasten ja nuorten välistä vuorovaikutusta. Hän osaa käyttää työssään tietoa lasten ja nuorten hoidosta ja kasvatuksesta.

Lähihoitaja osaa ohjata perheitä niin, että he saavat **tarpeellisia** palveluita ja tukea, jota yhteiskunta tarjoaa. Hän osaa edistää lapsen ja nuoren terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta. Hän osaa huomata näihin liittyviä **vaaratekijöitä**. Hän toimii niin, että vaarallisia tilanteita ei tulisi. Tämän osaamisalan työpaikkoja ovat esim. päiväkodit, koulut, lasten ja nuorten sairaalat sekä perhetyö.

viranomainen = esim. poliisi, sosiaalityöntekijä

vamma = vika, esim. luun murtuma; vamma voi olla henkinen tai fyysinen

elintoiminto = esim. sydämen toiminta

käyttäytyä, käyttäytyminen = tietää, miten täytyy olla tai puhua sosiaalisissa tilanteissa, tuntee etiketin

väline, laite = instrumentti, pieni kone, esim. työväline, jolla tehdään työtä

kuntoutua, kuntoutus = parantua sairaudesta tai onnettomuudesta

kuntoutuja = sairas ihminen, joka alkaa parantua sairaudesta tai onnettomuudesta

menetelmä = tapa, miten toimitaan, suoritustapa tietyssä tilanteessa, esim.

kommunikaatiomenetelmä; metodi

verkosto = asiakkaan ympärillä olevat ihmiset, jotka auttavat häntä esim. läheiset, sosiaalityöntekijät, projektityöntekijät

suunnitella = miettiä ennen tekemistä

toteuttaa = tehdä valmiiksi

tarpeellinen = hyödyllinen, sitä tarvitaan

vaaratekijä = jokin asia, josta voi tulla vaara

Mielenterveys- ja päihdetyön osaamisalan suorittanut

lähihoitaja tekee työtä sellaisten asiakkaiden kanssa, joilla on mielenterveyteen ja **päihteisiin** liittyviä ongelmia. Hän osaa edistää asiakkaiden mielenterveyttä. Hän osaa edistää asiakkaiden elämää niin, että he eivät käyttäisi päihteitä. Hän osaa suunnitella, toteuttaa ja **arvioida** eri-ikäisen mielenterveys- ja päihdeasiakkaan hoito- ja kuntoutusprosessia. Lähihoitaja osaa arvioida, kuinka mielenterveys- ja päihdeasiakas pärjää jokapäiväisessä elämässä ja mitä apua hän tarvitsee. Lähihoitaja osaa käyttää tietoa mielenterveys- ja päihdetyöstä. Hän osaa käyttää hoito- ja kuntoutusmenetelmiä erilaisissa toimintaympäristöissä.

Mielenterveys- ja päihdetyön osaamisalan suorittanut lähihoitaja tekee työtä yhdessä asiakkaan ja hänen perheensä kanssa. Hän tekee yhteistyötä myös muiden **asiantuntijoiden** kanssa. Tässä työssä lähihoitajan täytyy kehittää itseään jatkuvasti. Lähihoitaja osaa huolehtia myös omasta **työhyvinvoinnista**. Tämän osaamisalan työpaikkoja ovat mielenterveys- ja **päihdehuollon** työpaikat.

Sairaanhoidon ja huolenpidon osaamisalan suorittanut

lähihoitaja osaa suunnitella, toteuttaa ja arvioida asiakkaan sairaanhoitoa, **huolenpitoa** ja kuntoutumista erilaisissa toimintaympäristöissä. Hän osaa käyttää työssään tietoa sairaanhoidosta ja huolenpidosta. Työssä on tärkeää edistää asiakkaan ja potilaan terveyttä, toimintakykyä, turvallisuutta ja hyvinvointia. Lähihoitaja osaa ohjata asiakasta niin, että asiakas elää terveellisesti eli hän syö terveellistä ruokaa ja harrastaa liikuntaa, joka parantaa toimintakykyä.

Lähihoitaja osaa antaa myös lääkehoitoa. Hän osaa tukea asiakasta jokapäiväisessä elämässä. Lähihoitaja osaa myös ohjata ja antaa tukea, kun asiakkaalla on **sosiaalisia ongelmia**. Lähihoitajan täytyy osata tehdä **itsenäisiä** päätöksiä. Hänen täytyy myös kehittää jatkuvasti ammattitaitoaan. Tämän osaamisalan työpaikkoja ovat esimerkiksi terveyskeskukset, sairaalat, vanhainkodit, palvelukeskukset tai asiakkaan koti.

Suun terveydenhoidon osaamisalan suorittanut lähihoitaja

osaa työskennellä suun terveydenhuollossa. Hän työskentelee hoitoryhmässä, jossa on monen eri ammatin ihmisiä. Hän osaa ohjata asiakkaita palvelujen käytössä. Hän osaa huolehtia hoitoympäristön puhtaudesta ja välineiden huollosta. Lähihoitaja osaa arvioida, millainen on eri-ikäisten asiakkaiden suun **terveydentila**. Hän osaa ohjata asiakkaita niin, että se edistää suun terveyttä.

Lähihoitaja osallistuu yhdessä hoitoryhmän kanssa myös suun ja hampaiden hoitoon. Lisäksi hän osaa oman alansa lääkehoidon. Hän osaa käyttää alansa perustyövälineitä, työmenetelmiä ja materiaaleja. Hän osaa toimia **ergonomisesti** sekä huomaa työhönsä liittyvät **terveyshaitat**. Hän käyttää työssään tietoa suun terveydenhoidosta.

mielenterveys = henkinen hyvinvointi, joka liittyy ihmisen ajatteluun, mieleen

päihde = esim. alkoholi, huumeet

arvioida = ajatella, millaista hoitoa tai tukea potilas tarvitsee

työhyvinvointi = hyvä terveys ja hyvä olo, että ihminen jaksaa ja haluaa tehdä työtä

asiantuntija = ihminen, joka osaa eli tuntee hyvin jotain ammattia

päihdehuolto = päihdeasiakkaiden hoito

huolenpito = huolenpitäminen, huolehtiminen, hoitaminen

sosiaaliset ongelmat = esim. ihminen on työtön, käyttää päihteitä

itsenäinen = vapaa, tekee asioita itse, ei tarvitse apua tai ohjausta

hoitotiimi = hoitoryhmä, työryhmä

terveydentila = kunto, vointi (huono vai hyvä)

ergonomisesti = hyvä työasento tai työtapa, että ei tulisi esim. selkäkipuja

terveyshaitta = terveydelle vaarallinen asia

Tämän osaamisalan työpaikkoja ovat erilaiset suun terveydenhuollon työpaikat.

Vammaistyön osaamisalan suorittanut lähihoitaja osaa suunnitella, toteuttaa ja arvioida hoitoa, kasvatusta ja kuntoa erilaisille **vammaisille** asiakkaille, jotka voivat olla eri-ikäisiä, eri tavalla vammaisia tai eri kulttuureista. Hän osaa käyttää työssään tietoa vammaistyöstä. Hän kunnioittaa ja osaa tukea vammaisen asiakkaan **itsemääräämisoikeutta**. Lähihoitaja osaa **kommunikoida** erilaisten asiakkaiden kanssa ja käyttää erilaisia menetelmiä, jos normaali puhuminen on vaikeaa tai ei onnistu.

Hän osaa käyttää vammaistyön apuvälineitä ja ohjata asiakasta niiden turvallisessa käytössä. Hän osaa tukea ja ohjata vammaista asiakasta ja edistää hänen terveyttään. Lähihoitaja osaa suunnitella yhdessä vammaisen asiakkaan kanssa hänelle **viihtyisän** ja turvallisen elinympäristön. Työ on ihmissuhdetyötä, jota lähihoitaja tekee yhdessä vammaisen, hänen läheistensä sekä työryhmän kanssa. Lähihoitajan täytyy osata **ratkaista** ongelmia ja kehittää jatkuvasti omaa työtään. Tämän osaamisalan työpaikkoja ovat erilaiset vammaistyön työpaikat.

Vanhustyön osaamisalan suorittanut lähihoitaja osaa suunnitella, toteuttaa ja arvioida vanhuksen ja **muistisaira**an ihmisen hoitoa ja palvelua. Hän suunnittelee hoidon niin, että hoito **edistää** asiakkaan toimintakykyä ja kuntoutumista. Hän osaa ohjata ja auttaa asiakasta jokapäiväisessä elämässä. Hän tekee yhteistyötä asiakkaan läheisten kanssa sekä auttaa ja tukee, kun asiakas tekee päätöksiä, jotka vaikuttavat hänen elämäänsä. Hän osaa ottaa huomioon asiakkaan elämänhistorian, voimavarat ja henkilökohtaisen **elämäntilanteen**. Hän osaa edistää asiakkaan hyvää ja turvallista elämää.

Hän osaa käyttää kuntouttavia työmenetelmiä ja ottaa huomioon **työturvallisuuden**. Hän ohjaa asiakasta niin, että asiakas elää terveellisesti ja hänen **fyysinen** ja **psyykinen** terveys paranee. Lähihoitaja kehittää ammattitaitoaan ja vanhustyötä. Hän osaa käyttää oman alansa tietoa. Vanhustyön osaamisalan työpaikkoja ovat esimerkiksi kotihoito, palvelutalot, vanhainkodit ja sairaalat.

vammainen = ihminen, jolla on jokin puute, vamma

itsemääräämisoikeus = ihmisellä on oikeus osallistua päätöksiin, jotka vaikuttavat hänen elämäänsä

kommunikoida = viestiä, puhua ja kuunnella

viihtyisä = kaunis, siinä on hyvä ja mukava olla

ratkaista = selvittää, löytää vastaus

muistisairas = ihminen ei pysty muistamaan eikä ajattelemaan, esim. Alzheimerin tauti

edistää = tukea, auttaa; viedä eteenpäin; parantaa

elämäntilanne = ajanjakso ihmisen elämässä, esim. opiskelu, lapsen syntymä, työttömyys

työturvallisuus = työn tekeminen ei ole vaarallista

fyysinen = tarkoittaa ihmisen kehoa, esim. fyysinen kehitys tarkoittaa sitä, että lapsi kasvaa

psyykinen = tarkoittaa ihmisen mieltä, ajatuksia

1.2 SOSIAALI- JA TERVEYSALAN PERUSTUTKINNON MUODOSTUMINEN

Taulukossa ovat ne tutkinnon osat, jotka kuuluvat sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon näyttötutkintoon.

SOSIAALI- JA TERVEYSALAN PERUSTUTKINTO, LÄHIHOITAJA
NÄYTTÖTUTKINNOSSA
4. Ammatilliset tutkinnon osat
<p>4.1 Kaikille pakolliset tutkinnon osat (selkokielineen versio)</p> <p>4.1.1 Kasvun tukeminen ja ohjaus</p> <p>4.1.2. Hoito ja huolenpito</p> <p>4.1.3. Kuntoutumisen tukeminen</p>
Tutkintoon kuuluu pakollisena yksi osaamisala eli täytyy valita ainakin yksi osaamisala
<p>4.2 Asiakaspalvelun ja tietohallinnan osaamisala</p> <p>4.2.1 Asiakaspalvelu ja tietohallinta</p>
<p>4.3 Ensihoidon osaamisala</p> <p>4.3.1 Ensihoitopalvelussa toimiminen ja</p> <p>4.3.2 Päivystyspotilaan hoitotyö tai</p> <p>4.3.3 Perioperatiivinen hoitotyö</p>
<p>4.4 Kuntoutuksen osaamisala</p> <p>4.4.1 Kuntoutus</p>
<p>4.5 Lasten ja nuorten hoidon ja kasvatuksen osaamisala</p> <p>4.5.1 Lasten ja nuorten hoito ja kasvatus</p>
<p>4.6 Mielenterveys- ja päihdetyön osaamisala</p> <p>4.6.1 Mielenterveys- ja päihdetyö</p>
<p>4.7 Sairaanhoidon ja huolenpidon osaamisala</p> <p>4.7.1 Sairaanhoido ja huolenpito</p>
<p>4.8. Suun terveydenhoidon osaamisala</p> <p>4.8.1 Suun terveydenhoito</p>
<p>4.9 Vammaistyön osaamisala</p> <p>4.9.1 Vammaistyö</p>
<p>4.10 Vanhustyön osaamisala (selkokielineen versio)</p> <p>4.10.1 Vanhustyö</p>
<p>4.11 Kaikille valinnaiset tutkinnon osat. Tutkinnon suorittajan täytyy valita yksi tutkinnon osa kohdista 4.11.1 – 4.11.4.</p> <p>4.11.1 Tutkinnon osa sosiaali- ja terveysalan perustutkinnosta</p> <p>4.11.1.1 Päivystyspolikliininen hoitotyö</p> <p>4.11.1.2 Perioperatiivinen hoitotyö</p> <p>4.11.1.3 Vanhusten kotihoito ja huolenpito (selkokielineen versio)</p> <p>4.11.2 Tutkinnon osat ammatillisista perustutkinnoista</p> <p>4.11.3 Tutkinnon osa ammattitutkinnoista</p> <p>4.11.4 Tutkinnon osa erikoisammattitutkinnoista</p>
<p>4.13. Ammatillista osaamista yksilöllisesti syventävät tutkinnon osat (perustutkintoa laajentavat tutkinnon osat)</p> <p>4.13.1 Yritystoiminta</p> <p>4.13.2 Tutkinnon osat ammatillisista tutkinnoista (ammatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot, erikoisammattitutkinnot)</p> <p>4.13.4 Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon toinen osaamisala</p> <p>4.13.5 Kipsaaminen ja erilaisten tuentatekniikoiden käyttö immobilisaatiohoidossa</p>

Ammatillisen perustutkinnon rakenne

Ammatillisessa perustutkinnossa on ammatillisia tutkinnon osia, jotka voivat olla pakollisia tai valinnaisia. Ammatillisessa perustutkinnossa on kolme pakollista tutkinnon osaa ja yksi **pakollinen** osaamisala. Lisäksi perustutkinnossa on yksi valinnainen tutkinnon osa. Tutkintoon voi lisätä myös enemmän tutkinnon osia, jotka **täydentävät** aikaisempaa tutkintoa. Näin täytyy tehdä silloin, kun tutkinnon suorittajan ammattitaito ei vastaa ammattitaitovaatimuksia tai kun hän haluaa **syventää** ammattitaitoa. Taulukosta *Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon muodostuminen* näkyy, mitkä opinnot ovat pakollisia ja mitkä valinnaisia.

Tutkinnon suorittaja voi valita ammatilliseen perustutkintoon tutkinnon osia myös muista ammatillisista tutkinnoista.

Tärkein tavoite koulutuksessa on se, että opiskelija suorittaa koko tutkinnon. Opiskelija voi suorittaa myös perustutkinnon osan tai osia silloin kun se auttaa häntä saamaan paremmin työtä. Opiskelijalla täytyy olla silloin mahdollisuuksia suorittaa koko tutkinto myöhemmin. Koulutuksen järjestäjät tekevät silloin opiskelijalle suunnitelman siitä, miten hän voi suorittaa koko tutkinnon. Suunnitelma tehdään yhteistyössä työpaikan kanssa.

1.3 ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Elinikäinen oppiminen tarkoittaa oppimista koko elämän aikana. Elinikäisen oppimisen avaintaidot eli tärkeimmät taidot tarkoittaa sellaista osaamista, jota tarvitaan jatkuvassa oppimisessa, tulevaisuuden suunnittelemisessa sekä muuttuvassa työelämässä. Ne ovat tärkeä osa ammattitaitoa, koska ne auttavat henkilöä **selviytymään** erilaisista tilanteista. Elinikäisen oppimisen avaintaidot lisäävät myös **ammattisivistystä**, jota tarvitaan kaikilla aloilla. Avaintaitojen avulla opiskelijat pystyvät paremmin seuraamaan yhteiskunnan ja työelämän muutoksia ja toimimaan näissä muutoksissa. Avaintaidot tekevät elämän paremmaksi ja kehittävät ihmistä.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot sisältävät kaikille aloille yhteisen ydinosaamisen eli tärkeimmän

ammattillinen = ammatin mukainen

pakollinen = pakko tehdä

valinnainen = voi valita

täydentää = jotakin tulee lisää

syventää = mennä syvemmälle, oppia lisää

muodostuminen < muodostua = sisältö, rakenne, mistä osista koostuu

selviytyä = tulla toimeen, pärjätä

ammattisivistys = ammattikulttuuri

ammattiosaamisen. Ne sisältävät lisäksi perusopetuksen ja lukion aihekokonaisuuksia. Lisäksi Euroopan parlamentti ja neuvosto on antanut suosituksia aiheista, jotka voivat olla elinikäisen oppimisen avaintaitoja.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot sisältyvät myös ammatillisen tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksiin ja niiden arviointikriteereihin. Opiskelussa arvioidaan erikseen myös elinikäisen oppimisen avaintaitoja, jotka ovat oppiminen ja ongelmanratkaisu, **vuorovaikutus** ja yhteistyö, **ammattietiikka** sekä terveys, turvallisuus ja **toimintakyky**.

Elinikäisen oppimisen avaintaitoja ovat

1. oppiminen ja ongelmanratkaisu
2. vuorovaikutus ja yhteistyö
3. ammattietiikka
4. terveys, turvallisuus ja toimintakyky
5. aloitekyky ja yrittäjäyys
6. **kestävä kehitys**
7. **estetiikka**
8. viestintä ja **mediaosaaminen**
9. matematiikka ja luonnontieteet
10. teknologia ja tietotekniikka
11. aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Elinikäisen oppimisen avaintaitojen kuvaus

Oppiminen ja ongelmanratkaisu

Tutkinnon suorittaja suunnittelee toimintaansa sekä kehittää itseään ja työtään. Hän arvioi omaa osaamistaan. Hän **ratkaisee** työssään ongelmia sekä tekee valintoja ja päätöksiä. Hän on **joustava** ja **innovatiivinen**. Hän osaa etsiä tietoa, arvioida ja käyttää sitä.

Vuorovaikutus ja yhteistyö

Tutkinnon suorittaja osaa toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Hän osaa sanoa oman mielipiteensä selkeästi ja positiivisesti. Hän tekee yhteistyötä erilaisten ihmisten kanssa ja **kohtelee** ihmisiä **tasavertaisesti**. Hän osaa **käyttäytyä** ja toimia erilaisissa tilanteissa. Kun hän on saanut **palautetta**, hän osaa käyttää sitä omassa toiminnassaan.

Ammattietiikka

Tutkinnon suorittaja tietää, mitkä ovat ammatin **arvot**. Hän toimii näiden arvojen mukaisesti.

vuorovaikutus = ihmisten välinen suhde, keskinäinen vaikutus, esim. puhujan ja kuulijan vuorovaikutus
ammattietiikka = toimintatapa, jonka mukaan täytyy työssä toimia oikein ja hyvin, ottaa vastuu työstään

toimintakyky = ihminen pystyy toimimaan, liikkumaan, esim. työkyky

kestävä kehitys = kehitys, joka säästää luontoa

estetiikka = tiede, joka tutkii kauneutta ja taidetta

media = esim. lehdet, radio, Internet, TV

tutkinnon suorittaja = ihminen, joka opiskelee (suorittaa) tutkintoa, esim. näyttötutkinnon suorittaja

ratkaisu = vastaus, selvittäminen

ratkaista = selvittää, löytää vastaus

joustava = ihminen, joka voi muuttua, valmis tekemään yhteistyötä

innovatiivinen = ihminen, joka kehittää ja uudistaa työtään

kohdella tasavertaisesti = puhua kaikkien ihmisten kanssa samalla tavalla

tasavertainen = tasa-arvoinen, samanarvoinen

käyttäytyä = tietää, miten täytyy olla tai puhua sosiaalisissa tilanteissa, tuntee etiketin

palaute = tieto siitä, miten joku tehtävä tai työ on mennyt

arvot = asioita, joita pidetään hyvinä ja tärkeinä, arvomaailma

Hän **sitoutuu** työhönsä ja ottaa vastuun. Hän **noudattaa** sopimuksia ja etiikkaa, joka kuuluu hänen ammattiinsa.

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky

Tutkinnon suorittaja toimii turvallisesti työ- ja vapaa-aikana sekä liikenteessä. Hän ottaa vastuun toiminnastaan. Hän elää terveellisesti. Hän työskentelee ergonomisesti ja harrastaa terveystoimintaa. Hän **ehkäisee vaaroja ja terveyshaittoja**, joita voi olla työssä ja työympäristössä.

Aloitekyky ja yrittäjyys

Tutkinnon suorittaja toimii niin, että hän **saavuttaa tavoitteet**. Hän on **aloitteellinen** työntekijä tai yrittäjä ja ottaa asiakkaat huomioon. Hän suunnittelee työnsä tavoitteiden mukaisesti. Hän toimii **taloudellisesti**. Hän johtaa itse itseään ja tekee **tulosta**.

Kestävä kehitys

Tutkinnon suorittaja noudattaa kestävän kehityksen ajatusta. Hän tekee työtä niin, että ottaa huomioon **ekologisen**, sosiaalisen sekä kulttuurisen **ajattelutavan**. Hän noudattaa alan työtehtävissä tärkeimpiä kestävän kehityksen **määräyksiä** ja sopimuksia.

Estetiikka

Tutkinnon suorittaja ottaa huomioon oman alansa **esteettiset** tekijät eli hän tietää, millainen on kaunis ja **viihtyisä** työpaikka. Hän osaa toimia niin, että työympäristö on viihtyisä ja esteettinen.

Viestintä ja mediaosaaminen

Tutkinnon suorittaja osaa viestiä eli kommunikoida erilaisissa tilanteissa ja monella eri tavalla. Hän osaa käyttää kielitaitoaan. Hän osaa huomioida, ymmärtää ja arvioida kriittisesti erilaisia **mediatuotteita**. Hän käyttää mediaa ja **viestintäteknologiaa** sekä tuottaa **media-aineistoja**.

Matematiikka ja luonnontieteet

Tutkinnon suorittaja osaa käyttää **laskutehtäviä** työssään. Hän käyttää esim. **kaavoja, kuvioita ja tilastoja** kun hän ratkaisee ammattitehtäviä ja – ongelmia. Tutkinnon suorittaja osaa käyttää fysiikan ja kemian **menetelmiä** ja toimintatapoja työssään.

sitoutua = lupaa tehdä niin kuin sanoo

noudattaa = toimia jonkin mukaisesti

ehkäistä vaaroja = estää, toimia niin, että vaarallisia tilanteita ei tule

terveyshaitta = terveydelle vaarallinen asia

aloitekyky, aloitekykyinen = omatoiminen, aktiivinen

yrittäjyys = yrittäjänä toimiminen

saavuttaa = saada

tavoite = asia, jonka ihminen haluaa saada, esim. oppimistavoite on asia, mitä haluaa oppia

aloitteellinen = aloitekykyinen, aktiivinen

taloudellinen, taloudellisesti = säästää rahaa

tulos = esim. taloudellinen tulos, hyöty, raha

kestävä kehitys = kehitys, joka säästää luontoa

ekologinen ajattelutapa = tapa, joka säästää energiaa

määräys = esim. viranomaisten määräys; käsky

estetiikka = tiede, joka tutkii kauneutta ja taidetta

esteettinen = kaunis, taiteellinen

viihtyisä = kaunis, hyvä, siinä on mukava olla

media = esim. lehdet, radio, Internet, televisio

mediatuotteet, media-aineisto = esim. lehtiartikkeli, mielipidekirjoitus

viestintäteknologia = esim. matkapuhelin, tietokone (sähköposti, videokonferenssi)

laskutehtävä = laskea esim. summa (lääkelaskut)

kaava = matemaattinen sääntö

kuvio = graafinen esitys

tilasto = tilastoon kerätään ja verrataan erilaista tietoa, esim. tapahtumista, tuotteiden hinnoista

menetelmä = tapa, metodi

Teknologia ja tietotekniikka

Tutkinnon suorittaja osaa käyttää monella eri tavalla teknologiaa, jota tarvitaan ammatissa. Hän ottaa työssään huomioon tekniikan **hyödyt** ja **haitat**. Hän käyttää tietotekniikkaa monipuolisesti ammatissaan ja kansalaisena.

Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit

Tutkinnon suorittaja osallistuu **yhteisön** toimintaan ja **päätöksentekoon**. Hän toimii oikeuksiensa ja velvollisuuksiensa mukaisesti sekä työssä että arkielämässä. Hän noudattaa tasa-arvolakeja. Hän toimii **asiallisesti** ja **ammattitaitovaatimusten** mukaisesti erilaisten ihmisten kanssa, joilla on erilainen kulttuuritausta.

hyöty = etu, apu, hyvä puoli

haitta = vaara, puute, huono puoli

yhteisö = esim. työyhteisö, työkaverit, organisaatio

päätöksenteko = kun tehdään päätöksiä

asiallinen = oikeudenmukainen, oikea, sopiva

ammattitaitovaatimus = mitä ja miten työssä täytyy tehdä, esim. vuorovaikutustaito

kelpoisuus = se, että jokin on kelpoinen, sopiva

1.4 JATKO-OPINTOKELPOISUUS

Jatko-opintokelpoisuus tarkoittaa sitä, että kun opiskelija on suorittanut ammatillisen perustutkinnon, hän voi lain mukaan jatkaa opintojaan ammattikorkeakoulussa tai yliopistossa.

2 PERUSTUTKINNON SUORITTAMINEN NÄYTTÖTUTKINTONA

2.1 YLEISTÄ NÄYTTÖTUTKINNOSTA

Näyttötutkintojärjestelmä tarkoittaa sitä, että aikuiset voivat näyttää ammatillista osaamistaan. Lisäksi he voivat **uudistaa** tai **ylläpitää** osaamistaan tai valmistua myös uuteen ammattiin. Näyttötutkinnossa voidaan **tunnustaa** henkilön ammatillinen osaaminen eli se, mitä työtä henkilö jo osaa. Henkilö on voinut oppia ammatin työpaikalla, oppilaitoksessa tai muulla tavalla. Näyttötutkintojärjestelmässä työnantaja, työntekijä ja oppilaitos tekevät yhteistyötä kun he kehittävät tutkintoa, **laativat** tutkintojen **perusteita**, suunnittelevat ja järjestävät **tutkintotilaisuuksia** tai kun he arvioivat **tutkintosuorituksia**.

Henkilö voi suorittaa näyttötutkintona ammatillisia perustutkintoja, ammattitutkintoja ja erikoisammattitutkintoja. Näyttötutkinnon perusteissa lukee, mitä ammattitaito tarkoittaa eli millaista ammatillista osaamista työelämässä tarvitaan. Tutkinnossa on monta osaa, jotka ovat itsenäisiä työkokonaisuuksia.

2.2 NÄYTTÖTUTKINTOJEN JÄRJESTÄMINEN

Opetushallitus **perustaa** tutkintotoimikunnat, joissa on työnantajia, työntekijöitä ja opettajia. Nämä tutkintotoimikunnat ovat vastuussa näyttötutkintojen järjestämisestä ja **valvonnasta**. Ne myös antavat tutkintotodistukset. Näyttötutkintoja ei saa järjestää ilman järjestämissopimusta. Tutkintotoimikunnat tekevät sopimuksen koulutuksen järjestäjien ja **tarvittaessa** muiden henkilöiden kanssa.

2.3 NÄYTTÖTUTKINNON SUORITTAMINEN

Näyttötutkinnossa henkilön (työntekijän) täytyy näyttää, että hän osaa ne työtehtävät, jotka ovat tutkinnon perusteissa. Tutkintotilaisuus (noin 5 päivää) järjestetään työpaikalla. Jokainen tutkinnon osa täytyy arvioida erikseen. Arvioinnin tekevät työnantaja, työntekijä ja opettaja yhdessä. Lopullisen päätöksen arvioinnista tekee tutkintotoimikunta.

uudistaa = tehdä uudeksi

ylläpitää = huolehtia, että jokin jatkuu, pysyy hyvänä

tunnustaa = hyväksyä, vahvistaa

laatia = tehdä, kirjoittaa

tutkinnon perusteet = ne asiat, mitä tutkinnossa täytyy opiskella

tutkintotilaisuus = koe (näyttö)

tutkintosuoritus = kokeen tekeminen

perustaa = tehdä

valvonta = katsoo, että kaikki menee oikein

tarvittaessa = jos tarvitaan

suorittaa = tehdä; opiskella

Henkilö saa tutkintotodistuksen, kun hän on **suorittanut** kaikki tutkinnon osat **hyväksytysti**.

2.4 NÄYTTÖTUTKINNON PERUSTEET

Tutkinnon perusteissa esitellään tutkinnon osat ja osaamisalat. Tutkinnon perusteissa kerrotaan myös, mitä tutkinto sisältää, millaista ammattitaitoa vaaditaan tutkinnon eri osissa (ammattitaitovaatimukset) ja miten ammattitaito voidaan osoittaa eli näyttää. Perusteissa kerrotaan lisäksi, mitä asioita arvioidaan ja miten (arvioinnin kohteet ja kriteerit).

Tutkinnon osa on ammatin osa-alue, joka arvioidaan omana osana. Ammattitaitovaatimuksissa kerrotaan, mitä ammatin tärkeimpiä työtehtäviä, toimintaprosesseja ja muita asioita opiskelijan täytyy osata. Ammattitaitovaatimukset sisältävät myös muita taitoja, joita tarvitaan työelämässä, esimerkiksi sosiaalisia taitoja.

Arvioinnin kohteet ja **kriteerit** tulevat ammattitaitovaatimuksista. Arvioinnin kohteita ovat ne osaamisen alueet, joihin arvioijat kiinnittävät erityistä huomiota. Kun arviointia tehdään, täytyy arvioida kaikki ne arvioinnin kohteet, jotka ovat tutkinnon perusteissa. Arvioinnin kriteereissä kerrotaan, millainen on hyväksyttävän suorituksen **laadullinen** ja **määrällinen** taso.

Opiskelija osoittaa eli näyttää todellisessa työssä työpaikalla, millainen ammattitaito hänellä on. Ammattitaidon osoittamistavat sisältävät tarkempia ohjeita, esimerkiksi kuinka opiskelija voi täydentää tutkintosuoritusta ja näyttää, että hänellä on sellainen ammattitaito, joka vaaditaan tässä ammatissa (ammattitaitovaatimukset).

2.5 HENKILÖKOHTAISTAMINEN NÄYTTÖTUTKINNOSSA

Henkilökohtaistaminen tarkoittaa sitä, että opiskelija opiskelee **henkilökohtaisen** opetussuunnitelman mukaisesti. Koulutuksen järjestäjä huolehtii henkilökohtaistamisesta, johon kuuluvat näyttötutkintoon ja siihen valmistavaan koulutukseen hakeminen, tutkinnon suorittaminen ja ammattitaidon oppiminen. Opetushallitus on antanut henkilökohtaistamisesta erillisen **määräyksen**.

suorittaa hyväksytysti eli

hyväksytty suoritus = suoritus (esim. koe), joka on vaatimusten mukainen, sen voi hyväksyä

arvioinnin kohde = työtehtävä, jota arvioidaan

arvioinnin kriteeri = peruste, vaatimus, mitä täytyy osata

laadullinen taso = kuinka hyvin opiskelija osaa (T1, H2 tai K3)

määrällinen taso = kuinka paljon opiskelija osaa

henkilökohtainen = oma, joka kuuluu vain yhdelle ihmiselle eli henkilölle

määräys = esim. viranomaisten määräys, käsky, sääntö

2.6 AMMATTIT AidON ARVIOINTI NÄYTTÖTUTKINNOSSA

Ammattitaitoa arvioidaan jokaisessa tutkinnon osassa ammattitaitovaatimusten mukaisesti. Arvioinnissa täytyy katsoa sitä, kuinka hyvin tutkinnon suorittaja tekee kokeen ja onko **koesuoritus** ammattitaitovaatimusten mukainen. Arvioinnissa käytetään arviointikriteerejä, jotka ovat tutkinnon perusteissa. Arvioinnissa täytyy käyttää erilaisia arviointimenetelmiä, koska vain yksi menetelmä ei anna **luotettavaa** tulosta. Arvioinnissa otetaan huomioon **erityispiirteet**, jotka voivat olla eri aloilla ja eri tutkinnoissa erilaisia.

Jos tutkinnon suorittaja on jo aikaisemmin saanut todistuksen osaamisestaan, arvioijat arvioivat, vastaako todistus ammattitaitovaatimuksia. Sen jälkeen arvioijat ehdottavat, että tutkintotoimikunta voi **tunnustaa** todistuksen ja se voidaan liittää näyttötutkintoon. Jos tutkinnon suorittaja on aikaisemmin opiskellut ammatillisessa peruskoulutuksessa tai suorittanut näyttötutkinnon ja osoittanut ammattitaitonsa jossakin tämän tutkinnon osassa, aikaisempi tutkinto tai tutkinnon osa voidaan tunnustaa ja liittää näyttötutkintoon. Aikaisempi tutkinto ei vanhene, mutta voidaan tarkistaa, onko aikaisempi tutkinto tai osaaminen **ajan tasalla**. Lopullisen päätöksen aikaisemman osaamisen tunnustamisesta tekee tutkintotoimikunta. Jos on tarvetta, tutkinnon suorittajan täytyy näyttää, vastaako hänen osaamisensa uuden tutkinnon ammattitaitovaatimuksia.

Ammattitaidon arviointi on prosessi, jossa kerätään **arviointiaineistoa** ja kirjoitetaan se muistiin. Arviointiin osallistuu kolme osapuolta (kolmikantainen arviointi), jotka ovat sekä työelämästä että oppilaitoksesta. Heidän täytyy tehdä arviointi huolellisesti ja **monipuolisesti**. Jokaisen tutkinnon suorittajan täytyy saada tietoa arvioinnin perusteista. Tutkinnon suorittajalle täytyy antaa mahdollisuus myös itsearviointiin. Näyttötutkinnon järjestäjä kirjoittaa tutkinnon osan suorittamisesta arviointipöytäkirjan, jonka arvioijat allekirjoittavat. Hyvään arviointiprosessiin kuuluu, että tutkinnon suorittaja saa myös palautetta suorituksestaan. Lopullisen päätöksen arvioinnista tekee tutkintotoimikunta.

suorittaa = tehdä; opiskella

suoritus = tekeminen, esim. koesuoritus eli koe

luotettava = sellainen, johon voi luottaa, antaa oikean vastauksen

erityispiirre = erikoinen ominaisuus, tietty asia, jota ei ole muilla

tunnustaa = hyväksyä, vahvistaa

ajan tasalla = ei ole vanha, voi käyttää vielä nytkin

monipuolinen, monipuolisesti = ottaa huomioon monta asiaa, puolta

aineisto = materiaali

Arvioijat

Näyttötutkinnon suorittajan ammattitaitoa voi arvioida henkilö, jolla on hyvä ammattitaito. Kun tehdään näyttötutkinnon järjestämissopimus, tutkintotoimikunta ja näyttötutkinnon järjestäjä sopivat siitä, ketkä ovat tämän näyttötutkinnot arvioijat.

Arvioinnin oikaisu eli tarkistaminen

Lain mukaan tutkinnon suorittaja voi pyytää tutkintotoimikunnalta arvioinnin oikaisua eli tarkistamista. Arvioinnin tarkistamista (oikaisuvaatimus) täytyy pyytää kirjallisesti ja ennen tietyn ajan kulumista. Tutkintotoimikunta ottaa yhteyttä arvioijiin ja jos on tarvetta, tutkintotoimikunta voi määrätä uuden arvioinnin. Kun tutkintotoimikunta on tehnyt oikaisuvaatimuksesta päätöksen, siihen ei voi hakea enää muutosta.

2.7 TODISTUKSET

Kun opiskelija on suorittanut koko tutkinnon tai sen osan, hän saa todistuksen. Tämän todistuksen antaa tutkintotoimikunta. Kun opiskelija on suorittanut valmistavan koulutuksen, hän saa todistuksen koulutuksen järjestäjältä. Opetushallitus on ilmoittanut, mitä tietoja todistukseen täytyy kirjoittaa.

Kun yksi tutkinnon osa on suoritettu, tutkinnon suorittaja saa todistuksen vain silloin, kun hän pyytää todistusta. Tutkintotodistuksen ja myös todistuksen tutkinnon osan suorittamisesta allekirjoittavat **tutkintotoimikunnan edustaja** ja näyttötutkinnon järjestäjä.

Näyttötutkinnon todistus voi olla myös ammattikirja, jonka opetushallitus on hyväksynyt. Silloin ammattikirjassa täytyy olla merkintä siitä, että henkilö on suorittanut näyttötutkinnon. Näyttötutkinnon suorittajan täytyy maksaa ammattikirja itse.

2.8 NÄYTTÖTUTKINTOON VALMISTAVA KOULUTUS

Näyttötutkinnot suoritetaan yleensä silloin, kun opiskelija osallistuu näyttötutkintoon valmistavaan koulutukseen. Koulutuksen järjestäjä päättää, mikä on koulutuksen sisältö ja miten se järjestetään.

tutkintotoimikunnan edustaja = joku ihminen, joka kuuluu tutkintotoimikuntaan

Koulutus ja **tutkintotilaisuudet** täytyy järjestää tutkinnon osien mukaisesti. Opiskelijalle täytyy antaa koulutuksessa mahdollisuus osallistua tutkintotilaisuuksiin ja suorittaa näyttötutkinto. Sosiaali- ja terveysalan ammateissa tutkinnon suorittajan täytyy osallistua tutkintoon valmistavaan koulutukseen tai oppisopimuskoulutukseen ja työssäoppimiseen. Opiskelu tapahtuu **henkilökohtaistamisen** mukaisesti.

Valmistavan koulutuksen järjestäjän täytyy ottaa huomioon kaksi lakia: sosiaalihuollon asiakkaan laki (812/2000) ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden laki (559/1994).

Asiakkaan lain tarkoitus on edistää asiakkaan oikeutta hyvään palveluun ja kohteluun sosiaalihuollossa.

Terveydenhuollon ammattihenkilöiden lain tarkoitus on edistää potilasturvallisuutta sekä terveydenhuollon palveluiden **laatua**. Laki myös varmistaa, että lähihoitajalla on vastaava koulutus, muu ammatillinen osaaminen ja muut ammattiin liittyvät taidot.

Sosiaali- ja terveysalan perustutkintoon (120 ov) valmistavan koulutuksen laajuus riippuu henkilön aikaisemmista opinnoista, työkokemuksesta ja osaamisesta. Valmistava koulutus täytyy järjestää niin, että opiskelija pystyy saavuttamaan ammattitaitovaatimukset, jotka ovat tutkinnon perusteissa. Jos tutkinnon suorittaja ei ole aikaisemmin suorittanut sosiaali- ja/tai terveysalan tutkintoa, valmistavan koulutuksen tulee sisältää pakollisia ammatillisia tutkinnon osia vähintään 80 opintoviikkoa.

Näyttötutkintoon valmistavassa koulutuksessa yhteiset opinnot eivät ole **pakollisia**. Ne ovat pakollisia vain ammatillisessa peruskoulutuksessa. Yhteisten opintojen tavoitteet täytyy kuitenkin ottaa huomioon silloin, kun tehdään valmistavan koulutuksen opetussuunnitelmaa ja kun järjestetään opetusta.

tutkintotilaisuus = koe, näyttökoe

henkilökohtaistaminen = opiskelijan aikaisempi osaaminen otetaan huomioon henkilökohtaisessa suunnitelmassa

laatu, laadukas = jokin asia on todella hyvä, esim. laadukas työ

ov = opintoviikko

pakollinen = pakko tehdä

3 SOSIAALI- JA TERVEYSALAN PERUSTUTKINNON (LÄHIHOITAJA) AMMATILLISET TUTKINNON OSAT, AMMATTITAITOVAATIMUKSET JA ARVIOINTI

3.1 PAKOLLISET TUTKINNON OSAT

3.1.1 Kasvun tukeminen ja ohjaus

Ammattitaitovaatimukset

Tutkinnon suorittaja osaa

- **kunnioittaa** asiakkaan **arvoja** ja **kulttuuritaustaa**
- nähdä, mitkä ovat eri-ikäisten ja erilaisten asiakkaiden vahvuudet ja tarpeet, jotka liittyvät kasvuun ja **kehitykseen**
- tekee itselleen tavoitteita, jotka tukevat kasvua ja kehitystä
- **noudattaa** suunnitelmaa, joka tukee asiakkaan kasvua ja kehitystä
- arvioida, miten suunnitelma toimii
- arvioida omaa toimintaansa
- edistää ja tukea asiakkaan kasvua ja kehitystä, terveyttä, turvallisuutta ja hyvinvointia
- ohjata ja tukea asiakasta jokapäiväisessä elämässä
- ohjata erilaisia asiakasryhmiä
- työskennellä sosiaali- ja terveysalan **toimintaperiaatteiden** ja **säädösten** mukaan
- ottaa huomioon työssään ne **toimintaperiaatteet** ja **suositukset**, jotka **on tehty** eri asiakasryhmille
- ottaa vastuun oppimisestaan
- arvioida sitä, kuinka hyvin on oppinut ammattia
- hakea tietoa ja käyttää tietotekniikkaa
- noudattaa työryhmän sääntöjä
- noudattaa työpaikan **työhyvinvointiohjeita**
- noudattaa työpaikan **työturvallisuusohjeita**

Kaikissa ammattitaitovaatimuksissa ja arviointikriteereissä asiakkailla tarkoitetaan eri-ikäisiä ja erilaisia henkilöitä. Sen takia myös työssäoppimisen ympäristöt voivat olla erilaiset. Tavallisesti kasvun tukemisen ja ohjauksen ammattitaito täytyy oppia erilaisissa lasten ja nuorten **toimintaympäristöissä**.

kasvu = kasvaminen < kasvaa
ammattitaitovaatimus = mitä asioita työssä täytyy osata
kunnioittaa = pitää tärkeänä
arvot = asioita, joita pidetään hyvinä ja tärkeinä, arvomaailma
kulttuuritausta = oma kulttuuri, mistä kulttuurista ihminen tulee
kehitys = kasvaa, oppia ja muuttua
asettaa = laittaa, panna
noudattaa = toimia jonkin mukaisesti
periaate = perusajatus, perusohje
toimintaperiaatteet = perusohjeet, joiden mukaan ihmiset työskentelevät, toimivat
säädös = lait ja asetukset
suositus = ohje, neuvo
työhyvinvointi = hyvä terveys ja hyvä olo, että jaksaa ja haluaa tehdä työtä
työturvallisuus = työn tekeminen ei ole vaarallista
toimintaympäristö = paikka, jossa toimitaan, (esim. päiväkotit, lasten ja nuorten sairaalat)

Arviointi

Taulukossa ovat **arvioinnin kohteet** eli mitä arvioidaan sekä **arviointikriteerit** kolmelle eri osaamisen tasolle (tydyttävä, hyvä ja kiitettävä).

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
1. Työprosessin osaaminen	Tutkinnon suorittaja		
Suunnitelman mukainen työskentely	huomaa eri-ikäisten ja erilaisten asiakkaiden vahvuuksia ja tarpeita, jotka liittyvät kasvuun ja kehitykseen.	huomaa eri-ikäisten ja erilaisten asiakkaiden vahvuuksia ja tarpeita, jotka liittyvät kasvuun ja kehitykseen; käyttää apuna erilaisia menetelmiä , joilla kerätään tietoa.	huomaa laajasti eri-ikäisten ja erilaisten asiakkaiden vahvuuksia ja tarpeita, jotka liittyvät kasvuun ja kehitykseen; käyttää monipuolisesti apuna erilaisia menetelmiä, joilla kerätään tietoa.
	tekee tavoitteita yhdessä asiakkaan ja työryhmän kanssa; tavoitteet tukevat asiakkaan kasvua ja kehitystä.	tekee tavoitteita yhdessä asiakkaan ja työryhmän kanssa; tavoitteet tukevat asiakkaan kasvua ja kehitystä; ottaa huomioon asiakkaan iän ja kehitysvaiheen.	tekee tavoitteita yhdessä asiakkaan, läheisten ja työryhmän kanssa; tavoitteet tukevat asiakkaan kasvua ja kehitystä; ottaa huomioon asiakkaan iän, kehitysvaiheen ja elämäntilanteen.
	toimii työssään tavoitteellisesti ; noudattaa kirjallista suunnitelmaa, joka tukee asiakkaan kasvua ja kehitystä.	toimii työssään tavoitteellisesti; noudattaa kirjallista suunnitelmaa, joka tukee asiakkaan kasvua ja kehitystä; tekee yhteistyötä työryhmän kanssa.	toimii työssään tavoitteellisesti ja johdonmukaisesti; noudattaa kirjallista suunnitelmaa, joka tukee asiakkaan kasvua ja kehitystä; tekee yhteistyötä asiakkaan, läheisten ja työryhmän kanssa.
	arvioi omaa toimintaansa; arvioi, miten kirjallinen suunnitelma toteutuu.	arvioi realistisesti omaa toimintaansa; arvioi, miten kirjallinen suunnitelma toteutuu.	arvioi realistisesti ja monipuolisesti omaa toimintaansa; arvioi, miten kirjallinen suunnitelma toteutuu.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2.Työmenetelmien, työvälineiden ja materiaalin käyttö	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
Kasvun tukeminen ja ohjaaminen	Tutkinnon suorittaja		
	kuuntelee ja tarkkailee asiakasta; keskustelee asiakkaan kanssa siitä, mitä asiakas tarvitsee.	kuuntelee ja tarkkailee asiakasta; keskustelee asiakkaan kanssa siitä, mitä asiakas tarvitsee; ottaa huomioon asiakkaan <u>elämäntilanteen</u> .	kuuntelee ja tarkkailee asiakasta; keskustelee <u>luontevasti</u> asiakkaan kanssa siitä, mitä asiakas tarvitsee; ottaa huomioon monipuolisesti asiakkaan elämäntilanteen.
	antaa asiakkaalle toimintamahdollisuuksia; käyttää erilaisia materiaaleja, välineitä ja tiloja toiminnassaan.	antaa asiakkaalle toimintamahdollisuuksia; käyttää <u>tarkoituksenmukaisesti</u> materiaaleja, välineitä ja tiloja toiminnassaan.	antaa asiakkaalle toimintamahdollisuuksia; innostaa asiakasta; käyttää tarkoituksenmukaisesti ja <u>luovasti</u> materiaaleja, välineitä ja tiloja.
	käyttää joitakin menetelmiä, jotka sopivat toimintaympäristöön; edistää ja tukee asiakkaan kasvua ja kehitystä.	käyttää <u>monipuolisesti</u> erilaisia menetelmiä, jotka sopivat toimintaympäristöön; edistää ja tukee asiakkaan kasvua ja kehitystä.	käyttää monipuolisesti ja luovasti menetelmiä, jotka sopivat toimintaympäristöön; edistää ja tukee asiakkaan kasvua ja kehitystä.
	käyttää luovan toiminnan menetelmiä ja työtapoja, jotka tukevat asiakkaan kasvua.	käyttää monipuolisesti luovan toiminnan menetelmiä ja työtapoja, jotka tukevat asiakkaan kasvua.	käyttää monipuolisesti ja luontevasti luovan toiminnan menetelmiä ja työtapoja, jotka tukevat asiakkaan kasvua.
	ohjaa ja neuvoo asiakasta jokapäiväisessä elämässä.	ohjaa ja neuvoo asiakasta jokapäiväisessä elämässä; ottaa asiakkaan huomioon aktiivisena osallistujana.	ohjaa ja neuvoo asiakasta itsenäisesti ja <u>vastuullisesti</u> jokapäiväisessä elämässä; ottaa asiakkaan huomioon aktiivisena osallistujana.
	tukee asiakkaan toimintaa, joka on <u>hyväksyttävää; asettaa rajoja</u> asiakkaan toiminnalle.	tukee asiakkaan toimintaa, joka on hyväksyttävää; asettaa tarkoituksenmukaisesti rajoja ja perustelee niitä.	tukee asiakkaan toimintaa, joka on hyväksyttävää; asettaa tarkoituksenmukaisesti rajoja ja perustelee niitä; löytää positiivisia ratkaisuja.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
2.Työmenetelmien, työvälineiden ja materiaalin käyttö	Tutkinnon suorittaja		
Kasvun tukeminen ja ohjaaminen	ohjaa erilaisia asiakasryhmiä; tukee asiakkaiden välistä vuorovaikutusta.	ohjaa erilaisia asiakasryhmiä; tukee aktiivisesti asiakkaiden välistä vuorovaikutusta.	ohjaa luontevasti erilaisia asiakasryhmiä; tukee aktiivisesti asiakkaiden välistä vuorovaikutusta eri tilanteissa.
	ottaa huomioon sen, että asiakkaan toimintaympäristö on viihtyisä ; huolehtii siitä, että toimintaympäristö on esteettinen .	rakentaa asiakkaan toimintaympäristöä viihtyisäksi; huolehtii siitä, että toimintaympäristö on esteettinen.	rakentaa yhdessä asiakkaan kanssa toimintaympäristöä viihtyisäksi; huolehtii siitä, että toimintaympäristö on esteettinen; ottaa huomioon oman alansa esteettiset tekijät.
	ottaa huomioon työssään ne toimintaperiaatteet ja ohjeet, jotka on tarkoitettu asiakasryhmälle (esim. varhaiskasvatuksen ja ehkäisevän lastensuojelutyön periaatteet); tarvitsee työryhmän tukea.	ottaa huomioon työssään ne toimintaperiaatteet ja ohjeet, jotka on tarkoitettu asiakasryhmälle.	ottaa huomioon työssään ne toimintaperiaatteet ja ohjeet, jotka on tarkoitettu asiakasryhmälle; perustelee toimintaansa.
Terveyden, turvallisuuden ja toimintakyvyn huomioiminen	tukee asiakkaiden terveyttä ja hyvinvointia; ohjaa asiakkaita käyttämään palveluita, joita he tarvitsevat; tarvitsee työryhmän tukea.	tukee asiakkaiden terveyttä ja hyvinvointia; ohjaa asiakkaita käyttämään palveluita, joita he tarvitsevat.	edistää asiakkaiden terveyttä ja hyvinvointia; ohjaa asiakkaita käyttämään monipuolisesti palveluita, joita he tarvitsevat.
	valmistaa sekä perusruokaa että leivonnaisia ruokahygienian vaatimusten mukaisesti; ottaa huomioon asiakkaan tarpeet.	suunnittelee ja valmistaa terveellistä perusruokaa ja leivonnaisia ruokahygienian vaatimusten mukaisesti; ottaa huomioon asiakkaan tarpeet.	suunnittelee ja valmistaa terveellistä perusruokaa ja leivonnaisia ruokahygienian vaatimusten mukaisesti; ottaa monipuolisesti huomioon asiakkaan tarpeet.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työhön liittyvän tiedon käyttö	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Tutkinnon suorittaja		
Asiakkaan kasvun ja kehityksen tukemiseen liittyvän tiedon käyttö	käyttää työssään apuna tietoa siitä, miten eri-ikäiset asiakkaat kehittyvät psykkisesti, fyysisesti ja sosiaalisesti.	käyttää työssään apuna tietoa siitä, miten eri-ikäiset asiakkaat kehittyvät psyykkisesti, fyysisesti ja sosiaalisesti; tietää, mitkä asiat vaikuttavat kehitykseen; perustelee toimintaansa.	käyttää työssään apuna tietoa siitä, miten eri-ikäiset asiakkaat kehittyvät psyykkisesti, fyysisesti ja sosiaalisesti; tietää, mitkä asiat vaikuttavat kehitykseen; perustelee monipuolisesti toimintaansa.
	tietää hoito- ja kasvatustyön prosessin; tietää suunnitelmallisen ja tavoitteellisen toiminnan periaatteita; ottaa ne huomioon työssään.	tietää hoito- ja kasvatustyön prosessin; tietää suunnitelmallisen ja tavoitteellisen toiminnan periaatteet; perustelee toimintaansa.	tietää hoito- ja kasvatustyön prosessin; tietää suunnitelmallisen ja tavoitteellisen toiminnan periaatteet; perustelee monipuolisesti toimintaansa.
	käyttää työssään apuna tietoa menetelmistä, joiden avulla kerätään tietoa asiakkaan hoidossa ja kasvatuksessa.	käyttää työssään monipuolisesti apuna tietoa menetelmistä, joiden avulla kerätään tietoa asiakkaan hoidossa ja kasvatuksessa.	käyttää työssään monipuolisesti apuna tietoa menetelmistä, joiden avulla kerätään tietoa asiakkaan hoidossa ja kasvatuksessa; perustelee toimintaansa.
	käyttää työssään apuna tietoa toimintamahdollisuuksista, jotka tukevat asiakkaan kasvua ja kehitystä; tietää, miten voi rakentaa toimintaympäristön, joka tukee kasvua ja kehitystä.	käyttää työssään apuna tietoa toimintamahdollisuuksista, jotka tukevat asiakkaan kasvua ja kehitystä; tietää, miten voi rakentaa toimintaympäristön, joka tukee kasvua ja kehitystä; perustelee toimintaansa monipuolisesti.	käyttää työssään apuna tietoa toimintamahdollisuuksista, jotka tukevat asiakkaan kasvua ja kehitystä; tietää, miten voi rakentaa toimintaympäristön, joka tukee kasvua ja kehitystä; perustelee toimintaansa monipuolisesti.
	osaa käyttää työssään luovan ilmaisun menetelmiä , jotka tukevat kasvua ja kehitystä.	osaa käyttää työssään luovan ilmaisun menetelmiä, jotka tukevat kasvua ja kehitystä; perustelee toimintaansa.	osaa käyttää työssään monipuolisesti luovan ilmaisun menetelmiä, jotka tukevat kasvua ja kehitystä; perustelee toimintaansa.
	käyttää työssään apuna tietoa siitä, miten ihmiset toimivat ryhmässä.	käyttää työssään apuna tietoa siitä, miten ihmiset toimivat ryhmässä; perustelee toimintaansa.	käyttää työssään apuna tietoa siitä, miten ihmiset toimivat ryhmässä; perustelee monipuolisesti toimintaansa.
	käyttää työssään apuna tietoa siitä, mitä kulttuuri merkitsee ihmisen toiminnassa.	käyttää työssään apuna tietoa siitä, mitä kulttuuri merkitsee ihmisen toiminnassa; perustelee toimintaansa.	käyttää työssään apuna tietoa siitä, mitä kulttuuri merkitsee ihmisen toiminnassa; perustelee monipuolisesti toimintaansa.

Terveyteen ja hyvinvointiin liittyvän tiedon käyttö	ottaa työssään huomioon asioita, jotka edistävät tai häiritsevät asiakkaiden hyvinvointia.	ottaa työssään huomioon asioita, jotka edistävät tai häiritsevät asiakkaiden hyvinvointia; perustelee toimintaansa.	ottaa työssään huomioon asioita, jotka edistävät tai häiritsevät asiakkaiden hyvinvointia; perustelee monipuolisesti toimintaansa.
---	--	---	--

3. Työhön liittyvän tiedon käyttö	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Tutkinnon suorittaja		
Terveyteen ja hyvinvointiin liittyvän tiedon käyttö	käyttää työssään apuna tietoa siitä, mitä ruokaa suositellaan asiakkaille ja miten perusruokaa valmistetaan; tietää ruokahygienian vaatimuksista.	käyttää työssään apuna tietoa siitä, mitä ruokaa suositellaan asiakkaille ja miten perusruokaa valmistetaan; tietää ruokahygienian vaatimuksista; perustelee toimintaansa.	käyttää työssään apuna tietoa siitä, mitä ruokaa suositellaan asiakkaille ja miten perusruokaa valmistetaan; tietää ruokahygienian vaatimuksista; perustelee monipuolisesti toimintaansa.
Sosiaali- ja terveysalan perustutkintoon liittyvän tiedon käyttö; sosiaali- ja terveydenhuollon historiaan ja toimintajärjestelmään liittyvän tiedon käyttö	kertoo sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon rakenteen ja tärkeimpiä ammattitaitovaatimuksia.	kertoo sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon rakenteen ja ammattitaitovaatimukset.	kertoo lähihoitajan ammatin historiasta ja siitä, mikä on sen merkitys yhteiskunnassa, tutkinnon rakenteen ja ammattitaitovaatimukset
	kertoo sosiaali- ja terveydenhuollon historiasta; kertoo, miten sosiaali- ja terveydenhuollon järjestelmä toimii nyt.	kertoo sosiaali- ja terveydenhuollon historiasta ja nykyhetkestä; käyttää työssään apuna tietoa siitä, miten sosiaali- ja terveydenhuollon järjestelmä toimii.	kertoo sosiaali- ja terveydenhuollon historiasta, nykyhetkestä ja tärkeimmistä tulevaisuudensuunnitelmista; käyttää työssään apuna tietoa siitä, miten sosiaali- ja terveydenhuollon järjestelmä toimii.
Säädöksiin ja toimintaperiaatteisiin liittyvän tiedon käyttö	käyttää työssään apuna tietoa toimintaperiaatteista ja ohjeista, jotka on tarkoitettu eri asiakasryhmille (esim. varhaiskasvatuksen ja lastensuojelutyön periaatteita).	käyttää työssään apuna tietoa toimintaperiaatteista ja ohjeista, jotka on tarkoitettu eri asiakasryhmille (esim. varhaiskasvatuksen ja lastensuojelutyön periaatteet); perustelee toimintaansa.	käyttää työssään apuna tietoa toimintaperiaatteista ja ohjeista, jotka on tarkoitettu eri asiakasryhmille (esim. varhaiskasvatuksen ja lastensuojelutyön periaatteet); perustelee monipuolisesti toimintaansa.
	noudattaa sosiaali- ja terveydenhuollon säädöksiä ja toimintaperiaatteita, jotka liittyvät kasvun tukemiseen ja ohjaamiseen.	noudattaa sosiaali- ja terveydenhuollon säädöksiä ja toimintaperiaatteita, jotka liittyvät kasvun tukemiseen ja ohjaamiseen; perustelee toimintaansa.	noudattaa sosiaali- ja terveydenhuollon säädöksiä ja toimintaperiaatteita, jotka liittyvät kasvun tukemiseen ja ohjaamiseen; perustelee monipuolisesti toimintaansa.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työhön liittyvän tiedon käyttö	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Tutkinnon suorittaja		
Oppimaan oppimiseen liittyvän tiedon käyttö	käyttää toiminnassaan apuna tietoa oppimaan oppimiseen liittyvistä perusasioista.	käyttää toiminnassaan apuna tietoa oppimaan oppimiseen liittyvistä perusasioista; perustelee toimintaansa.	käyttää toiminnassaan apuna tietoa oppimaan oppimiseen liittyvistä perusasioista; perustelee monipuolisesti toimintaansa.
	käyttää toiminnassaan apuna tietoa siitä, millä tavalla ihminen kasvaa ja kehittyä ammatissaan.	käyttää toiminnassaan apuna tietoa siitä, millä tavalla ihminen kasvaa ja kehittyä ammatissaan; perustelee toimintaansa.	käyttää toiminnassaan apuna tietoa siitä, millä tavalla ihminen kasvaa ja kehittyä ammatissaan; perustelee monipuolisesti toimintaansa.
	käyttää toiminnassaan joitakin välineitä, joita käytetään tiedonhaussa, <u>kommunikoinnissa</u> ja <u>kirjaamisessa</u> .	käyttää toiminnassaan tärkeimpiä välineitä, joita käytetään tiedonhaussa, kommunikoinnissa ja kirjaamisessa.	käyttää toiminnassaan monipuolisesti välineitä, joita käytetään tiedonhaussa, kommunikoinnissa ja kirjaamisessa.

4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	ottaa jonkin verran vastuuta oppimisestaan; oppii koko ajan ammattia lisää.	ottaa kokonaan vastuun oppimisestaan; oppii koko ajan ammattia lisää.	ottaa aktiivisesti vastuun oppimisestaan; oppii koko ajan ja monipuolisesti ammattia lisää.
	tietää omia vahvuuksiaan; tietää, mitä hänen pitäisi oppia lisää; arvioi sitä, miten hän kehittyä ammatillisesti; kehittää toimintaansa, kun saa palautetta.	tietää, miten on kasvanut ja kehittyä <u>ammatillisesti</u> ; tekee tavoitteita ja miettii, miten voisi vieläkin enemmän kehittyä ammatillisesti; arvioi ja kehittää toimintaansa, kun saa palautetta.	tietää, miten on kasvanut ja kehittyä ammatillisesti; ottaa vastuuta omasta ammatillisesta kehityksestään; arvioi toimintaansa realistisesti; kehittää toimintaansa, kun saa palautetta.
	hakee ohjeiden mukaan tietoa; käyttää tietotekniikkaa ja <u>kirjaamisvälineitä</u> .	hakee monipuolisesti tietoa; käyttää sujuvasti tietotekniikkaa ja kirjaamisvälineitä.	hakee monipuolisesti ja kriittisesti tietoa; käyttää sujuvasti tietotekniikkaa ja kirjaamisvälineitä.
	hakee oma-aloitteisesti ohjausta ongelmatilanteissa.	perustelee ammatillisesti ratkaisut, jotka tekee ongelmatilanteissa.	perustelee ammatillisesti ratkaisut, jotka tekee ongelmatilanteissa; esittää realistisia ja <u>rakentavia</u> ratkaisuvaihtoehtoja.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Tutkinnon suorittaja		
Vuorovaikutus ja yhteistyö	puhuu ja kirjoittaa ymmärrettävästi ; ymmärtää asiakkaan viestejä ja vastaa niihin.	puhuu ja kirjoittaa ymmärrettävästi ja selkeästi; ymmärtää asiakkaan ja hänen läheisten viestejä ja vastaa niihin asiakaslähtöisesti .	puhuu ja kirjoittaa ymmärrettävästi ja selkeästi; ymmärtää asiakkaan ja hänen läheisten viestejä ja vastaa niihin asiakaslähtöisesti ja ammatillisesti.
	toimii palveluhenkisesti ja asiakaslähtöisesti.	toimii luontevasti, palveluhenkisesti ja asiakaslähtöisesti.	toimii luontevasti, palveluhenkisesti ja asiakaslähtöisesti sekä tarkoituksenmukaisesti eri tilanteissa.
	työskentelee työryhmässä; noudattaa työryhmän sääntöjä ja toimintaperiaatteita.	työskentelee luontevasti työryhmässä; noudattaa työryhmän sääntöjä ja toimintaperiaatteita.	työskentelee omaaloitteisesti ja joustavasti työryhmässä; noudattaa yhteisiä toimintaperiaatteita.
Ammattietiikka	arvostaa asiakkaita; kunnioittaa heidän arvojaan ja kulttuuritaustaansa .	arvostaa asiakkaita; kunnioittaa ja ymmärtää heidän arvojaan ja kulttuuritaustaansa.	arvostaa asiakkaita yksilöllisesti ; kunnioittaa ja ymmärtää heidän arvojaan ja kulttuuritaustaansa.
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa säädöksiä ja toimintaperiaatteita, jotka liittyvät työhyvinvointiin ja työturvallisuuteen , kun tilanteet ja työympäristö ovat tuttuja.	noudattaa säädöksiä ja toimintaperiaatteita, jotka liittyvät työhyvinvointiin ja työturvallisuuteen.	noudattaa omaaloitteisesti säädöksiä ja toimintaperiaatteita, jotka liittyvät työhyvinvointiin ja työturvallisuuteen; selviytyy uusista ja muuttuvista tilanteista.
	huolehtii asiakkaiden turvallisuudesta ohjeiden mukaisesti.	huolehtii asiakkaiden turvallisuudesta; ottaa huomioon mahdollisia vaaroja ja vaaratilanteita.	huolehtii asiakkaiden kokonaisvaltaisesta turvallisuudesta, ottaa huomioon mahdolliset vaarat ja vaaratilanteet.

Ammattitaidon osoittamistavat

Tutkinnon suorittaja **osoittaa** kasvun tukemisen ja ohjauksen ammattitaitonsa varhaiskasvatuksen toimintaympäristöissä, kuten päiväkodissa (tavallisesti) ja ryhmäperhepäivähoidossa, kotipalvelussa, vanhusten päivätoiminnassa, palvelutalossa tai vanhainkodissa. Ammattitaito osoitetaan seuraavissa **työkokonaisuuksissa**: suunnitelmallinen työskentely, terveyden, turvallisuuden ja toimintakyvyn huomioon ottaminen sekä kasvun tukeminen ja ohjaaminen. Lisäksi tutkinnon suorittajan täytyy osata käyttää kasvun tukemiseen ja ohjaukseen liittyvää tietoa sekä elinikäisen oppimisen avaintaitoja. Tutkinnon suorittajan täytyy työskennellä varhaiskasvatuksessa niin kauan, että hänen ammattitaitonsa vastaa ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytössä täytyy osoittaa vähintään

- työprosessin osaaminen kokonaan
- **työmenetelmien, työvälineiden** ja materiaalin käyttö kokonaan
- työhön liittyvän tiedon käyttö (mutta ei asiakkaan kehitykseen liittyvää tiedonhallintaa, tiedonhaun, **kommunikoinnin** ja **kirjaamisen välineitä** eikä sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon muodostumista, sosiaali- ja terveydenhuollon historiaa eikä **ruokahygienian** vaatimuksia)
- elinikäisen oppimisen avaintaidot kokonaan.

Jos tutkintotilaisuudessa tutkinnon suorittajan ammattitaito ei ole tutkinnon osan ammattitaitovaatimusten mukainen, hänen täytyy **täydentää** ammattitaitoaan muulla osaamisen arvioinnilla. Osaamista voidaan arvioida esimerkiksi haastattelujen ja tehtävien avulla tai muulla tavalla.

osoittaa = näyttää

osoittamistapa = tapa, jolla henkilö voi näyttää, mitä hän osaa

kokonaisuus = asia, jossa on monta osaa tai asiaa, esim. opintokokonaisuus, työkokonaisuus

työmenetelmä = tapa, miten tehdään työtä

työväline = instrumentti, pieni kone, jolla tehdään työtä

kommunikointi = esim. puhuminen ja kuunteleminen

kirjata, kirjaaminen = kirjoittaa muistiin, tallentaa

väline = instrumentti, pieni kone, esim. työväline, jolla tehdään työtä

ruokahygienia = kun valmistetaan ruokaa, täytyy ottaa huomioon puhtaus

täydentää = tehdä lisää

3.1.2 Hoito ja huolenpito

Ammattitaitovaatimukset

Tutkinnon suorittaja osaa

- tehdä itselleen **tavoitteita** hoito- ja huolenpitotyössä
- tehdä suunnitelman, joka edistää asiakkaan hoitoa ja huolenpitoa
- **toteuttaa** ja arvioida suunnitelmaa
- **tukea** asiakasta jokapäiväisessä elämässä
- **tarkkailla** asiakkaan **elintoimintoja** ja **toimintakykyä**
- **kirjata** ja **ilmoittaa**, mitä hän huomaa
- tehdä **asiakaslähtöistä** hoito- ja huolenpitotyötä, jossa hän käyttää apuna tietoa hoidosta ja huolenpidosta
- hoitaa sellaista asiakasta, jolla on **muistisairaus**, **pitkäaikaissairaus** tai **kansansairaus**
- edistää asiakkaan **kuntoutumista**
- edistää asiakkaan fyysistä ja psyykkistä terveyttä, turvallisuutta ja hyvinvointia
- **kohtelee** asiakasta **ammattillisesti**
- käyttää apuvälineitä ja teknologiaa hoito- ja huolenpitotyössä
- ohjata asiakasta käyttämään terveydenhuollon palveluita ja **sosiaaliavustuksia**
- toteuttaa kestäväen kehityksen periaatteita toiminnassaan
- tehdä **laadukasta** työtä
- tehdä lääkehoitoa
- **annostella** ja antaa lääkkeet sekä tarkkailla niiden **vaikutuksia**
- arvioida omaa toimintaansa
- arvioida sitä, miten hän on oppinut ammattia
- kehittää omaa toimintaansa, kun saa palautetta
- arvioida, onko hänellä mahdollisuuksia työskennellä tulevaisuudessa yrittäjänä
- noudattaa työhyvinvointi- ja työturvallisuusohjeita ja määräyksiä
- noudattaa sosiaali- ja terveysalan säädöksiä, säännöksiä ja eettisiä periaatteita.

Kaikissa ammattitaitovaatimuksissa ja arviointikriteereissä asiakkailla tarkoitetaan eri-ikäisiä ja erilaisia henkilöitä.

Arviointi

Taulukossa ovat arvioinnin **kohteet** sekä **arviointikriteerit** kolmelle eri osaamisen tasolle.

tavoite = asia, jonka ihminen haluaa saada, esim.

oppimistavoite on asia, mitä haluaa oppia

huolenpito = pitää huolta

toteuttaa = tehdä valmiiksi

tukea = auttaa, olla mukana

tarkkailla = katsoa tarkkaan, mitä tapahtuu

elintoiminto = esim. sydämen toiminto

toimintakyky = ihminen pystyy toimimaan, liikkumaan

kirjata = kirjoittaa muistiin, tallentaa

ilmoittaa = kertoa asiasta

asiakaslähtöinen = palvelu lähtee siitä, mitä asiakas tarvitsee ja haluaa

muistisairaus = ihminen ei pysty muistamaan eikä ajattelemaan, esim. Alzheimerin tauti

pitkäaikaissairaus = sairaus, joka kestää kauan, esim. epilepsia, diabetes

kansansairaus = sairaus, jonka lapsi perii vanhemmiltaan tai joka johtuu elintavasta, esim. sydän- ja verisuonisairaus

kuntoutua, kuntoutus = parantua sairaudesta tai onnettomuudesta

kohdella = puhua, kuunnella, auttaa toista ihmistä

ammattillinen, ammatillisesti = ammatin mukaan, ammattiin liittyvien periaatteiden mukaan

sosiaaliavustus = raha, apu sosiaaliavustuksesta, esim. toimeentulotuki

laadukas = todella hyvä

annostella = tehdä annoksia, esim. lääkeannos, joka otetaan yhdellä kerralla

vaikutus, vaikuttaa = seuraus, miltä tuntuu

arvioinnin kohde = asia, jota arvioidaan

arviointikriteerit = millä tavalla täytyy jotakin osata

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin osaaminen	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
Suunnitelmallinen työskentely	Tutkinnon suorittaja		
	tekee tavoitteita omalle toiminnalleen; kertoo tavoitteistaan työryhmälle ja toteuttaa suunnitelmaansa; tarvitsee työryhmän apua.	tekee tavoitteita omalle toiminnalleen; perustelee suunnitelmaansa työryhmälle; toteuttaa suunnitelmaansa.	tekee tavoitteet omalle toiminnalleen; esittää työryhmälle eri vaihtoehtoja suunnitelmaansa; toteuttaa suunnitelmaansa ja arvioi toimintaansa.
	huomaa eri-ikäisten ja erilaisten asiakkaiden fyysisiä, psyykkisiä, sosiaalisia ja uskonnollisia tarpeita; ottaa huomioon voimavaroja ; käyttää joitakin menetelmiä tiedon keräämiseen.	huomaa eri-ikäisten ja erilaisten asiakkaiden fyysisiä, psyykkisiä, sosiaalisia ja uskonnollisia tarpeita; ottaa huomioon voimavaroja; käyttää monipuolisesti erilaisia menetelmiä tiedon keräämiseen.	huomaa laajasti eri-ikäisten ja erilaisten asiakkaiden fyysisiä, psyykkisiä, sosiaalisia ja uskonnollisia tarpeita; ottaa huomioon voimavaroja; käyttää monipuolisesti ja luovasti menetelmiä tiedon keräämiseen.
	tekee työryhmän ohjeiden mukaan suunnitelman, joka ottaa huomioon asiakkaan voimavaroja ja edistää hoitoa ja huolenpitoa.	tekee työryhmän ohjeiden mukaan suunnitelman, joka ottaa huomioon asiakkaan voimavaroja ja verkostoa ja edistää hoitoa ja huolenpitoa; käyttää suomalaista hoitotyön toimintoluokitusta tai työpaikan omaa asiakaskohtaista suunnitelmaa;	tekee työryhmän ohjeiden mukaan suunnitelman, joka ottaa huomioon asiakkaan voimavaroja ja verkostoa ja edistää hoitoa ja huolenpitoa; käyttää suomalaista hoitotyön toimintoluokitusta tai työpaikan omaa asiakaskohtaista suunnitelmaa; perustelee, miksi suunnitelma on tärkeä kokonaisvaltaisessa asiakastyössä.
toimii tutuissa tilanteissa suunnitelman mukaisesti; tekee yhteistyötä asiakkaan ja hänen verkostonsa kanssa; arvioi omaa toimintaansa; arvioi sitä, miten suunnitelma toteutuu .	toimii suunnitelman mukaisesti; tekee yhteistyötä asiakkaan ja hänen verkostonsa kanssa; arvioi omaa toimintaansa; arvioi sitä, miten suunnitelma toteutuu.	toimii joustavasti suunnitelman mukaisesti; tekee yhteistyötä asiakkaan ja hänen verkostonsa kanssa; arvioi realistisesti omaa toimintaansa; arvioi sitä, miten suunnitelma toteutuu; perustelee omaa toimintaansa.	
Laadukas työskentely	työskentelee laatusuosituksen mukaan; tarvitsee ohjausta.	työskentelee laatusuosituksen mukaan.	työskentelee laatusuosituksen mukaan; tekee kehittämisehdotuksia .

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, työvälineiden ja materiaalin käyttö	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiihittävä K3
Hoito ja huolenpidossa työskenteleminen	Tutkinnon suorittaja		
	tukee ja auttaa asiakasta päivittäisissä toiminnoissa (esim. puhtaus ja pukeutuminen, syöminen ja juominen, liikkuminen, uni); tarvitsee työryhmän tukea.	tukee ja auttaa asiakasta päivittäisissä toiminnoissa.	tukee ja auttaa asiakasta päivittäisissä toiminnoissa; ottaa huomioon asiakkaan voimavarat.
	tarkkailee asiakkaan toimintakykyä ja elintoimintoja (verenkierto ja hengitys); tarvitsee työryhmän tukea.	tarkkailee asiakkaan toimintakykyä ja elintoimintoja, vointia ; huomaa muutoksia asiakkaassa.	tarkkailee asiakkaan toimintakykyä ja elintoimintoja, vointia; huomaa muutoksia asiakkaassa ja toimii tilanteen mukaan.
	osaa mitata oikein asiakkaan lämmön, hengitystiheyden, pulssin, verenpaineen ja verensokerin.	osaa mitata oikein asiakkaan lämmön, hengitystiheyden, pulssin, verenpaineen ja verensokerin; huomaa muutoksia asiakkaassa.	osaa mitata oikein asiakkaan lämmön, hengitystiheyden, pulssin, verenpaineen ja verensokerin; huomaa muutoksia asiakkaassa ja toimii tilanteen mukaan.
	tarkkailee asiakkaan kipua ja vähentää sitä; tarvitsee työryhmän tukea.	huomaa asiakkaan kipua; käyttää erilaisia menetelmiä kivun vähentämiseksi; tarvitsee työryhmän tukea.	huomaa asiakkaan kipua; käyttää erilaisia menetelmiä kivun vähentämiseksi.
	kirjoittaa huomioita asiakkaan hoitosuunnitelmaan; ilmoittaa huomioistaan suullisesti tai kirjallisesti; käyttää tietoteknisiä välineitä ; ottaa huomioon tietosuojan ; tarvitsee työryhmän tukea.	kirjoittaa huomiot asiakkaan hoitosuunnitelmaan; ilmoittaa huomioistaan suullisesti tai kirjallisesti; käyttää tietoteknisiä välineitä; ottaa huomioon tietosuojan.	kirjoittaa huomiot itsenäisesti asiakkaan hoitosuunnitelmaan; ilmoittaa huomioistaan suullisesti tai kirjallisesti; käyttää tietoteknisiä välineitä; ottaa huomioon tietosuojan.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2.Työmenetelmien, työvälineiden ja materiaalin käyttö	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Tutkinnon suorittaja		
Hoito- ja huolenpidossa työskenteleminen	ottaa asiakkaan huomioon kun toteuttaa jokapäiväistä terveydenhoitoa tai perushoitoa (esim. suunhoito, ihon hoito sekä käsien ja jalkojen hoito); edistää kuntoutumista ; tarvitsee ohjeita työryhmältä.	ottaa asiakkaan huomioon kun toteuttaa oma-aloitteisesti jokapäiväistä terveydenhoitoa tai perushoitoa; tukee asiakasta niin, että asiakas on omatoiminen ; edistää kuntoutumista hoitotapojen mukaisesti.	ottaa asiakkaan huomioon kun toteuttaa oma-aloitteisesti jokapäiväistä terveydenhoitoa tai perushoitoa; tukee asiakasta niin, että asiakas on omatoiminen; edistää kuntoutumista; arvioi perushoidon menetelmiä hoitotapojen mukaisesti.
	kohtelee asiakasta ammatillisesti.	kohtelee asiakasta ammatillisesti; on vuorovaikutuksessa asiakkaan kanssa ja edistää asiakkaan hyvinvointia.	kohtelee asiakasta ammatillisesti; on vuorovaikutuksessa asiakkaan kanssa ja edistää asiakkaan hyvinvointia oma-aloitteisesti ja yksilöllisesti.
	käyttää läsnäoloa työmenetelmänä; tarvitsee työryhmän tukea.	käyttää läsnäoloa työmenetelmänä.	käyttää läsnäoloa työmenetelmänä myös asiakkaan vaikeissa elämäntilanteissa.
Yrittäjänä toimimisen mahdollisuuksien arviointi	arvioi oman toiminnan ja työskentelyn vahvuuksia; arvioi, miten voisi kehittää toimintaansa ja työtään; tarvitsee ohjausta.	arvioi oman toiminnan ja työskentelyn vahvuuksia; arvioi, onko hänellä mahdollisuuksia toimia tulevaisuudessa yrittäjänä ammattialallaan.	arvioi oman toiminnan ja työskentelyn vahvuuksia; arvioi, onko hänellä mahdollisuuksia toimia tulevaisuudessa yrittäjänä ammattialallaan; tekee tavoitteita ja miettii, miten voisi kehittää mahdollisuuksiaan toimia yrittäjänä.
Terveyden, turvallisuuden ja toimintakyvyn huomioon ottaminen	edistää asiakkaan fyysistä ja psyykkistä terveyttä, turvallisuutta ja hyvinvointia; ottaa huomioon asiakkaan voimavarat.	edistää oma-aloitteisesti asiakkaan terveyttä, turvallisuutta ja hyvinvointia; ottaa huomioon asiakkaan voimavarat.	edistää oma-aloitteisesti ja monipuolisesti asiakkaan terveyttä, turvallisuutta ja hyvinvointia; ottaa huomioon asiakkaan voimavarat.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, työvälineiden ja materiaalin käyttö	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Tutkinnon suorittaja		
Terveiden, turvallisuuden ja toimintakyvyn huomioon ottaminen	ohjaa asiakkaita sosiaaliseen osallistumiseen; käyttää toiminnallisia menetelmiä ; tarjoaa asiakkaille virikkeitä .	ohjaa ja kannustaa asiakkaita sosiaaliseen osallistumiseen; käyttää toiminnallisia menetelmiä; tarjoaa asiakkaille virikkeitä, mikä auttaa luomaan uusia kontakteja ja säilyttämään vanhoja verkostoja .	ohjaa ja innostaa asiakkaita monipuoliseen sosiaaliseen osallistumiseen; käyttää luovasti toiminnallisia menetelmiä; tarjoaa asiakkaille virikkeitä, mikä auttaa luomaan uusia kontakteja ja säilyttämään vanhoja verkostoja; varmistaa myös sen, että asiakkaalla on mahdollisuus osallistua.
	huomaa tuen tarpeen ja joitakin asiakkaan sosiaalisia ongelmia (esim. yksinäisyys, perheväkivalta ja mielenterveys- ja päihdeongelmat).	huomaa asiakkaan sosiaalisia ongelmia; ottaa ongelmat työryhmän ohjeiden mukaan huomioon hoito- ja huolenpitotyössä.	huomaa asiakkaan sosiaalisia ongelmia; ottaa ongelmat työryhmän ohjeiden mukaan huomioon hoito- ja huolenpitotyössä; keskustelee asiakkaan kanssa hänen tilanteestaan; ohjaa häntä hakemaan apua.
	huomaa asiakkaan kansanterveydellisiä riskejä.	huomaa asiakkaan kansanterveydellisiä riskejä ja ottaa ne työryhmän ohjeiden mukaan huomioon hoito- ja huolenpitotyössä.	huomaa asiakkaan kansanterveydellisiä riskejä ja ottaa ne huomioon hoito- ja huolenpitotyössä; keskustelee asiakkaan kanssa hänen tilanteestaan.
	ohjaa asiakasta valitsemaan tai valitsee itse ruokaa, joka on terveellistä; ottaa huomioon erityisruokavaliot .	motivoi ja ohjaa asiakasta valitsemaan tai valitsee ruokaa, joka on terveellistä; ottaa huomioon erityisruokavaliot.	motivoi ja ohjaa asiakasta valitsemaan tai valitsee ruokaa, joka on terveellistä; ottaa huomioon erityisruokavaliot; perustelee valintaansa.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, työvälineiden ja materiaalin käyttö	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
Terveiden, turvallisuuden ja toimintakyvyn huomioon ottaminen	Tutkinnon suorittaja huolehtii siitä, että asiakkaan ympäristö on turvallinen ja puhdas; huolehtii asiakkaan vaatteista.	ohjaa asiakasta huolehtimaan tai huolehtii itsenäisesti siitä, että asiakkaan ympäristö on turvallinen, kaunis ja puhdas; huolehtii asiakkaan vaatteista.	ohjaa ja innostaa asiakasta huolehtimaan tai huolehtii itsenäisesti siitä, että asiakkaan ympäristö on turvallinen, kaunis ja puhdas; huolehtii asiakkaan vaatteista.
Hoito- ja huolenpidossa työskenteleminen	osaa käyttää apuvälineitä ja teknologiaa hoito- ja huolenpitotyössä; tarvitsee työryhmän ohjeita.	osaa käyttää oma-aloitteisesti apuvälineitä ja teknologiaa hoito- ja huolenpitotyössä.	osaa käyttää monipuolisesti ja luovasti apuvälineitä ja teknologiaa hoito- ja huolenpitotyössä.
	valitsee materiaaleja, välineitä ja menetelmiä, jotka säästävät luontoa; käyttää työtapoja, jotka säästävät energiaa; tarvitsee työryhmän ohjeita.	valitsee materiaalit, välineet ja menetelmät, jotka säästävät luontoa; käyttää työtapoja, jotka säästävät energiaa.	innostaa ja ohjaa asiakkaita valitsemaan materiaalit, välineet ja menetelmät, jotka säästävät luontoa; noudattaa kestävän kehityksen ajatusta; käyttää työtapoja, jotka säästävät energiaa.
	huomaa, kun asiakas tarvitsee sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja; huomaa, kun asiakas tarvitsee apua sosiaalitoimistosta.	huomaa, kun asiakas tarvitsee sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja; huomaa, kun asiakas tarvitsee apua sosiaalitoimistosta; kertoo palveluista asiakkaalle.	huomaa monipuolisesti, kun asiakas tarvitsee sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja; huomaa, kun asiakas tarvitsee apua sosiaalitoimistosta; ohjaa asiakasta käyttämään sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita sekä hakemaan toimeentulotukea.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2.Työmenetelmien, työvälineiden ja materiaalin käyttö	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
Lääkehoidossa työskenteleminen	Tutkinnon suorittaja		
	<p><u>annostelee</u> lääkkeet ilman virheitä; antaa lääkkeet ohjeiden mukaan; huolehtii siitä, että hoitoympäristö on puhdas; noudattaa työ- ja <u>ympäristönsuojeluohjeita</u>.</p>	<p>annostelee lääkkeet ilman virheitä; antaa lääkkeet ohjeiden mukaan; huolehtii siitä, että hoitoympäristö on puhdas; noudattaa työ- ja ympäristönsuojeluohjeita.</p>	<p>annostelee lääkkeet ilman virheitä annoksiin; antaa lääkkeet ohjeiden ja tilanteen mukaan; huolehtii siitä, että hoitoympäristö on puhdas; noudattaa työ- ja ympäristönsuojeluohjeita.</p>
	<p>etsii tietoja lääkkeiden <u>vaikutuksista</u> ja <u>sivuvaikutuksista</u>; käyttää <u>luotettavia tietolähteitä</u>, esim. <u>Pharmaca Fennicaa</u>; tarkkailee lääkkeiden vaikutuksia ja <u>haittavaikutuksia</u>; <u>seuraa</u>, että kukaan ei käytä lääkkeitä väärin; ilmoittaa suullisesti ja kirjallisesti huomioistaan; tarvitsee ohjausta.</p>	<p>käyttää luotettavia tietolähteitä, esim Pharmaca Fennicaa; tarkkailee asiakkaan käyttämien lääkkeiden vaikutuksia ja haittavaikutuksia; katsoo, että kukaan ei käytä lääkkeitä väärin; ilmoittaa suullisesti ja kirjallisesti huomioistaan.</p>	<p>käyttää luotettavia tietolähteitä, esim. Pharmaca Fennicaa; tarkkailee lääkkeiden vaikutuksia ja haittavaikutuksia osana asiakkaan kokonaisuhoitoa; katsoo, että kukaan ei käytä lääkkeitä väärin; ilmoittaa oma-aloitteisesti suullisesti ja kirjallisesti huomioistaan.</p>
	<p>auttaa asiakasta ymmärtämään <u>lääkemääräyksiä</u>; auttaa, kun asiakas tarvitsee uuden lääkemääräyksen; huomaa, kun asiakkaalla on ongelmia lääkehoidossa ja päihteiden käytössä; ilmoittaa niistä työryhmälle.</p>	<p>auttaa asiakasta ymmärtämään lääkemääräyksiä; auttaa kun asiakas tarvitsee uuden lääkemääräyksen; ohjaa asiakasta lääkkeiden käytössä, <u>säilyttämisessä</u> ja <u>hävittämisessä</u>; antaa tietoa siitä, miten päihteet vaikuttavat lääkehoitoon.</p>	<p>auttaa asiakasta ymmärtämään lääkemääräyksiä ja kun asiakas tarvitsee uuden lääkemääräyksen; ohjaa asiakasta eri tilanteissa lääkkeiden käytössä, säilyttämisessä ja hävittämisessä säädösten mukaan; antaa tietoa siitä, miten päihteet vaikuttavat lääkehoitoon.</p>

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työhön liittyvän tiedon käyttö	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Tutkinnon suorittaja		
Perushoittoon ja huolenpitotyöhön liittyvien <u>käsitteiden</u> ja tiedon käyttö	käyttää työssään apuna tietoa:	perustelee työhönsä liittyviä ratkaisuja ja toimintatapojaan tiedoilla:	perustelee monipuolisesti työhönsä liittyvät ratkaisut ja toimintatapansa tiedoilla:
	- ihmisen tarpeista ja voimavaroista.	- ihmisen tarpeista ja voimavaroista.	- ihmisen tarpeista ja voimavaroista.
	- asioista, joita tarvitaan hyvään terveyteen ja hyvinvointiin, - päivittäisistä toiminnoista, - terveydenhoidosta, - perushoidosta (esim. suunhoito, ihon hoito, käsien ja jalkojen hoito).	- asioista, joita tarvitaan hyvään terveyteen ja hyvinvointiin, - päivittäisistä toiminnoista, - terveydenhoidosta, - perushoidosta.	- asioista, joita tarvitaan hyvään terveyteen ja hyvinvointiin, - päivittäisistä toiminnoista, - terveydenhoidosta, - perushoidosta.
	- elimistön normaalista rakenteesta ja toiminnasta.	- elimistön normaalista rakenteesta ja toiminnasta.	- elimistön normaalista rakenteesta ja toiminnasta.
	- <u>kansanterveyteen</u> liittyvistä vaaroista, - muisti-, pitkäaikais- ja kansansairauksista (esim. diabetes, epilepsia, Alzheimerin tauti, mielenterveys- ja päihdesairaudet).	- kansanterveyteen liittyvistä vaaroista, - muisti-, pitkäaikais- ja kansansairauksista.	- kansanterveyteen liittyvistä vaaroista, - muisti-, pitkäaikais- ja kansansairauksista.
	- sosiaalisista ongelmista ja tuen tarpeista (esim. yksinäisyys, elämänhallinnan ongelmat, perheväkivalta ja mielenterveys- ja päihdeongelmat).	- sosiaalisista ongelmista ja tuen tarpeista.	- sosiaalisista ongelmista ja tuen tarpeista.
	- kuolevan potilaan hoidosta.	- kuolevan potilaan hoidosta.	- kuolevan potilaan hoidosta.
	tietää sosiaali- ja terveydenhuollon <u>lainsäädäntöä</u> , peruspalveluja ja toimeentulotuen hakemisesta, - kertoo palveluista tutuissa asiakastilanteissa sekä toimii säädösten mukaan.	käyttää työssään apuna tietoa sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännöstä, palveluista ja toimeentulotuen hakemisesta.	käyttää työssään apuna laajasti tietoa sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännöstä, palveluista ja toimeentulotuen hakemisesta - ottaa huomioon asiakkaan <u>tarpeet</u> .

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3.Työhön liittyvän tiedon käyttö	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Tutkinnon suorittaja		
Perushoitoon ja huolenpitotyöhön liittyvien käsitteiden ja tiedon käyttö	tietää sosiaali- ja terveydenhuollon eettisiä periaatteita; käyttää hoidon ja huolenpidon tärkeimpiä käsitteitä työssään.	tietää sosiaali- ja terveydenhuollon eettiset periaatteet; käyttää hoidon ja huolenpidon käsitteitä työssään; perustelee toimintaansa.	tietää sosiaali- ja terveydenhuollon eettiset periaatteet; käyttää sujuvasti hoidon ja huolenpidon käsitteitä työssään; perustelee monipuolisesti toimintaansa.
	tietää, mitä tarkoittaa kestävä kehitys; ottaa huomioon työssään kestävä kehityksen ajatuksen.	ottaa huomioon työssään kestävä kehityksen ajatuksen; perustelee toimintaansa.	ottaa huomioon työssään kestävä kehityksen ajatuksen ja sen, miten voi toteuttaa kestävä kehityksen ajatusta; perustelee monipuolisesti toimintaansa.
	käyttää työssään apuna tietoa erityisruokavalioista, puhtaanapidosta ja vaatehuollosta .	käyttää työssään apuna tietoa erityisruokavalioista, puhtaanapidosta ja vaatehuollosta; perustelee toimintaansa.	käyttää työssään apuna tietoa erityisruokavalioista, puhtaanapidosta ja vaatehuollosta; perustelee monipuolisesti toimintaansa.
Lääkehoitoon liittyvän tiedon käyttö	käyttää apuna tietoa tavallisimmista lääkemuodoista ; tietää, millä tavalla lääkkeitä annetaan; tietää lääkehoitoon liittyvästä työ ja ympäristönsuojelusta; tietää lääkkeiden väärinkäytön mahdollisuudesta; tietää lääkehoidossa omat oikeutensa ja velvollisuutensa.	perustelee ratkaisunsa ja toimintansa tiedolla tavallisimmista lääkeaineryhmistä ja lääkemuodoista; tietää, millä tavalla lääkkeitä annetaan; tietää lääkehoitoon liittyvästä työ- ja ympäristönsuojelusta; tietää lääkkeiden väärinkäytön mahdollisuudesta; tietää lääkehoidossa omat oikeutensa ja velvollisuutensa.	perustelee monipuolisesti ratkaisunsa ja toimintansa tiedolla <ul style="list-style-type: none"> - eri lääkeaineryhmistä - tavallisimpien lääkkeiden haittavaikutuksista ja lääkkeiden väärinkäytön mahdollisuudesta - lääkehuollon säädöksistä ja siitä, mitä rajoituksia ja vaatimuksia niissä on (esim. lainsäädäntö, lääkevalvonta ja sairausvakuutus) - erilaisista lääkemuodoista - siitä, millä tavalla lääkkeitä annetaan - lääkehoitoon liittyvästä työ- ja ympäristönsuojelusta.
	tekee lääkelaskut ilman virheitä.	tekee lääkelaskut ilman virheitä.	tekee lääkelaskut ilman virheitä.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työhön liittyvän tiedon käyttö	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
Terveysteen, turvallisuuteen ja toimintakykyyn liittyvän tiedon käyttö	Tutkinnon suorittaja tietää, kuinka tärkeitä ovat psykososiaaliset asiat ja esteettinen ympäristö kun halutaan edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta.	tietää, kuinka tärkeitä ovat psykososiaaliset asiat ja esteettinen ympäristö kun halutaan edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta; perustelee toimintaansa.	tietää, kuinka tärkeitä ovat psykososiaaliset asiat ja esteettinen ympäristö kun halutaan edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta; perustelee monipuolisesti toimintaansa.
	tietää, mitä tarkoittaa ergonominen työskentely; ottaa ergonomian huomioon hoito- ja huolenpitotyössä.	tietää, mitä tarkoittaa ergonominen työskentely ja ottaa ergonomian huomioon hoito- ja huolenpitotyössä; perustelee toimintaansa.	tietää, mitä tarkoittaa ergonominen työskentely ja ottaa ergonomian huomioon hoito- ja huolenpitotyössä; perustelee monipuolisesti toimintaansa.
	tietää, mitä tarkoittaa aseptinen (hyvin puhdas) työskentely; tietää tartuntatauti torjunnasta ; ottaa niitä asioita huomioon hoito- ja huolenpitotyössä.	ottaa huomioon työssään aseptisen työskentelyn ja tartuntatauti torjuntatyön säädökset; perustelee niillä toimintaansa.	ottaa huomioon työssään aseptisen työskentelyn ja tartuntatauti torjuntatyön säädökset; perustelee niillä monipuolisesti toimintaansa; ottaa huomioon työssään sen, miksi ja millä tavalla tavallisimmat tartuntataudit siirtyvät ihmiseltä toiselle; ymmärtää, miten tartuntataudit vaikuttavat talouteen.
Yrittäjyyteen liittyvän tiedon käyttö	hakee tietoa siitä, miten voi toimia yrittäjänä; tarvitsee ohjausta.	hakee tietoa siitä, miten voi toimia yrittäjänä.	hakee tietoa siitä, miten voi toimia yrittäjänä sosiaali- ja terveystalalla.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <p>tietää omia vahvuuksiaan; tietää, mitä hänen pitäisi oppia lisää; arvioi sitä, miten hän kehittyy ammatillisesti; kehittää toimintaansa, kun saa palautetta.</p> <p>hakee ohjausta hoito- ja huolenpitotyössä toimintaansa ja kun täytyy tehdä ratkaisuja.</p>	<p>tietää, miten on kasvanut ja kehittynyt ammatillisesti; tekee tavoitteita ja miettii, miten voisi vieläkin enemmän kehittyä ammatillisesti; arvioi ja kehittää toimintaansa, kun saa palautetta.</p> <p>perustelee ammatillisilla tiedoilla toimintansa ja ratkaisut, joita tekee hoito- ja huolenpitotyössä.</p>	<p>tietää, miten on kasvanut ja kehittynyt ammatillisesti; ottaa omasta ammatillisesta kehityksestään vastuuta; arvioi toimintaansa realistisesti; kehittää toimintaansa, kun saa palautetta.</p> <p>perustelee monipuolisesti ammatillisilla tiedoilla toimintansa ja ratkaisut, joita tekee hoito- ja huolenpitotyössä; esittää ongelmatilanteissa realistisia ja positiivisia ratkaisuja.</p>
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii vastuullisesti työyhteisössä; selviytyy tutuissa vuorovaikutustilanteissa.	toimii vastuullisesti ja yhteistyökykyisesti työryhmässä.	toimii vastuullisesti, yhteistyökykyisesti ja joustavasti työyhteisössä.
Ammattietiikka	noudattaa toistuvissa työtilanteissa sosiaali- ja terveysalan säädöksiä ja eettisiä periaatteita.	noudattaa muuttuvissa työtilanteissa sosiaali- ja terveysalan säädöksiä ja eettisiä periaatteita.	noudattaa muuttuvissa työtilanteissa sosiaali- ja terveysalan säädöksiä ja eettisiä periaatteita; perustelee toimintaansa.
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa työpaikan työsuojeluohjeita ; noudattaa työpaikan turvallisuusmääräyksiä ; käyttää työvaatteita ja suojaimia .	noudattaa työpaikan työsuojeluohjeita; noudattaa työpaikan turvallisuusmääräyksiä; käyttää työvaatteita ja suojaimia; poistaa terveysvaaroja ja –haittoja; huolehtii siitä, että työpaikalla on hyvä ilmapiiri .	noudattaa työpaikan työsuojeluohjeita; noudattaa työpaikan turvallisuusmääräyksiä; käyttää työvaatteita ja suojaimia; poistaa terveysvaaroja ja –haittoja; ehkäisee vaaroja, joita voi tulla työssä; huolehtii siitä, että työpaikalla on hyvä ilmapiiri.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	Tutkinnon suorittaja		
	toimii niin, että ottaa huomioon hygienian ja puhtauden; huolehtii henkilökohtaisesta hygieniastaan (esim. käsien pesu ja desinfointi) niin, että ei tulisi tartuntoja.	toimii niin, että ottaa huomioon hygienian ja puhtauden; tietää kaikki ohjeet.	toimii niin, että ottaa huomioon hygienian ja puhtauden; perustelee ratkaisut, jotka hän tekee; tietää kaikki ohjeet.
	käyttää oikeita työskentelytapoja hoito- ja huolenpitotyössä; harrastaa taukoliikuntaa, joka ehkäisee esim. selän tai lihasten vammoja .	käyttää oikeita työskentelytapoja ja apuvälineitä hoito- ja huolenpitotyössä; harrastaa taukoliikuntaa, joka ehkäisee esim. selän tai lihasten vammoja.	käyttää oikeita työskentelytapoja ja apuvälineitä hoito- ja huolenpitotyössä; ehkäisee tapaturmia ja vammoja; harrastaa taukoliikuntaa, joka ehkäisee esim. selän tai lihasten vammoja.
	huomaa väkivallan uhkan ja suojelee tarvittaessa itseään; tarvitsee ohjausta, kun huomaa työssään perheväkivaltaa tai kun ihmisiä kohdellaan väärin; tarvitsee ohjausta, kun näistä asioista pitää kertoa tai ilmoittaa.	osaa kohdella vaikeita asiakkaita yhdessä työryhmän kanssa; toimii työpaikan toimintaohjeiden mukaan; kertoo, kun huomaa työssään perheväkivaltaa tai kun ihmisiä kohdellaan väärin; ilmoittaa siitä työryhmässä.	huomaa ja ehkäisee väkivallan uhkaa; osaa kohdella vaikeita asiakkaita yhdessä työryhmän kanssa; toimii työpaikan toimintaohjeiden mukaan; tarvittaessa suojelee itseään; kertoo luontevasti, kun huomaa työssään perheväkivaltaa tai kun ihmisiä kohdellaan väärin; ohjaa asiakkaita hakemaan apua ja ilmoittaa asiasta työryhmässä.
	osaa antaa ensiapua vaatimusten mukaisesti.	osaa antaa ensiapua vaatimusten mukaisesti.	osaa antaa ensiapua vaatimusten mukaisesti.

Ammattitaidon **osoittamistavat**

Tutkinnon suorittaja **osoittaa** hoidon ja huolenpidon ammattitaitonsa esim. vuode- ja **hoivaosastolla**, kotihoitoyksikössä, palvelukeskuksessa tai vanhainkodissa. Ammattitaito osoitetaan seuraavissa työkokonaisuuksissa: suunnitelmallinen ja laadukas työskentely, hoito- ja huolenpidossa työskenteleminen ja lääkehoidossa. Lisäksi tutkinnon suorittajan täytyy osata käyttää hoitoon ja huolenpitoon liittyvää tietoa sekä elinikäisen oppimisen avaintaitoja. Tutkinnon suorittajan täytyy työskennellä hoito- ja huolenpitotehtävissä niin kauan, että hänen ammattitaitonsa vastaa ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytössä täytyy osoittaa vähintään

- työprosessin osaaminen kokonaan
- **työmenetelmien, työvälineiden** ja materiaalin käyttö kokonaan
- työhön liittyvän tiedon käyttö, mutta ei seuraavia asioita:

- hoito- ja huolenpitotyön **käsitteitä**
- **elimistön** normaalia rakennetta ja toimintaa
- **kansanterveyteen** liittyviä vaaroja, muisti-, pitkäaikais- ja kansansairauksia
- sosiaalisia ongelmia
- huonoon **kohteluun** ja perheväkivaltaan liittyvää tietoa
- kuolevan potilaan hoitoa
- sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalveluja
- toimeentulotuen hakemista ja lainsäädäntöä
- **erityisruokavalioita**
- lääkehoitoon liittyvää **työsuojelua** ja **ympäristönsuojelua**
- lääkehoitoon liittyviä **oikeuksia** ja **velvollisuuksia**
- lääkelaskut
- **aseptinen** työskentely
- **tartuntatautien** ehkäiseminen.

- elinikäisen oppimisen avaintaidot, mutta ei ensiapua, vaikean asiakkaan **kohtelua** eikä perheväkivaltaan liittyviä asioita.

Jos tutkintotilaisuudessa tutkinnon suorittajan ammattitaito ei vastaa tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksia, hänen täytyy **täydentää** sitä muulla osaamisen arvioinnilla. Osaamista voidaan arvioida esimerkiksi haastattelujen ja tehtävien avulla tai muulla tavalla.

osoittaa = näyttää

osoittamistapa = tapa, jolla henkilö voi näyttää, mitä hän osaa

hoiva = hoito, hellä huolenpito

työmenetelmä = tapa, miten tehdään työtä

työväline = instrumentti, pieni kone, jota käytetään työssä

käsite = asia, termi, sisältö

elimistö = ihmisen keho, kaikki elimet

kansanterveys = maan kaikkien ihmisten terveys, esim. suomalaisten terveys

kohtelu = ihmisen kanssa puhuminen ja hänen kuuleminen, voi olla hyvä tai huono kohtelu

erityisruokavalio = ihminen ei voi syödä kaikkea, esim. ei voi syödä maitotuotteita

työsuojelu = tehdään työtä niin, että ei tulisi onnettomuuksia

ympäristönsuojelu == pitää huolta ihmisen elinympäristöstä tai luonnosta

oikeus = mitä saa tehdä, mitä kaikki voivat tehdä

velvollisuus = mitä täytyy tehdä

aseptinen = hyvin puhdas, ei ole mikrobeja

tartuntatauti = sairaus, joka menee ihmiseltä toiselle

täydentää = jotakin täytyy tehdä lisää; jotakin lisätään

3.1.3 Kuntoutumisen tukeminen

Ammattitaitovaatimukset

Tutkinnon suorittaja osaa

- kirjoittaa, toteuttaa ja arvioida **kuntoutumista** edistävän suunnitelman, jossa hän ottaa huomioon **kuntoutujan** tarpeet
- tehdä yhteistyötä kuntoutujan ja työryhmän kanssa
- ohjata ja tukea erilaisten ja eri-ikäisten kuntoutujien kuntoutumista
- ottaa huomioon kestävä kehityksen
- tehdä **taloudellista** ja laadukasta työtä
- osaa käyttää **selkokieltä** ja erilaisia kommunikaatiomenetelmiä vuorovaikutuksessa ja kommunikoinnissa kuntoutujan kanssa
- edistää terveyttä ja hyvinvointia
- työskennellä niin, että se **edistää** kuntoutujan toimintakykyä ja kuntoutumista
- ohjata erilaisia kuntoutujia jokapäiväisessä elämässä
- **ehkäistä** terveyden ja hyvinvoinnin vaaroja ja **haittoja**
- innostaa kuntoutujaa parempaan elämään (muutokseen)
- ohjata kuntoutujaa terveystilanteeseen, **viriketoimintaan** ja kommunikointiin muiden ihmisten kanssa
- ohjata kuntoutujaa käyttämään apuvälineitä ja teknologiaa, joka tukee kuntoutumista
- käyttää **palvelujärjestelmää** kuntoutustyössä
- toimia ohjeiden mukaisesti
- arvioida, miten hän on kehittynyt ammatillisesti
- kehittää toimintaansa, kun saa **palautetta**
- toimia työryhmissä, joissa on monen eri ammatin ihmisiä
- huolehtia **työhyvinvoinnista** ja **työturvallisuudesta**
- tehdä työtä **ammattietiikan** mukaisesti.

Kaikissa ammattitaitovaatimuksissa ja arviointikriteereissä kuntoutujalla tarkoitetaan eri-ikäisiä ja erilaisia henkilöitä.

Arviointi

Taulukossa ovat arvioinnin **kohteet** sekä **arviointikriteerit** kolmelle eri osaamisen tasolle.

kuntoutua, kuntoutuminen = parantua sairaudesta tai onnettomuudesta

ammattitaitovaatimus = = mitä asioita työssä täytyy osata

kuntoutuja = ihminen, joka alkaa parantua sairaudesta tai onnettomuudesta

taloudellinen = säästää rahaa, kannattava; liittyy talouteen

selkokieli = selkeä, helpompi kieli

edistää = tukea, auttaa; viedä eteenpäin; parantaa

ehkäistä vaaroja = estää, toimia niin, että vaarallisia tilanteita ei tule

haitta = huono puoli, puute, vaara

virike = asia, joka aktivoi, tekee virkeäksi

palvelujärjestelmä = kokonaisuus, jossa on monta eri palvelua

palaute = tieto siitä, miten joku tehtävä tai työ on mennyt

työhyvinvointi = hyvä terveys ja hyvä olo, että jaksaa ja haluaa tehdä työtä

työturvallisuus = työn tekeminen ei ole vaarallista

etiikka = ajattelutapa, jonka mukaan ajattelemme, mikä on oikein ja väärin, mikä on hyvää tai huonoa, esim. ammattieettinen

arvioinnin kohde = asia, jota arvioidaan

arviointikriteeri = asia, mitä ja millä tavalla täytyy osata

ARVIOINNIN KOHDE		ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin osaaminen	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3	
	Tutkinnon suorittaja			
Suunnitelmallinen työskentely	huomaa, kuinka hyvä on eri-ikäisten kuntoutujien toimintakyky ja millaista tukea he tarvitsevat; käyttää joitakin menetelmiä, kun kerää tietoa.	huomaa, kuinka hyvä on eri-ikäisten kuntoutujien toimintakyky ja millaista tukea he tarvitsevat; ottaa huomioon kuntoutujan voimavarat; käyttää joitakin menetelmiä, kun kerää tietoa.	huomaa monipuolisesti ja <u>asiakaslähtöisesti</u> , kuinka hyvä on eri-ikäisten kuntoutujien toimintakyky ja millaista tukea he tarvitsevat; ottaa huomioon kuntoutujan voimavarat; käyttää joitakin menetelmiä, kun kerää tietoa.	
	tekee kuntoutumissuunnitelman yhdessä kuntoutujan ja työryhmän kanssa; tekee sellaisen suunnitelman, että se tukee kuntoutujan toimintakykyä.	tekee kuntoutumissuunnitelman yhdessä kuntoutujan ja työryhmän kanssa; tekee sellaisen suunnitelman, että se tukee kuntoutujan toimintakykyä; käyttää apuna kuntoutujan verkostoa.	tekee kuntoutumissuunnitelman yhdessä kuntoutujan ja työryhmän kanssa; tekee sellaisen suunnitelman, että se tukee kuntoutujan toimintakykyä; käyttää apuna monipuolisesti kuntoutujan verkostoa.	
	tukee kuntoutumista suunnitelman mukaan; tekee yhteistyötä kuntoutujan ja työryhmän kanssa; arvioi sitä, miten suunnitelma toteutuu.	tukee joustavasti kuntoutumista suunnitelman mukaan; tekee yhteistyötä kuntoutujan ja työryhmän kanssa; arvioi sitä, miten suunnitelma toteutuu.	tukee joustavasti ja asiakaslähtöisesti kuntoutumista suunnitelman mukaan; tekee yhteistyötä kuntoutujan ja työryhmän kanssa; arvioi sitä, miten suunnitelma toteutuu.	
Taloudellinen ja laadukas työskentely	tekee taloudellista ja laadukasta työtä; ottaa huomioon kestävä kehityksen; tarvitsee ohjausta.	tekee taloudellista ja laadukasta työtä; ottaa huomioon kestävä kehityksen;	tekee taloudellista ja laadukasta työtä; ottaa huomioon kestävä kehityksen; on oma-aloitteinen.	

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2.Työmenetelmien, työvälineiden ja materiaalin käyttö	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Tutkinnon suorittaja		
Ammatillinen vuorovaikutus ja viestintä	työskentelee vastuullisesti kuntoutujien kanssa; käyttää ammatillisia vuorovaikutustaitoja ja edistää kuntoutumista.	työskentelee palveluhenkisesti ja vastuullisesti kuntoutujien kanssa; käyttää ammatillisia vuorovaikutustaitoja ja edistää kuntoutumista; ottaa huomioon yksilölliset tilanteet.	työskentelee palveluhenkisesti ja vastuullisesti kuntoutujien kanssa; käyttää ammatillisia vuorovaikutustaitoja ja edistää monipuolisesti ja luovasti kuntoutumista; ottaa huomioon yksilölliset tilanteet.
	käyttää selkokieltä ; käyttää tavallisissa asiakastilanteissa yleisimpiä kommunikaatiomenetelmiä, jotka tukevat puhetta.	käyttää selkokieltä; käyttää asiakastilanteissa kommunikaatiomenetelmiä, jotka tukevat puhetta.	käyttää aktiivisesti selkokieltä; käyttää asiakastilanteissa erilaisia kommunikaatiomenetelmiä, jotka tukevat puhetta.
Toimintakykyä ja kuntoutumista edistävä työskentely	tukee suunnitelmallisesti kuntoutujien toimintakykyä; työskentelee niin, että edistää kuntoutumista.	tukee suunnitelmallisesti kuntoutujien toimintakykyä; työskentelee niin, että edistää kuntoutumista; ottaa huomioon ehkäisevän työn periaatteet.	tukee joustavasti, luovasti ja suunnitelmallisesti kuntoutujien toimintakykyä; työskentelee niin, että edistää kuntoutumista ottaa huomioon ehkäisevän työn periaatteet.
	innostaa kuntoutujaa; tukee kuntoutujaa niin, että hän itse haluaa kuntoutua; selvittää, miten voi edistää kuntoutumista kuntoutujan fyysisessä ja psykososiaalisessa ympäristössä.	innostaa kuntoutujaa; tukee kuntoutujaa niin, että hän itse haluaa kuntoutua; käyttää apuna mahdollisuuksia, jotka edistävät psykososiaalisessa ja fyysisessä elinympäristössä kuntoutumista; antaa mahdollisuuksia sosiaalisiin tilanteisiin; ohjaa kuntoutujaa osallistumaan mahdollisuuksiin, jota ympäristö tarjoaa.	innostaa kuntoutujaa; tukee kuntoutujaa niin, että hän itse haluaa kuntoutua; käyttää apuna kuntoutujan verkostoa ja mahdollisuuksia, jotka edistävät psykososiaalisessa ja fyysisessä elinympäristössä kuntoutumista; antaa mahdollisuuksia sosiaalisiin tilanteisiin; ohjaa kuntoutujaa osallistumaan mahdollisuuksiin, jota ympäristö tarjoaa.
Päivittäisten toimintojen ohjaaminen sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen	ohjaa niin, että edistää kuntoutumista; auttaa jokapäiväisessä elämässä sekä asioissa, joihin kuntoutuja ei itse pysty.	ohjaa niin, että edistää kuntoutumista; auttaa jokapäiväisessä elämässä.	ohjaa asiakaslähtöisesti niin, että edistää kuntoutumista; auttaa jokapäiväisessä elämässä

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, työvälineiden ja materiaalin käyttö	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Tutkinnon suorittaja		
Päivittäisten toimintojen ohjaaminen sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen	huomaa asioita, jotka voivat aiheuttaa tapaturmia kotona ja vapaa-aikana; poistaa vaaratekijät.	huomaa monipuolisesti asioita, jotka voivat aiheuttaa tapaturmia kotona ja vapaa-aikana; poistaa vaaratekijät.	huomaa monipuolisesti asioita, jotka voivat aiheuttaa tapaturmia kotona ja vapaa-aikana; poistaa vaaratekijät ja ehkäisee niitä.
	ohjaa niin, että edistää kuntoutujien terveyttä ja hyvinvointia.	ohjaa niin, että edistää kuntoutujien terveyttä ja hyvinvointia; ottaa huomioon ehkäisevän työn periaatteet.	ottaa huomioon ohjauksessa kuntoutujan voimavarat; innostaa ja ohjaa niin, että edistää kuntoutujien terveyttä ja hyvinvointia; ottaa huomioon ehkäisevän työn periaatteet.
	ohjaa kuntoutujaa ostamaan ruokatarvikkeita ja valmistamaan perusruokaa; käyttää apuna ohjeita.	ohjaa kuntoutujaa ostamaan ruokatarvikkeita ja valmistamaan monipuolista perusruokaa; ohjaa kuntoutujaa huolehtimaan ruoasta.	ohjaa kuntoutujaa ostamaan ruokatarvikkeita ja valmistamaan terveellistä ja monipuolista perusruokaa; ohjaa kuntoutujaa huolehtimaan ruoasta.
	ohjaa kuntoutujaa niin, että hän elää terveellisesti eikä käytä esim. päihteitä.	innostaa ja ohjaa kuntoutujaa niin, että hän elää terveellisesti eikä käytä esim. päihteitä.	innostaa ja ohjaa monipuolisesti kuntoutujaa niin, että hän elää terveellisesti eikä käytä esim. päihteitä; käyttää erilaisia työmenetelmiä.
	käyttää toiminnallisia menetelmiä yksilön ja ryhmän ohjauksessa; tarvitsee työryhmän apua.	käyttää toiminnallisia ja luovan ilmaisun menetelmiä yksilön ja ryhmän ohjauksessa.	käyttää asiakaslähtöisesti toiminnallisia ja luovan ilmaisun menetelmiä yksilön ja ryhmän ohjauksessa; osaa käyttää omia vahvuuksiaan.
	ottaa huomioon taiteen tai kulttuurin mahdollisuuksia, jotka tukevat kuntoutujien toimintakykyä.	ottaa huomioon asiakaslähtöisesti taiteen tai kulttuurin mahdollisuuksia, jotka tukevat kuntoutujien toimintakykyä.	ottaa huomioon asiakaslähtöisesti ja luovasti taiteen tai kulttuurin mahdollisuuksia, jotka tukevat kuntoutujien toimintakykyä; ottaa huomioon kuntoutujien voimavarat.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, työvälineiden ja materiaalin käyttö	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Tutkinnon suorittaja		
Päivittäisten toimintojen ohjaaminen sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen	ottaa huomioon sen, että esteettinen ympäristö tukee kuntoutumista (esim. viihtyisä, puhdas ja kaunis ympäristö).	ottaa asiakaslähtöisesti huomioon sen, että esteettinen ympäristö tukee kuntoutumista; toteuttaa sitä toiminnassaan.	ottaa asiakaslähtöisesti huomioon sen, että esteettinen ympäristö tukee kuntoutumista; toteuttaa sitä monipuolisesti ja luovasti toiminnassaan.
	ohjaa kuntoutujaa asiakaslähtöisesti liikuntaan, joka edistää terveyttä; ohjaa kuntoutujaa viriketoimintaan ja sosiaalisiin tilanteisiin.	ohjaa kuntoutujaa asiakaslähtöisesti ja monipuolisesti liikuntaan, joka edistää terveyttä; ohjaa kuntoutujaa viriketoimintaan ja sosiaalisiin tilanteisiin.	ohjaa kuntoutujaa asiakaslähtöisesti ja monipuolisesti liikuntaan, joka edistää terveyttä; ohjaa kuntoutujaa viriketoimintaan ja sosiaalisiin tilanteisiin; innostaa kuntoutujaa.
Apuvälineiden ja teknologian käytössä ohjaaminen	ohjaa asiakaslähtöisesti kuntoutujaa apuvälineiden käytössä ja huollossa (esim. liikkumiseen, hygieniaan, pukeutumiseen, kommunikointiin, kodinhoitoon, asumiseen, ruokailuun ja vapaa- aikaan liittyvät apuvälineet).	ohjaa asiakaslähtöisesti kuntoutujaa käyttämään apuvälineitä; ohjaa apuvälineiden käytössä ja huollossa; ottaa huomioon kuntoutujan voimavarat; tietää, mistä voi saada apuvälineitä.	ohjaa asiakaslähtöisesti kuntoutujaa käyttämään apuvälineitä; ohjaa aktiivisesti apuvälineiden käytössä ja huollossa; ottaa huomioon kuntoutujan voimavarat; tietää, mistä voi saada apuvälineitä.
	ohjaa kuntoutujaa käyttämään teknologiaa, joka auttaa häntä pärjäämään itsenäisesti; käyttää teknologiaa omassa työssään.	ohjaa asiakaslähtöisesti kuntoutujaa käyttämään teknologiaa, joka auttaa häntä pärjäämään itsenäisesti; käyttää teknologiaa omassa työssään.	ohjaa asiakaslähtöisesti kuntoutujaa käyttämään teknologiaa, joka auttaa häntä pärjäämään itsenäisesti; käyttää monipuolisesti teknologiaa omassa työssään.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työhön liittyvän tiedon käyttö	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
Kuntoutukseen liittyvän tiedon käyttö	Tutkinnon suorittaja käyttää työssään apuna tietoa kuntoutuksesta ja toimintakyvystä; tietää, miten tehdään <u>kuntouttavaa työtä</u> .	käyttää työssään apuna tietoa kuntoutuksesta ja toimintakyvystä; tietää, miten tehdään kuntouttavaa työtä; perustelee toimintaansa.	käyttää työssään apuna tietoa kuntoutuksesta ja toimintakyvystä; tietää, miten tehdään kuntouttavaa työtä; perustelee monipuolisesti toimintaansa.
<u>Verkostotyöhön</u> liittyvän tiedon käyttö	käyttää työssään apuna tietoa verkostotyöstä; käyttää verkostotyötä työmenetelmänä.	käyttää verkostotyötä työmenetelmänä; tietää verkostotyön erilaisia käyttömahdollisuuksia; perustelee niillä toimintaansa.	käyttää verkostotyötä työmenetelmänä; tietää laajasti verkostotyön erilaiset käyttömahdollisuudet; perustelee monipuolisesti niillä toimintaansa.
	käyttää työssään apuna tietoa <u>voimavaralähtöisyydestä</u> .	ottaa työssään huomioon voimavaralähtöisyyden; tietää, miten voimavaralähtöisyys tukee kuntoutumista; perustelee toimintaansa.	ottaa työssään monipuolisesti huomioon voimavaralähtöisyyden; tietää, miten voimavaralähtöisyys tukee kuntoutumista; perustelee toimintaansa.
Palvelujärjestelmään liittyvän tiedon käyttö	käyttää työssään apuna säädöksiä, ohjeita ja toimintaperiaatteita, jotka liittyvät kuntoutukseen.	käyttää kuntoutumisen tukemisessa apuna säädöksiä, ohjeita ja toimintaperiaatteita, jotka liittyvät kuntoutukseen; perustelee toimintaansa.	käyttää kuntoutumisen tukemisessa apuna säädöksiä, ohjeita ja toimintaperiaatteita, jotka liittyvät kuntoutukseen; perustelee monipuolisesti toimintaansa.
	käyttää työssään apuna tietoa yleisimmistä palveluista, jotka liittyvät lääkinnälliseen, sosiaaliseen, kasvatukselliseen ja ammatilliseen kuntoutukseen.	käyttää työssään palveluita, jotka liittyvät lääkinnälliseen, sosiaaliseen, kasvatukselliseen ja ammatilliseen kuntoutukseen.	käyttää työssään monipuolisesti palveluita, jotka liittyvät lääkinnälliseen, sosiaaliseen, kasvatukselliseen ja ammatilliseen kuntoutukseen; ottaa huomioon kuntoutujan tarpeet.
Eri kuntoutujaryhmiin liittyvän tiedon käyttö	käyttää työssään tietoa <u>vammaisuudesta</u> (esim. kehitysvammaiset, liikuntavammaiset, näkö- tai kuulovammaiset), <u>häiriöistä</u> (kehitys- ja oppimishäiriöt, mielenterveyden häiriöt); tietää päihteiden käytön	käyttää työssään tietoa vammaisuudesta (esim. kehitysvammaiset, liikuntavammaiset, näkö- tai kuulovammaiset), häiriöistä (kehitys- ja oppimishäiriöt, mielenterveyden	käyttää työssään tietoa vammaisuudesta (esim. kehitysvammaiset, liikuntavammaiset, näkö- tai kuulovammaiset), häiriöistä (kehitys- ja oppimishäiriöt, mielenterveyden häiriöt); tietää päihteiden käytön

	haitoista ja <u>päihderiippuvuudesta</u> .	häiriöt); tietää päihteiden käytön haitoista ja päihderiippuvuudesta; perustelee toimintaansa.	haitoista ja päihderiippuvuudesta; perustelee monipuolisesti toimintaansa.
--	--	--	--

3. Työhön liittyvän tiedon käyttö	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Tutkinnon suorittaja		
Eri kuntoutujaryhmiin liittyvän tiedon käyttö	käyttää työssään tietoa fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta <u>ikäntymisestä</u> ; tietää, miten voi tukea vanhojen ihmisten kuntoutumista.	käyttää työssään tietoa fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta ikääntymisestä; tietää, miten voi tukea vanhojen ihmisten kuntoutumista; perustelee toimintaansa.	käyttää työssään tietoa fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta ikääntymisestä; tietää, miten voi tukea vanhojen ihmisten kuntoutumista; perustelee monipuolisesti toimintaansa.
Terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen liittyvän tiedon käyttö	käyttää työssään apuna joitakin tapoja, jotka edistävät erilaisten kuntoutujaryhmien terveyttä ja hyvinvointia; huomaa, missä pitää tehdä ehkäisevää työtä.	käyttää työssään tietoa tavoista, jotka edistävät eri-ikäisten ja erilaisten kuntoutujaryhmien terveyttä ja hyvinvointia; tietää tavoista, joilla tehdään ehkäisevää työtä; perustelee toimintaansa.	käyttää työssään tietoa tavoista, jotka edistävät eri-ikäisten ja erilaisten kuntoutujaryhmien terveyttä ja hyvinvointia; tietää tavoista, joilla tehdään ehkäisevää työtä; perustelee monipuolisesti toimintaansa.
Ohjausprosessiin liittyvän tiedon käyttö	käyttää työssään apuna tietoa ohjausprosessista; tietää, mitä ohjaus merkitsee silloin kun tuetaan yksilön ja ryhmien kuntoutumista.	käyttää työssään apuna tietoa ohjausprosessista; tietää, mitä ohjaus merkitsee silloin kun tuetaan yksilön ja ryhmien kuntoutumista; perustelee toimintaansa.	käyttää työssään apuna tietoa ohjausprosessista; tietää, mitä ohjaus merkitsee silloin kun tuetaan yksilön ja ryhmien kuntoutumista; perustelee monipuolisesti toimintaansa.
	käyttää erilaisten kuntoutujien ohjauksessa apuna tietoa menetelmistä, joilla voi tukea kuntoutujan päivittäisiä toimintoja.	käyttää erilaisten kuntoutujien ohjauksessa apuna tietoa menetelmistä, joilla voi tukea kuntoutujan päivittäisiä toimintoja; perustelee toimintansa.	käyttää erilaisten kuntoutujien ohjauksessa apuna tietoa menetelmistä, joilla voi tukea kuntoutujan päivittäisiä toimintoja; perustelee toimintaansa monipuolisesti.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	Tutkinnon suorittaja tietää omia vahvuuksiaan; tietää, mitä hänen pitää oppia lisää; arvioi sitä, miten hän on kehittynyt; muuttaa toimintaansa, kun saa palautetta.	tietää, miten on kasvanut ja kehittynyt ammatillisesti; tekee tavoitteita ja miettii, miten voisi vieläkin enemmän kehittyä ammatillisesti; arvioi ja muuttaa toimintaansa, kun saa palautetta.	tietää, miten on kasvanut ja kehittynyt ammatillisesti; ottaa vastuuta omasta ammatillisesta kehityksestään; arvioi toimintaansa realistisesti; muuttaa toimintaansa, kun saa palautetta.
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii vastuullisesti työryhmässä, jossa on monen eri alan ihmisiä; selviytyy tutuissa vuorovaikutustilanteissa.	toimii aktiivisesti ja vastuullisesti työryhmässä, jossa on monen eri alan ihmisiä; käyttää apuna tietoa siitä, miten yhteisössä toimitaan.	toimii aktiivisesti ja vastuullisesti työryhmässä, jossa on monen eri alan ihmisiä; käyttää apuna tietoa siitä, miten yhteisössä toimitaan; esittää omia ajatuksiaan ja edistää työryhmän toimintaa.
Ammattietiikka	noudattaa säädöksiä ja ammattieettisiä periaatteita (esim. elämän ja ihmisarvon kunnioittaminen, salassapitovelvollisuus , itsemääräämisoikeus, oikeudenmukaisuus ja tasa-arvo).	noudattaa säädöksiä ja ammattieettisiä periaatteita; perustelee niillä toimintaansa.	noudattaa säädöksiä ja ammattieettisiä periaatteita; perustelee niillä monipuolisesti toimintaansa.
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa tutuissa työtilanteissa lakeja ja ohjeita, jotka liittyvät työhyvinvointiin ja työturvallisuuteen; huolehtii turvallisuudesta ja toimintakyvystä.	noudattaa erilaisissa työtilanteissa lakeja ja ohjeita, jotka liittyvät työhyvinvointiin ja työturvallisuuteen; huolehtii turvallisuudesta ja toimintakyvystä.	noudattaa erilaisissa työtilanteissa lakeja ja ohjeita, jotka liittyvät työhyvinvointiin ja työturvallisuuteen; huolehtii turvallisuudesta ja toimintakyvystä; perustelee toimintaansa.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja **osoittaa** kuntoutumisen tukemisen ammattitaitonsa **avo-** tai **laitoshoidossa**, jossa on eri-ikäisiä kuntoutujia: esim. sairaalassa, vanhainkodissa, palvelukeskuksessa, hoitokodissa, vammaisten toimintayksikössä, mielenterveys- tai päihdeyksikössä, kotihoidossa, erityispäiväkodissa tai -koulussa.

Ammattitaito osoitetaan seuraavissa **työkokonaisuuksissa**: suunnitelmallinen työskentely, taloudellinen ja laadukas työ, ammatillinen vuorovaikutus ja viestintä, toimintakykyä ja kuntoutumista edistävä työskentely, päivittäisten toimintojen ohjaaminen sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen sekä apuvälineiden ja teknologian käytön ohjaaminen.

Lisäksi tutkinnon suorittajan täytyy osata käyttää kuntoutumisen tukemiseen liittyvää tietoa sekä elinikäisen oppimisen avaintaidot.

Tutkinnon suorittajan täytyy työskennellä kuntoutumisen tukemisen yksiköissä niin kauan, että hänen ammattitaitonsa vastaa ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytössä täytyy osoittaa vähintään

- työprosessin osaaminen kokonaan
- **työmenetelmien, työvälineiden** ja materiaalin käyttö kokonaan
- työhön liittyvän tiedon käyttö (mutta ei kuntoutusta, verkostotyötä, palvelujärjestelmää sekä eri kuntoutujaryhmiä koskevaa tiedonhallintaa)
- elinikäisen oppimisen avaintaidot kokonaan.

Jos tutkintotilaisuudessa tutkinnon suorittajan ammattitaito ei vastaa tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksia, hänen täytyy **täydentää** sitä muulla osaamisen arvioinnilla. Osaamista voidaan arvioida esimerkiksi haastattelujen ja tehtävien avulla tai muulla tavalla.

osoittaa = näyttää

osoittamistapa = tapa, jolla henkilö voi näyttää esim. mitä hän osaa

avohoito = hoito, jota ei tehdä sairaalassa vaan esim. kotona tai terveyskeskuksessa

laitushoito = hoito, jota tehdään sairaalassa, laitoksessa

kokonaisuus = asia, jossa on monta osaa tai asiaa, esim. opintokokonaisuus, työkokonaisuus

työmenetelmä = tapa, miten tehdään työtä

työväline = instrumentti, pieni kone, jolla tehdään työtä

täydentää = tehdä jotakin lisää

3.2 VANHUSTYÖN OSAAMISALA

Vanhustyön osaamisala on **valinnainen** opintokokonaisuus. Ennen kuin opiskelija voi mennä tämän osaamisalan **tutkintotilaisuuteen**, hänen pitää suorittaa **pakolliset** tutkinnon osat eli *Kasvun tukeminen ja ohjaus, Hoito- ja huolenpito ja Kuntoutumisen tukeminen*.

Ammattitaitovaatimukset

Tutkinnon suorittaja osaa

- työskennellä vanhustyön **eettisten** periaatteiden mukaan
- työskennellä vanhojen ihmisten palveluiden **laatusuositusten** mukaan
- kehittää vanhustyötä
- suunnitella, toteuttaa ja arvioida **vanhusten** hoitoa ja palvelua
- ottaa huomioon asiakkaan **voimavarat** ja sen, miten hän pystyy osallistumaan
- käyttää ammatillisia vuorovaikutustaitojaan kun työskentelee vanhusten ja heidän läheistensä kanssa
- tukea ja ohjata vanhuksia **päivittäisissä toiminnoissa**
- työskentelee **kuntouttavan työn** periaatteiden mukaan
- innostaa ja ohjata vanhuksia liikuntaan
- tehdä vanhuksen elämän paremmaksi
- ottaa huomioon vanhuksen elämäntilanteen ja elämänhistorian
- ohjata erilaisia vanhusryhmiä, joilla on erilainen toimintakyky
- ohjata vanhuksia ja heidän läheisiään terveyden edistämiseksi (terveellinen elämä, haittojen ja sairauksien ehkäisy, hoito sekä kuntoutus),
- ohjata sosiaalisissa ja psyykkisissä ongelmissa
- ohjata, miten hakea ja käyttää erilaisia palveluja
- toteuttaa lääkehoitoa
- käyttää oman alansa tietoa
- käyttää kielitaitoaan asiakaspalvelussa
- suunnitella omaa osaamista
- kehittää toimintaansa kun saa palautetta
- arvioida omaa osaamistaan
- tehdä yhteistyötä muiden lähihoitajien ja **verkostojen** kanssa
- edistää omaa työhyvinvointiaan ja työturvallisuuttaan.

Arviointi

Taulukossa ovat **arvioinnin kohteet** sekä **arviointikriteerit** kolmelle eri osaamisen tasolle.

vanhustyö = työ vanhojen ihmisten kanssa, vanhusten hoito

valinnainen = sen voi valita

tutkintotilaisuus = koe, näyttökoe, joka kestää noin 5 päivää

pakollinen = pakko tehdä

ammattitaitovaatimus = mitä asioita työssä täytyy osata

eettinen = ajattelutapa, jonka mukaan ajattelemme, mikä on oikein tai väärin, mikä on hyvää tai huonoa, esim. ammattieettinen

laatusuositus = suositus tai ohje siitä, kuinka hyvä jonkin asian pitäisi olla

vanhus = vanha ihminen

voimavarat = voima, jaksaminen

päivittäiset toiminnot = jokapäiväiset toiminnot, esim. pesu, pukeutuminen, hampaiden peseminen

kuntouttava työ = työ, jolla halutaan saada kuntoutuja parempaan kuntoon, terveeksi

verkosto = työyhteisöt, jotka tekevät yhteistyötä

arvioinnin kohde = asia, jota arvioidaan

arviointikriteeri = millä tavalla täytyy jotakin osata

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin osaaminen	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
Suunnitelmallinen työskentely	Tutkinnon suorittaja		
	suunnittelee työnsä työpaikan toimintaan sopivaksi; noudattaa suunnittelussa vanhustyön eettisiä periaatteita.	suunnittelee ja hahmottaa työnsä kokonaisuutena työpaikan toimintaan sopivaksi; noudattaa suunnittelussa vanhustyön eettisiä periaatteita.	noudattaa vanhustyön eettisiä periaatteita kun suunnittelee työtään; ottaa huomioon asiakkaan erityispiirteitä; pystyy joustavasti muuttamaan toimintaansa.
	selvittää asiakkaan toimintakykyä, tapoja, tottumuksia ja elämänhistoriaa; selvittää mahdollisia sosiaalisia ongelmia sekä hoidon ja palvelun tarpeita; tarvitsee työryhmän tukea.	selvittää voimavaralähtöisesti asiakkaan toimintakykyä, tapoja, tottumuksia ja elämänhistoriaa; selvittää mahdollisia sosiaalisia ongelmia sekä hoidon ja palvelun tarpeita; käyttää apuna toimintakykymittareita .	selvittää voimavaralähtöisesti asiakkaan toimintakykyä, tapoja, tottumuksia ja elämänhistoriaa; mahdollisia sosiaalisia ongelmia sekä hoidon ja palvelun tarpeita; käyttää apuna toimintakykymittareita myös vaikeissa asiakastilanteissa.
	tekee yhdessä asiakkaan ja hänen edustajansa kanssa suunnitelman; toteuttaa ja arvioi suunnitelmaa; tarvitsee työryhmän tukea.	tekee yhdessä asiakkaan ja hänen edustajansa kanssa suunnitelman, joka tukee asiakkaan osallisuutta; toteuttaa ja arvioi suunnitelmaa; toimii työryhmän jäsenenä.	tekee yhdessä asiakkaan ja hänen edustajansa kanssa suunnitelman, joka tukee asiakkaan osallisuutta; toteuttaa ja arvioi suunnitelmaa tarkasti.
	on vastuussa omalta osaltaan suullisesta tiedottamisesta ja asiakastietojen kirjaamisesta; toimii niin, että vanhustyön laatu sekä asiakkaan ja työntekijän oikeusturva toteutuvat; tarvitsee työryhmän tukea.	on vastuussa omalta osaltaan suullisesta tiedottamisesta ja asiakastietojen kirjaamisesta; toimii niin, että vanhustyön laatu sekä asiakkaan ja työntekijän oikeusturva toteutuvat; toimii työryhmän jäsenenä.	on vastuussa omalta osaltaan suullisesta tiedottamisesta ja asiakastietojen kirjaamisesta; toimii niin, että vanhustyön laatu sekä asiakkaan ja työntekijän oikeusturva toteutuvat.
	työskentelee kestävän kehityksen periaatteiden mukaan; työskentelee työpaikan laatusuosituksen mukaan; tarvitsee työryhmän tukea.	työskentelee kestävän kehityksen periaatteiden mukaan; työskentelee työpaikan laatusuosituksen mukaan.	työskentelee kestävän kehityksen periaatteiden mukaan; työskentelee työpaikan laatusuosituksen mukaan; arvioi ja yrittää kehittää työpaikan vanhustyön laatua.
Osaamisen tuotteistamisen suunnittelu	suunnittelee osaamisen tuotteistamista; tarvitsee ohjausta.	suunnittelee ja selvittää työssään, mitä mahdollisuuksia hänellä on oman osaamisensa tuotteistamiseen.	suunnittelee ja kehittää aktiivisesti mahdollisuuksiaan toimia yrittäjänä; arvioi realistisesti, mitä mahdollisuuksia hänellä

			on oman osaamisensa tuotteistamiseen.
	työskentelee tunnollisesti; toimii taloudellisesti .	työskentelee oma-aloitteisesti ja tunnollisesti; toimii taloudellisesti ja tekee tulosta .	työskentelee aloitteellisesti ja tunnollisesti; toimii taloudellisesti ja tekee tulosta; on oma-aloitteinen.

2.Työmenetelmien, työvälineiden ja materiaalin käyttö	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Tutkinnon suorittaja		
Ammatillinen vuorovaikutus	toimii ammatillisesti vuorovaikutustilanteissa asiakkaan kanssa.	toimii ammatillisesti ja luontevasti vuorovaikutustilanteissa asiakkaan kanssa.	toimii ammatillisesti ja luontevasti vuorovaikutustilanteissa asiakkaan kanssa; toimii myös vaikeissa tilanteissa.
	ottaa työssään huomioon asiakkaan perheen ja läheiset; tekee yhteistyötä heidän kanssaan; tukee omaishoitajaa hänen työssään.	tekee aktiivisesti yhteistyötä asiakkaan perheen ja läheisten kanssa; ymmärtää, että he ovat asiakkaan ja oman työskentelynsä tärkeä voimavara; tukee aktiivisesti omaishoitajaa hänen työssään.	tekee aktiivisesti yhteistyötä asiakkaan perheen ja läheisten kanssa; ottaa huomioon voimavarat; tukee omaishoitajaa hänen työssään; löytää hyviä ratkaisuja myös vaikeissa tilanteissa.
	työskentelee monikulttuurisissa työyhteisöissä; työskentelee sellaisten asiakkaiden kanssa, jotka tulevat eri kulttuureista; tarvitsee työryhmän tukea.	työskentelee monikulttuurisissa työyhteisöissä; työskentelee sellaisten asiakkaiden kanssa, jotka tulevat eri kulttuureista; kehittää omia tietojansa eri kulttuureista.	työskentelee monikulttuurisissa työyhteisöissä; työskentelee sellaisten asiakkaiden kanssa, jotka tulevat eri kulttuureista; kehittää tietojansa eri kulttuurien välisistä eroista.
	toimii asiakkaan omahoitajana ; tarvitsee työryhmän tukea.	toimii vastuullisesti asiakkaan omahoitajana; tekee yhteistyötä työryhmän kanssa.	toimii aktiivisesti ja vastuullisesti asiakkaan omahoitajana; käyttää apuna moniammatillisen työryhmän ja verkostojen osaamista ja tukea.
Vanhusten ja muistisairaiden ihmisten toimintakyvyn tukeminen	tukee asiakkaan toimintakykyä; tekee kuntouttavaa työtä; tarvitsee työryhmän tukea.	tukee asiakkaan toimintakykyä päivittäisissä toiminnoissa; tekee kuntouttavaa työtä;	tukee asiakkaan toimintakykyä erilaisissa päivittäisissä toiminnoissa; tekee joustavasti ja monipuolisesti kuntouttavaa työtä.
	innostaa ja ohjaa asiakasta liikkumaan ja vahvistamaan lihaksiaan; tarvitsee työryhmän tukea.	innostaa ja ohjaa asiakasta liikkumaan ja vahvistamaan lihaksiaan.	innostaa ja ohjaa asiakasta liikkumaan ja vahvistamaan lihaksiaan; löytää erilaisia vaihtoehtoja asiakkaan yksilöllisten tarpeiden mukaan.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, työvälineiden ja materiaalin käyttö	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Tutkinnon suorittaja		
Vanhusten ja muistisairaiden ihmisten toimintakyvyn tukeminen	käyttää apuna fyysistä ja psykososiaalista ympäristöä sekä erilaisia apuvälineitä, mikä edistää vanhuksen toimintakykyä ja turvallisuutta; tarvitsee työryhmän tukea.	käyttää apuna fyysistä ja psykososiaalista ympäristöä sekä erilaisia apuvälineitä, mikä edistää vanhuksen toimintakykyä ja turvallisuutta sekä tekee elämän mielekkääksi .	käyttää apuna kokonaisvaltaisesti fyysistä ja psykososiaalista ympäristöä sekä erilaisia apuvälineitä, mikä edistää vanhuksen toimintakykyä ja turvallisuutta sekä tekee elämän mielekkääksi.
	ohjaa asiakasta apuvälineiden käytössä; osaa hankkia apuvälineitä; tarvitsee työryhmän tukea.	ohjaa ja innostaa asiakasta apuvälineiden käytössä ja ostamisessa.	ohjaa ja innostaa asiakasta apuvälineiden käytössä ja ostamisessa. esittelee erilaisia vaihtoehtoja asiakkaan yksilöllisten tarpeiden mukaan.
Vanhusten ja muistisairaiden ihmisten mielekkään elämän edistäminen	käyttää joitakin mahdollisuuksia, joilla voi edistää mielekästä elämää, tehdä ympäristö viihtyisäksi ja esteettiseksi (esim. musiikki, tanssi, pelit, ulkoilu, muistelu, kirjallisuus, kädentaidot, kasvienhoito, leipominen jne.).	edistää luontevasti mielekästä elämää, tekee ympäristön viihtyisäksi ja esteettiseksi.	käyttää luontevasti ja luovasti erilaisia mahdollisuuksia, joilla voi edistää mielekästä elämää, tehdä ympäristö viihtyisäksi ja esteettiseksi
	ohjaa toiminnallisia ryhmiä, joissa on erikikäisiä ja erikuntoisia vanhuksia.	ohjaa toiminnallisia ryhmiä, joissa on erikikäisiä ja erikuntoisia vanhuksia; edistää ryhmän jäsenten välistä vuorovaikutusta ja osallistumista.	ohjaa toiminnallisia ryhmiä, joissa on erikikäisiä ja erikuntoisia vanhuksia; edistää luontevasti ja monipuolisesti ryhmän jäsenten vuorovaikutusta ja osallistumista myös vaikeissa tilanteissa.
Vanhusten ja muistisairaiden ihmisten terveyden edistäminen	tarkkailee asiakkaan ravitsemustilaan ja nestetasapainoon liittyviä asioita; tarkkailee päihteiden käyttöä; auttaa ja ohjaa asiakasta ruokailussa tai ruuan valmistamisessa; ottaa huomioon erityisruokavalion.	arvioi asiakkaan ravitsemustilaa ja nestetasapainoa; arvioi päihteiden käyttöä; ohjaa ja auttaa asiakasta ruokailussa tai ruuan valmistamisessa; ottaa huomioon erityisruokavalion.	arvioi asiakkaan ravitsemustilaa ja nestetasapainoa; arvioi päihteiden käyttöä; ohjaa ja auttaa asiakasta ruokailussa tai ruuan valmistamisessa; ottaa huomioon erityisruokavalion; löytää ratkaisuja myös vaikeissa tilanteissa.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, työvälineiden ja materiaalin käyttö	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
<p>Vanhusten ja muistisairaiden ihmisten terveyden edistäminen</p>	<p>Tutkinnon suorittaja</p>		
<p>Vanhusten ja muistisairaiden ihmisten lääkähoidon toteuttaminen</p>	<p>auttaa ja ohjaa asiakasta henkilökohtaisen hygienian hoidossa ja pukeutumisessa (suun hoito, jalkojen hoito ja ihon hoito); ottaa huomioon erityisongelmia.</p> <p>auttaa ja ohjaa asiakasta virtsaamisongelmissa (esim. lantiolihasharjoittelu, ohjattu wc:ssä käynti); tarvitsee työryhmän tukea</p> <p>edistää ja tarkkailee asiakkaan elintoimintoja sekä nukkumista; tarvitsee työryhmän tukea.</p> <p>hoitaa asiakkaan kipua; tarvitsee työryhmän tukea.</p> <p>käsittelee, annostelee ja antaa lääkkeet oikein ja turvallisesti asiakkaalle; ohjaa asiakasta ja hänen läheisiään ja kertoo, miten lääkkeitä täytyy käyttää, säilyttää ja hävittää; auttaa, kun asiakas tarvitsee uuden lääkemääräyksen; tarvitsee työryhmän tukea.</p>	<p>auttaa ja ohjaa asiakasta henkilökohtaisen hygienian hoidossa ja pukeutumisessa; huomaa erityisongelmat.</p> <p>auttaa ja ohjaa asiakasta virtsaamisongelmissa.</p> <p>edistää ja tarkkailee itsenäisesti asiakkaan elintoimintoja sekä nukkumista; kun huomaa, että asiakkaan terveydentila ja toimintakyky pahenee, korjaa tilanteen mahdollisimman heti.</p> <p>hoitaa asiakkaan kipua itsenäisesti ja työryhmän jäsenenä.</p> <p>käsittelee, annostelee ja antaa lääkkeet oikein ja turvallisesti asiakkaalle; ohjaa asiakasta ja hänen läheisiään ja kertoo, miten lääkkeitä täytyy käyttää, säilyttää ja hävittää; auttaa, kun asiakas tarvitsee uuden lääkemääräyksen.</p>	<p>auttaa ja ohjaa asiakasta henkilökohtaisen hygienian hoidossa ja pukeutumisessa; huomaa erityisongelmat; löytää ratkaisuja myös vaikeissa tilanteissa.</p> <p>auttaa ja ohjaa asiakasta virtsaamisongelmissa; löytää erilaisia ratkaisuja myös vaikeissa tilanteissa.</p> <p>edistää ja tarkkailee itsenäisesti ja aktiivisesti asiakkaan elintoimintoja sekä nukkumista; kun huomaa, että asiakkaan terveydentila ja toimintakyky pahenee, korjaa tilanteen mahdollisimman heti.</p> <p>hoitaa asiakkaan kipua itsenäisesti ja työryhmän jäsenenä; käyttää monipuolisesti erilaisia kivunhoidon menetelmiä.</p> <p>käsittelee, annostelee ja antaa lääkkeet oikein ja turvallisesti asiakkaalle; ohjaa aktiivisesti asiakasta ja hänen läheisiään ja kertoo, miten lääkkeitä täytyy käyttää, säilyttää ja hävittää; auttaa, kun asiakas tarvitsee uuden lääkemääräyksen.</p>

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, työvälineiden ja materiaalin käyttö	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Tutkinnon suorittaja		
Vanhusten ja muistisairaiden ihmisten lääkehoito	tarkkailee lääkkeiden vaikutuksia; huomaa yleisimpiä haitta- ja sivuvaikutuksia; huomaa lääkkeiden väärinkäytön; tarvitsee työryhmän tukea.	tarkkailee lääkkeiden vaikutuksia; huomaa yleisimpiä haitta- ja sivuvaikutuksia; huomaa lääkkeiden väärinkäytön; tarvitsee työryhmän tukea.	tarkkailee aktiivisesti lääkkeiden vaikutuksia; huomaa yleisimpiä haitta- ja sivuvaikutuksia; huomaa lääkkeiden väärinkäytön; tarvitsee työryhmän tukea.
Vanhusten ja muistisairaiden ihmisten sosiaalisissa ongelmissa tukeminen	tukee asiakasta sosiaalisissa ongelmissa (esim. yksinäisyys, perheväkivalta, päihdeongelmat) työryhmän jäsenenä; toimii yhteistyössä muiden asiantuntijoiden kanssa.	tukee asiakasta ja hänen läheisiään erilaisissa sosiaalisissa ongelmissa; korjaa tilanteen mahdollisimman varhain työryhmän jäsenenä; ohjaa asiakkaan hakemaan tarvittavaa asiantuntija-apua esimerkiksi päihde- tai kriisipalveluihin .	tukee asiakasta ja hänen läheisiään erilaisissa sosiaalisissa ongelmissa; korjaa tilanteen mahdollisimman varhain; ennalta ehkäisee toiminnallaan sosiaalisten ongelmien syntymistä; ohjaa asiakkaan käyttämään eri asiantuntijoiden palveluja; innostaa ja ohjaa asiakasta hakemaan esimerkiksi päihde- ja kriisipalveluihin ; käyttää apuna työssään monipuolisesti asiantuntijoita.
Kuoleman kohtaaminen	hyväksyy sen, että kuolema on osa elämää; pystyy puhumaan kuolemaan liittyvistä asioista vanhuksen ja hänen läheistensä kanssa; tarvitsee työryhmän tukea.	hyväksyy sen, että kuolema on osa elämää; pystyy puhumaan kuolemaan liittyvistä asioista vanhuksen ja hänen läheistensä kanssa.	hyväksyy sen, että kuolema on osa elämää; pystyy luontevasti puhumaan kuolemaan liittyvistä asioista vanhuksen ja hänen läheistensä kanssa
	osallistuu kuolemaa lähestyvän vanhuksen hoitoon; tarvitsee työryhmän tukea.	osallistuu kuolemaa lähestyvän vanhuksen hoitoon työryhmän jäsenenä.	hoitaa kokonaisvaltaisesti kuolemaa lähestyvää vanhusta työryhmän jäsenenä.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työhön liittyvän tiedon käyttö	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
<p><u>Vanhuskäsitykseen</u> ja elämänhistoriaan liittyvän tiedon käyttö</p>	Tutkinnon suorittaja		
	<p>käyttää työssään tietoa erilaisista vanhuskäsityksistä; tietää, miten ne liittyvät kulttuuriin; pohtii omia käsityksiään, asenteitaan ja arvojaan, jotka liittyvät vanhenemiseen.</p>	<p>pohtii erilaisten vanhuskäsitysten merkitystä vanhustyössä; pohtii omia käsityksiään, asenteitaan ja arvojaan, jotka liittyvät vanhenemiseen; ottaa nämä asiat huomioon työssään.</p>	<p>pohtii omaa vanhuskäsitystään ja arvomaailmaansa; ottaa nämä asiat huomioon työssään; perustelee toimintaansa.</p>
	<p>ottaa työssään huomioon sen, mitä elämänhistoria merkitsee asiakkaan nykyisessä elämäntilanteessa.</p>	<p>tietää, mitä elämänhistoria merkitsee asiakkaan nykyisessä elämäntilanteessa; perustelee ratkaisunsa ja toimintansa.</p>	<p>tietää, mitä elämänhistoria merkitsee asiakkaan nykyisessä elämäntilanteessa; perustelee hyvin ja monipuolisesti ratkaisunsa ja toimintansa.</p>
	<p>käyttää työssään apuna tietoa eri kulttuureista ja monikulttuurisuudesta.</p>	<p>käyttää työssään apuna tietoa eri kulttuureista ja monikulttuurisuudesta; perustelee toimintaansa.</p>	<p>käyttää työssään apuna tietoa eri kulttuureista ja monikulttuurisuudesta; perustelee monipuolisesti toimintaansa.</p>
	<p>käyttää työssään apuna tietoa Suomen historiasta ja siitä, miten vanhustyö on kehittynyt.</p>	<p>ottaa työssään huomioon Suomen historian yhteyden vanhuksen elämänhistoriaan, vanhustyön kehitykseen ja vanhuskäsityksiin.</p>	<p>on aktiivisesti kiinnostunut Suomen historiasta; ottaa työssään huomioon sen yhteyden vanhuksen elämänhistoriaan, vanhustyön kehitykseen ja vanhuskäsityksiin.</p>
<p>Fyysisiin ja psykososiaalisiin vanhenemismuutoksiin liittyvän tiedon käyttö</p>	<p>käyttää työssään apuna tietoa siitä, miten fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen vanheneminen ja vanhenemismuutokset vaikuttavat vanhuksen elämään.</p>	<p>käyttää työssään apuna tietoa siitä, miten fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen vanheneminen ja vanhenemismuutokset vaikuttavat vanhuksen elämään; perustelee ratkaisunsa ja toimintatapansa.</p>	<p>käyttää työssään apuna tietoa siitä, miten fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen vanheneminen ja vanhenemismuutokset vaikuttavat vanhuksen elämään; perustelee monipuolisesti ratkaisunsa ja toimintatapansa.</p>

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työhön liittyvän tiedon käyttö	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Tutkinnon suorittaja		
Vanhusten ja muistisairaiden ihmisten mielekkään elämän edistämiseen liittyvän tiedon käyttö	käyttää työssään apuna tietoa vanhusryhmien ohjaamiseen liittyvistä periaatteista sekä menetelmistä, joilla edistetään mielekästä elämää.	tietää vanhusryhmien ohjaamiseen liittyvistä periaatteista sekä mahdollisuuksista, joilla edistetään mielekästä elämää; perustelee ratkaisunsa ja toimintansa.	tietää vanhusryhmien ohjaamiseen liittyvistä periaatteista sekä mahdollisuuksista, joilla edistetään mielekästä elämää; perustelee hyvin monipuolisesti ratkaisunsa ja toimintansa.
Vanhusten ja muistisairaiden ihmisten terveyden edistämiseen liittyvän tiedon käyttö	käyttää työssään apuna tietoa suun, ihon ja jalkojen hoidon perusteista.	käyttää työssään apuna tietoa suun, ihon ja jalkojen hoidon perusteista ja erityisongelmista; perustelee ratkaisunsa ja toimintansa.	käyttää työssään apuna tietoa suun, ihon ja jalkojen hoidon perusteista ja erityisongelmista; perustelee monipuolisesti ratkaisunsa ja toimintansa.
	käyttää työssään apuna tietoa liikunnan sekä fysioterapian ja toimintaterapian menetelmistä; tietää, että ne edistävät asiakkaan hyvinvointia ja terveyttä.	käyttää työssään apuna tietoa liikunnan sekä fysioterapian ja toimintaterapian menetelmistä; tietää, että ne edistävät asiakkaan hyvinvointia ja terveyttä; perustelee toimintaansa.	käyttää työssään apuna tietoa liikunnan sekä fysioterapian ja toimintaterapian menetelmistä; tietää, että ne edistävät asiakkaan hyvinvointia ja terveyttä; perustelee hyvin monipuolisesti toimintaansa.
	tietää, miten fyysinen ja psykososiaalinen ympäristö vaikuttaa mielekkääseen elämään, turvallisuuteen ja toimintakykyyn.	tietää, miten fyysinen ja psykososiaalinen ympäristö vaikuttaa mielekkääseen elämään, turvallisuuteen ja toimintakykyyn; perustelee toimintaansa.	tietää, miten fyysinen ja psykososiaalinen ympäristö vaikuttaa mielekkääseen elämään, turvallisuuteen ja toimintakykyyn; perustelee hyvin monipuolisesti toimintaansa.
	käyttää työssään apuna tietoa perinteisistä ruokailutottumuksista ja ravitsemuksen erityiskysymyksistä (esim. ruokailusuositukset , diabetes, syöpäsairaudet).	käyttää työssään apuna tietoa perinteisistä ruokailutottumuksista ja ravitsemuksen erityiskysymyksistä; perustelee toimintaansa.	käyttää työssään apuna tietoa perinteisistä ruokailutottumuksista ja ravitsemuksen erityiskysymyksistä; perustelee hyvin monipuolisesti toimintaansa.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työhön liittyvän tiedon käyttö	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Tutkinnon suorittaja		
Vanhusten ja muistisairaiden ihmisten terveyden edistämiseen liittyvän tiedon käyttö	käyttää työssään apuna tietoa yleisimmistä vanhusten fyysisistä ja psyykkisistä sairauksista; tietää sairauden ja kivun hoidon periaatteista; tietää kuolemaa lähestyvän vanhuksen hoidon periaatteista.	käyttää työssään apuna tietoa yleisimmistä vanhusten fyysisistä ja psyykkisistä sairauksista; tietää sairauden ja kivun hoidon periaatteista; tietää kuolemaa lähestyvän vanhuksen hoidon periaatteista; perustelee ratkaisunsa ja toimintatapansa.	käyttää työssään apuna tietoa yleisimmistä vanhusten fyysisistä ja psyykkisistä sairauksista; tietää sairauden ja kivun hoidon periaatteista; tietää kuolemaa lähestyvän vanhuksen hoidon periaatteista; perustelee ratkaisunsa ja toimintansa asiakaslähtöisesti ja monipuolisesti.
	käyttää työssään apuna tietoa muistisairauksista ja muistisairaana ihmisen hoidon periaatteita.	käyttää työssään apuna tietoa muistisairauksista ja muistisairaana ihmisen hoidosta; perustelee ratkaisunsa ja toimintatapansa.	käyttää työssään apuna tietoa muistisairauksista ja muistisairaana ihmisen hoidosta; perustelee ratkaisunsa ja toimintatapansa hyvin monipuolisesti.
	käyttää työssään apuna tietoa vanhusten tapaturmavaaroista (esim. kotitapaturmat ja kaatumiset); tietää, miten toimitaan ensiaputilanteissa.	käyttää työssään apuna tietoa vanhusten tapaturmavaaroista; tietää, miten toimitaan ensiaputilanteissa; perustelee toimintaansa.	käyttää työssään apuna tietoa vanhusten tapaturmavaaroista; tietää, miten toimitaan ensiaputilanteissa; perustelee ratkaisunsa ja toimintaansa muuttuvissa työtilanteissa.
	käyttää työssään apuna tietoa vanhusten lääkehoidon perusteita.	käyttää työssään apuna tietoa vanhusten lääkehoidon perusteita; perustelee ratkaisunsa ja toimintansa.	käyttää työssään apuna tietoa vanhusten lääkehoidon perusteita; perustelee monipuolisesti ratkaisunsa ja toimintansa.
Vanhusten ja muistisairaiden ihmisten asemaan ja oikeuksiin liittyvän yhteiskunnallisen tiedon käyttö	käyttää työssään apuna tietoa sosiaalisista ongelmista (esim. yksinäisyys, perheväkivalta ja päihdeongelmat); tietää, miten niitä voi ratkaista.	käyttää työssään apuna tietoa sosiaalisista ongelmista; tietää, miten niitä voi ratkaista; perustelee ratkaisunsa ja toimintansa.	käyttää työssään apuna tietoa sosiaalisista ongelmista; tietää, miten niitä voi ratkaista; perustelee monipuolisesti ratkaisunsa ja toimintansa.
	käyttää työssään apuna tietoa sosiaaliavustuksista ja palveluista, joita vanhukset tai muistisairaajat ihmiset voivat käyttää.	käyttää työssään apuna tietoa sosiaaliavustuksista ja palveluista, joita vanhukset tai muistisairaajat ihmiset voivat käyttää; perustelee toimintaansa.	käyttää työssään apuna tietoa sosiaaliavustuksista ja palveluista, joita vanhukset tai muistisairaajat ihmiset voivat käyttää; perustelee monipuolisesti toimintaansa.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työhön liittyvän tiedon käyttö	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
Vanhusten ja muistisairaiden ihmisten asemaan ja oikeuksiin liittyvän yhteiskunnallisen tiedon käyttö	Tutkinnon suorittaja käyttää työssään apuna tietoa vanhuuteen ja muistisairauksiin liittyvistä oikeudellisista erityiskysymyksistä (esim. edunvalvojan järjestämiseen, kuolemaan ja hautaukseen).	käyttää työssään apuna tietoa vanhuuteen ja muistisairauksiin liittyvistä oikeudellisista erityiskysymyksistä; perustelee toimintaansa.	käyttää työssään apuna tietoa vanhuuteen ja muistisairauksiin liittyvistä oikeudellisista erityiskysymyksistä; perustelee monipuolisesti toimintaansa.
	noudattaa työssään vanhustyötä ohjaavia säädöksiä, säännöksiä , suosituksia ja eettisiä periaatteita.	noudattaa työssään vanhustyötä ohjaavia säädöksiä, säännöksiä, suosituksia ja eettisiä periaatteita; perustelee toimintaansa.	noudattaa työssään vanhustyötä ohjaavia säädöksiä, säännöksiä, suosituksia ja eettisiä periaatteita; perustelee hyvin monipuolisesti toimintaansa.
	käyttää työssään apuna tietoa laatutyön perusteista ja vanhusten palveluiden laatusuosituksista.	käyttää työssään apuna tietoa laatutyön perusteista ja vanhusten palveluiden laatusuosituksista; perustelee toimintaansa.	käyttää työssään apuna tietoa laatutyön perusteista ja vanhusten palveluiden laatusuosituksista; perustelee hyvin monipuolisesti toimintaansa.
Työehtosopimukseen, työnhakuasiakirjoihin ja työsopimukseen liittyvän tiedon käyttö	tietää lähihoitajan työhön liittyvistä oikeuksista ja velvollisuuksista, jotka ovat työehtosopimuksen mukaisia; tietää, miten kirjoitetaan työnhakuasiakirjoja ja työsopimuksia .	tietää lähihoitajan työhön liittyvistä oikeuksista ja velvollisuuksista, jotka ovat työehtosopimuksen mukaisia; tietää, miten kirjoitetaan työnhakuasiakirjoja ja työsopimuksia; perustelee toimintaansa.	tietää lähihoitajan työhön liittyvistä oikeuksista ja velvollisuuksista, jotka ovat työehtosopimuksen mukaisia; tietää, miten kirjoitetaan työnhakuasiakirjoja ja työsopimuksia; perustelee monipuolisesti toimintaansa.
Yrittäjyyteen ja osaamisen tuotteistamiseen liittyvän tiedon käyttö	käyttää työssään apuna tietoa siitä, kuinka voi toimia yrittäjänä vanhustyössä; tietää osaamisen tuotteistamisesta; tietää, kuinka tärkeä on oma-aloitteisuus; tarvitsee ohjausta.	käyttää työssään apuna tietoa siitä, kuinka voi toimia yrittäjänä vanhustyössä; tietää osaamisen tuotteistamisesta; toimii oma-aloitteisesti.	käyttää työssään monipuolisesti apuna tietoa siitä, kuinka voi toimia yrittäjänä vanhustyössä; tietää osaamisen tuotteistamisesta; toimii oma-aloitteisesti.
Kielitaidon käyttö asiakaspalvelussa.	palvelee asiakkaita suomen kielellä;	palvelee asiakkaita suomen kielellä; hoitaa	palvelee asiakkaita suomen kielellä; hoitaa

Alakohtainen kielitaidon käyttö suomenkielisillä	selviytyy tyydyttävästi palvelutilanteesta ruotsin kielellä ja yhdellä vieraalla kielellä.	palvelutilanteen ruotsin kielellä ja yhdellä vieraalla kielellä.	palvelutilanteen joustavasti ruotsin kielellä ja yhdellä vieraalla kielellä.
--	--	--	--

3. Työhön liittyvän tiedon käyttö	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Tutkinnon suorittaja		
Kielitaidon käyttö asiakaspalvelussa. Alakohtainen kielitaidon käyttö ruotsinkielisillä	palvelee asiakkaita ruotsin ja suomen kielellä; selviytyy tyydyttävästi palvelutilanteesta yhdellä vieraalla kielellä.	palvelee asiakkaita ruotsin ja suomen kielellä; hoitaa palvelutilanteen yhdellä vieraalla kielellä.	palvelee asiakkaita ruotsin ja suomen kielellä; hoitaa palvelutilanteen joustavasti yhdellä vieraalla kielellä.
Kielitaidon käyttö asiakaspalvelussa. Alakohtainen kielitaidon käyttö muunkielisillä	hoitaa palvelutilanteen suomen tai ruotsin kielellä; selviytyy tyydyttävästi palvelutilanteesta yhdellä muulla kielellä.	hoitaa palvelutilanteen suomen tai ruotsin kielellä sekä yhdellä vieraalla kielellä.	palvelee asiakkaita suomen tai ruotsin kielellä; hoitaa palvelutilanteen joustavasti yhdellä vieraalla kielellä.
Kielitaidon käyttö asiakaspalvelussa. Alakohtainen kielitaidon käyttö vieraskielisessä koulutuksessa	hoitaa palvelutilanteen koulutuskielellä, suomen tai ruotsin kielellä; auttaa palvelutilanteesta asiakkaan eteenpäin yhdellä muulla kielellä.	hoitaa palvelutilanteen koulutuskielellä, suomen tai ruotsin kielellä sekä yhdellä muulla kielellä.	palvelee asiakkaita koulutuskielellä, suomen tai ruotsin kielellä; hoitaa palvelutilanteen joustavasti yhdellä muulla kielellä.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	ottaa vastaan ja antaa asiallisesti palautetta; kun on saanut palautetta, kehittää toimintaansa; arvioi omaa oppimistaan ja osaamistaan.	ottaa vastaan ja antaa asiallisesti palautetta; kun on saanut palautetta, kehittää toimintaansa; arvioi omaa oppimistaan ja osaamistaan; pyytää tarvittaessa ohjausta.	etsii, jäsentää ja arvioi tietoa; käyttää muuttuvissa työtilanteissa sitä, mitä on oppinut aikaisemmin; tietää omia vahvuuksiaan ja mitä pitää kehittää lisää; antaa palautetta ja esittää positiivisia ratkaisuvaihtoehtoja; pyytää tarvittaessa ohjausta.
	tekee työhönsä liittyviä valintoja ja päätöksiä; ratkaisee ongelmia.	tekee itsenäisesti työhönsä liittyviä päätöksiä; ratkaisee ongelmia; etsii lisätietoa ratkaisuilleen.	tekee itsenäisesti työhönsä liittyviä päätöksiä; ratkaisee ongelmia; perustelee toimintaansa ammatillisilla tiedoilla ja etsii tarvittaessa lisätietoa.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Tutkinnon suorittaja		
Vuorovaikutus ja yhteistyö	tekee yhteistyötä toisten työntekijöiden ja palvelujen tarjoajien kanssa.	tekee aktiivisesti yhteistyötä toisten työntekijöiden ja palvelujen tarjoajien kanssa.	tekee aktiivisesti yhteistyötä toisten työntekijöiden ja palvelujen tarjoajien kanssa; käyttää apuna moniammatillisia yhdessä tekemisen mahdollisuuksia.
	puhuu ja kirjoittaa ymmärrettävästi ja asianmukaisesti.	puhuu ja kirjoittaa ammatillisesti, asianmukaisesti ja selkeästi.	puhuu ja kirjoittaa ammatillisesti, oma-aloitteisesti ja luontevasti.
Ammattietiikka	noudattaa vanhustyön eettisiä ohjeita; huomaa eettisiä ongelmia vanhustyössä.	noudattaa vanhustyön eettisiä ohjeita; huomaa ja pohtii eettisiä ongelmia vanhustyössä.	noudattaa vanhustyön eettisiä ohjeita; löytää ratkaisuja eettisiin ongelmiin.
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	ottaa vastuun omasta työhyvinvoinnistaan, työturvallisuudesta ja työkyvystään.	ottaa vastuun omasta työhyvinvoinnistaan ja työkyvystään; ottaa vastuun työyhteisön hyvinvoinnista; haluaa edistää työhyvinvointia työryhmän avulla.	ottaa vastuun omasta työhyvinvoinnistaan ja työkyvystään; ottaa vastuun työyhteisön hyvinvoinnista; haluaa edistää työhyvinvointia.
	huolehtii toimintaympäristön sähkö- ja paloturvallisuudesta; pystyy tarvittaessa suojelemaan itseään.	huolehtii toimintaympäristön sähkö- ja paloturvallisuudesta; ehkäisee vaaratilanteita; pystyy tarvittaessa suojelemaan itseään.	huolehtii toimintaympäristön sähkö- ja paloturvallisuudesta; edistää turvallisuutta omalla toiminnallaan; pystyy tarvittaessa suojelemaan itseään.
	työskentelee ergonomisesti ja aseptisesti oikein; ehkäisee työssä tapaturmia ja vammoja.	toimii aseptisten periaatteiden mukaisesti; käyttää ergonomisesti oikeita työskentelytapoja; ehkäisee työssä tapaturmia ja vammoja.	toimii myös vaikeissa toimintaympäristöissä aseptisten periaatteiden mukaisesti ja ergonomisesti oikein; ehkäisee työssä tapaturmia ja vammoja.
	antaa ensiavun ja peruselvytyksen .	antaa ensiavun ja peruselvytyksen.	antaa ensiavun ja peruselvytyksen.

Ammattitaidon osoittamistavat

Tutkinnon suorittaja **osoittaa** vanhustyön ammattitaitonsa kotihoidossa, päivätoiminnassa, palvelutalossa tai -keskuksessa, dementiayksikössä, vanhainkodissa tai sairaalassa. Ammattitaito osoitetaan seuraavissa **työkokonaisuuksissa**: suunnitelmallinen työskentely, ammatillinen vuorovaikutus, vanhuksen ja muistisairaana ihmisen toimintakyvyn, terveyden ja **mielekkään** elämän edistäminen, lääkehoidon toteuttaminen, sosiaalisissa ongelmissa tukeminen sekä kuoleman **kohtaaminen**.

Lisäksi tutkinnon suorittajan täytyy osata antaa lääkehoitoa, käyttää vanhustyöhön liittyvää tietoa. Hänellä täytyy olla hyvä kielitaito ja hänen täytyy tietää elinikäisen oppimisen avaintaidot.

Tutkinnon suorittajan täytyy tehdä vanhustyötä niin kauan, että hänen ammattitaitonsa vastaa ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytössä täytyy osoittaa vähintään

- työprosessin osaaminen kokonaan
- **työmenetelmien, työvälineiden** ja materiaalin käyttö kokonaan
- työhön liittyvän tiedon käyttö kokonaan
- elinikäisen oppimisen avaintaidot, mutta ei **ensiapua** eikä **peruselvytystä**.

Jos tutkintotilaisuudessa tutkinnon suorittajan ammattitaito ei vastaa tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksia, hänen täytyy **täydentää** sitä muulla osaamisen arvioinnilla. Osaamista voidaan arvioida esimerkiksi haastattelujen ja tehtävien avulla tai muulla tavalla.

osoittaa = näyttää

osoittamistapa = tapa, jolla henkilö voi näyttää, mitä hän osaa

kokonaisuus = asia, jossa on monta osaa tai asiaa, esim. opintokokonaisuus, työkokonaisuus

mielekäs = järkevä, hyvä

kohtaaminen = tapaaminen, näkeminen

työmenetelmä = tapa, miten tehdään työtä

työväline = instrumentti, pieni kone, jolla tehdään työtä

ensiapu = ensimmäinen apu, joka annetaan esim. onnettomuudessa

elvytys = palauttaa elintoiminnat, esim. jos sydän pysähtyy, ihmistä yritetään elvyttää

täydentää = tehdä jotakin lisää

3.3 VANHUSTEN KOTIHOITO JA HUOLENPITO

Sosiaali- ja terveysalan perustutkintoon voi kuulua *Vanhusten kotihoito ja huolenpito* -tutkinnon osa. Se on kaikille valinnainen tutkinnon osa. Tutkinnon suorittaja voi suorittaa tämän tutkinnon osan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaisesti. Ennen sitä pitää kuitenkin suorittaa *Hoito ja huolenpito (20 ov)* -tutkinnon osa.

Vanhusten kotihoito ja huolenpito -tutkinnon osan voivat valita kaikki, jotka opiskelevat sosiaali- ja terveysalan perustutkintoa. Se ei riipu siitä, minkä osaamisalan tutkinnon suorittaja valitsee.

Näyttötutkintojärjestelmässä koulutuksen järjestäjällä täytyy olla tämän ammatillisen perustutkinnon järjestämissopimus. Koulutuksen järjestäjä voi myös ostaa tutkintotilaisuudet sellaiselta koulutuksen järjestäjältä, jolla on järjestämissopimus. Kun perustutkinnon osa on suoritettu, perustutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta antaa todistuksen. Tämän todistuksen perusteella sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon (lähihoitajan) tutkintotoimikunta hyväksyy tämän perustutkinnon osan osaksi sosiaali- ja terveysalan perustutkintoa.

Ammattitaitovaatimukset

Tutkinnon suorittaja osaa

- ◆ kunnioittaa **kotona asuvan** asiakkaan yksityisyyttä, tapoja, **tottumuksia** ja **omaisuutta**
- ◆ suunnitella, toteuttaa ja arvioida kotona asuvan asiakkaan hoitoa ja palvelua
- ◆ ottaa huomioon asiakkaan voimavarat ja sen, miten hän pystyy osallistumaan
- ◆ tehdä yhteistyötä kotona asuvan asiakkaan **omaishoitajan**, läheisten ja **verkoston** kanssa
- ◆ käyttää ammatillisia vuorovaikutustaitoja kun työskentelee kotona asuvan asiakkaan ja hänen läheistensä kanssa
- ◆ tukea ja ohjata kotona asuvaa asiakasta **päivittäisissä toiminnoissa**
- ◆ ottaa huomioon asiakkaan voimavarat
- ◆ huomata, kun asiakkaan fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen hyvinvointi ja toimintakyky muuttuvat
- ◆ **ehkäistä** asioita, jotka heikentävät asiakkaan hyvinvointia ja toimintakykyä
- ◆ ohjata ja tukea asiakasta ja hänen läheisiään niin, että asiakkaan fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen hyvinvointi ja toimintakyky pysyvät hyvinä tai muuttuvat paremmiksi
- ◆ ohjata ja tukea asiakasta ja hänen läheisiään niin, että he osaavat hakea ja käyttää erilaisten sosiaaliavustuksia ja palveluja

kotona asuva = se, joka asuu kotona

tottumus =

omaisuus =

omaishoitaja = hoitaja on perheenjäsen eli omainen, esim. vaimo hoitaa kotona sairasta miestä

verkosto = ihmiset asiakkaan ympärillä, jotka auttavat häntä, esim. läheiset, sosiaalityöntekijät, projektityöntekijät

päivittäiset toiminnot = jokapäiväiset toiminnot, esim. pesu, pukeutuminen, hampaiden peseminen

ehkäistä = estää, toimia niin, että jotakin ei tapahdu, esim. ehkäistä terveyshaittoja

- ◆ ohjata ja tukea asiakasta hoidon eri vaiheissa (esim. laitos- ja kotihoidon välivaihe, muisti- ja **päihdeongelmat**)
- ◆ toteuttaa kotona asuvan asiakkaan lääkehoitoa
- ◆ käyttää asiakkaan kotona oman työnsä työvälineitä
- ◆ käyttää asiakkaan kotona teknologiaa, joka liittyy turvallisuuteen, sosiaalisiin suhteisiin, tietoliikenteeseen ja **tilastointiin** sekä ohjata asiakkaita ja **omaisia** niiden käytössä
- ◆ huolehtia ja auttaa asiakasta huolehtimaan **ravitsemuksestaan**
- ◆ huolehtia asiakkaan kodin jokapäiväisestä siivouksesta ja vaatehuollosta sekä auttaa asiakasta huolehtimaan
- ◆ hoitaa asiakkaan puolesta asioita kodin ulkopuolella ja auttaa asiakasta esim. sosiaalitoimistossa, Kelassa jne.
- ◆ toimia kotihoidon työryhmän jäsenenä
- ◆ käyttää oman alansa tietoa kun työskentelee kotihoidossa
- ◆ kehittää toimintaansa, kun on saanut palautetta
- ◆ arvioida omaa osaamistaan
- ◆ selvittää kotona asuvan asiakkaan jokapäiväisiä ongelmia
- ◆ toimia yllättävissä tilanteissa asiakkaan kotona
- ◆ työskennellä sosiaali- ja terveysalan **ettisten** periaatteiden mukaan asiakkaan kodissa
- ◆ edistää omaa työhyvinvointiaan ja työturvallisuuttaan kun työskentelee kotihoidossa
- ◆ työskennellä **kestävän kehityksen** periaatteen mukaan asiakkaan kodissa.

päihde = esim. alkoholi ja huumeet

tilastointi = tiedon kerääminen tilastoon

omaiset = sukulaiset ja perhe

ravitsemus = ruoka ja syöminen

eettinen, etiikka =

ajattelutapa, jonka mukaan ajattelemme, mikä on oikein tai väärin, mikä on hyvää tai huonoa, esim.

ammattieettinen

kestävä kehitys = toiminta, joka säästää luontoa, esim. paperin keräys, roskien lajittelu.

Arviointi

Taulukossa ovat **arvioinnin kohteet** sekä **arviointikriteerit** kolmelle eri osaamisen tasolle (tydyttävä, hyvä ja kiitettävä).

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin osaaminen	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Tutkinnon suorittaja		
Suunnitelmallinen työskentely	tekee yhdessä asiakkaan ja hänen läheisensä kanssa hoito- ja palvelusuunnitelman; toteuttaa ja arvioi palvelusuunnitelmaa; tarvitsee työryhmän tukea.	tekee yhdessä asiakkaan ja hänen läheisensä kanssa hoito- ja palvelusuunnitelman; toteuttaa ja arvioi palvelusuunnitelmaa; työskentelee työryhmän jäsenenä.	tekee yhdessä asiakkaan ja hänen läheisensä kanssa hoito- ja palvelusuunnitelman; toteuttaa ja arvioi monipuolisesti palvelusuunnitelmaa; työskentelee työryhmän jäsenenä.
	suunnittelee asiakaskäyntinsä asiakkaan hoito ja palvelusuunnitelman mukaisesti; ottaa huomioon asiakkaan toiveita; tarvitsee työryhmän tukea.	suunnittelee asiakaskäyntinsä asiakkaan hoito ja palvelusuunnitelman mukaisesti; ottaa huomioon asiakkaan tavat, tottumukset ja yksityisyyden; toimii joustavasti ja arvioi omaa toimintaansa.	suunnittelee asiakaskäyntinsä asiakkaan hoito ja palvelusuunnitelman mukaisesti; ottaa huomioon monipuolisesti asiakkaan tavat, tottumukset ja yksityisyyden; toimii joustavasti ja asiakaslähtöisesti poikkeustilanteissa; arvioi ja perustelee omaa toimintaansa.
ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, työvälineiden ja materiaalin käyttö	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Tutkinnon suorittaja		
Ammatillinen vuorovaikutus kotihoidossa	toimii ammatillisesti vuorovaikutustilanteissa asiakkaan kanssa.	toimii ammatillisesti ja luontevasti vuorovaikutustilanteissa asiakkaan kanssa.	toimii ammatillisesti ja luontevasti vuorovaikutustilanteissa asiakkaan kanssa; toimii myös vaikeissa tilanteissa.
	ottaa työssään huomioon asiakkaan ja hänen läheiset; tekee yhteistyötä heidän kanssaan.	tekee aktiivisesti yhteistyötä asiakkaan ja hänen läheisten kanssa; ymmärtää, että he ovat asiakkaan ja oman työskentelynsä tärkeä voimavara.	tekee aktiivisesti ja voimavaralähtöisesti yhteistyötä asiakkaan ja hänen läheisten kanssa; löytää hyviä ratkaisuja myös vaikeissa tilanteissa.
	tukee omaishoitajaa hänen työssään; tarvitsee työryhmän ohjausta.	tukee itsenäisesti ja omatoimisesti omaishoitajaa hänen työssään.	tukee aktiivisesti ja monipuolisesti omaishoitajaa hänen työssään.
	kertoo ja dokumentoi huomioitaan sekä omaa toimintaansa.	kertoo ja dokumentoi aktiivisesti huomioitaan ja omaa toimintaansa.	kertoo ja dokumentoi monipuolisesti ja aktiivisesti havaintojaan ja omaa toimintaansa.

Kotihoito ja huolenpitotyössä toimiminen	huolehtii asiakkaan jokapäiväisestä ruoasta; auttaa asiakasta huolehtimaan riittävästä ja iän mukaisesta ruoasta; ohjaa ja tukee asiakasta ruokaan liittyvissä asioissa hoito- ja palvelusuunnitelman mukaisesti; tarvitsee joskus ohjausta kotihoidon työryhmän jäseniltä.	huolehtii asiakkaan jokapäiväisestä ruoasta; auttaa asiakasta huolehtimaan terveellisestä ja iän mukaisesta ruoasta; tekee huomioita sekä ohjaa ja tukee asiakasta yksilöllisesti ruokaan liittyvissä asioissa hoito- ja palvelusuunnitelman mukaisesti.	huolehtii asiakkaan jokapäiväisestä ruoasta; auttaa asiakasta huolehtimaan terveellisestä ja iän mukaisesta ruoasta; tekee huomioita sekä ohjaa ja tukee asiakasta yksilöllisesti ruokaan liittyvissä asioissa hoito- ja palvelusuunnitelman mukaisesti; tekee yhteistyötä asiakkaan, hänen läheisten ja kotihoidon työryhmän kanssa ongelmatilanteissa.
	ohjaa ja auttaa asiakasta henkilökohtaisen hygienian hoidossa ja pukeutumisessa; ottaa huomioon asiakkaan erityisongelmia.	ohjaa ja auttaa asiakasta voimavaralähtöisesti henkilökohtaisen hygienian hoidossa ja pukeutumisessa; huomaa asiakkaan erityisongelmia.	ohjaa ja auttaa asiakasta yksilöllisesti ja monipuolisesti henkilökohtaisen hygienian hoidossa ja pukeutumisessa; ottaa huomioon asiakkaan voimavarat; huomaa erityisongelmat.
	tarkkailee asiakkaan fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin muutoksia ja tuen tarpeita; hakee niihin ratkaisuja; työskentelee työryhmän jäsenenä.	tarkkailee ja huomaa asiakkaan fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin muutoksia ja tuen tarpeita; hakee niihin ratkaisuja yhdessä asiakkaan ja hänen läheisten kanssa; poistaa asioita, jotka vähentävät asiakkaan hyvinvointia.	tarkkailee ja huomaa monipuolisesti asiakkaan fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin muutoksia ja tuen tarpeita; ennakoii näitä muutoksia ja hakee niihin ratkaisuja; työskentelee moniammatillisessa kotihoidon työryhmässä yhdessä asiakkaan ja hänen läheisten kanssa; ehkäisee asioita, jotka vähentävät asiakkaan hyvinvointia.
	ohjaa asiakasta itsehoitoon ja toimintakyvyn edistämiseen (esim. lepo, uni, liikunta, viriketoiminta, ruoka, sairaudenhoito); ottaa huomioon asiakkaan mahdollisuudet, voimavarat ja toimintakyvyn; tekee kuntouttavaa työtä.	ohjaa ja motivoi oma-aloitteisesti asiakasta itsehoitoon ja toimintakyvyn edistämiseen; ottaa huomioon asiakkaan mahdollisuudet, voimavarat ja toimintakyvyn; tekee kuntouttavaa työtä.	motivoi ja ohjaa aktiivisesti asiakasta itsehoitoon ja toimintakyvyn edistämiseen; ottaa huomioon asiakkaan yksilölliset tarpeet ja toimintakyvyn; löytää asiakkaalle erilaisia vaihtoehtoja; tekee kuntouttavaa työtä.
	huomaa joitain asiakkaan	selvittää, millaisia	selvittää monipuolisesti,

	<p>palvelujen tarpeita; ohjaa asiakasta palveluiden käyttöön; työskentelee työryhmässä.</p>	<p>sosiaaliavustuksia, palveluita ja apuvälineitä asiakas tarvitsee; selvittää, mitä muutoksia asiakkaan asunnossa pitää tehdä; ohjaa asiakasta ja hänen läheisiään avustusten hakemisessa; ohjaa palveluiden ja apuvälineiden käytössä; käyttää tarvittaessa työryhmän apua.</p>	<p>millaisia sosiaaliavustuksia, palveluita ja apuvälineitä asiakas tarvitsee; selvittää, mitä muutoksia asiakkaan asunnossa pitää tehdä; ohjaa asiakasta ja hänen läheisiään avustusten hakemisessa sekä palveluiden ja apuvälineiden käytössä; tekee yhteistyötä alan asiantuntijoiden kanssa.</p>
	<p>ohjaa kotona asuvaa asiakasta hoidon eri vaiheissa (esim. laitos ja kotihoidon välivaihe, muisti- ja päihdeongelmat); tarvitsee työryhmän tukea.</p>	<p>ohjaa ja tukee kotona asuvaa asiakasta hoidon eri vaiheissa.</p>	<p>ohjaa ja tukee kotona asuvaa asiakasta hoidon eri vaiheissa; ottaa huomioon yksilölliset tarpeet</p>
	<p>huomaa asiakkaan voimavaroja ja mielenkiinnon kohteita.</p>	<p>ohjaa asiakasta niin, että hän löytää omat voimavaransa ja mielenkiinnon kohteensa; tukee asiakasta sosiaalisiin tilanteisiin.</p>	<p>ohjaa yksilöllisesti asiakasta niin, että hän löytää omat voimavaransa ja mielenkiinnon kohteensa; innostaa aktiivisesti osallistumaan sosiaalisiin tilanteisiin.</p>
Lääkehoito kotihoidossa	<p>käsittelee, annostelee ja antaa lääkkeet oikein ja turvallisesti asiakkaalle; ohjaa asiakasta ja hänen läheisiään lääkkeiden käytössä, säilyttämisessä ja hävittämisessä; auttaa, kun asiakas tarvitsee uuden reseptin (Turvallinen lääkehoito-opas, 2005:32); tarvitsee työryhmän tukea.</p>	<p>käsittelee, annostelee ja antaa lääkkeet oikein ja turvallisesti asiakkaalle; ohjaa asiakasta ja hänen läheisiään lääkkeiden käytössä, säilyttämisessä, hävittämisessä; auttaa, kun asiakas tarvitsee uuden reseptin.</p>	<p>käsittelee, annostelee ja antaa lääkkeet oikein ja turvallisesti asiakkaalle; ohjaa aktiivisesti asiakasta ja hänen läheisiään lääkkeiden käytössä, säilyttämisessä, hävittämisessä; auttaa, kun asiakas tarvitsee uuden reseptin.</p>
	<p>tarkkailee lääkkeiden vaikutuksia ja yhteisvaikutuksia; tietää yleisimpiä lääkkeiden haitta- ja sivuvaikutuksia; tietää lääkkeiden väärinkäytöstä (Turvallinen lääkehoito-opas, 2005:32); tarvitsee työryhmän tukea.</p>	<p>tarkkailee lääkkeiden vaikutuksia ja yhteisvaikutuksia; tietää yleisimpiä lääkkeiden haitta- ja sivuvaikutuksia; tietää lääkkeiden väärinkäytöstä.</p>	<p>tarkkailee aktiivisesti lääkkeiden vaikutuksia ja yhteisvaikutuksia; tietää yleisimpiä lääkkeiden haitta- ja sivuvaikutuksia; tietää lääkkeiden väärinkäytöstä.</p>
Kodinhoito ja asioiminen	<p>huolehtii asiakkaan kodin jokapäiväisestä puhtaudesta ja siivouksesta; toimii kestävän kehityksen periaatteiden mukaan.</p>	<p>auttaa asiakasta huolehtimaan tai huolehtii asiakkaan kodin jokapäiväisestä puhtaudesta ja siivouksesta; toimii kestävän kehityksen periaatteiden mukaan.</p>	<p>auttaa asiakasta huolehtimaan tai huolehtii asiakkaan kodin jokapäiväisestä puhtaudesta ja siivouksesta; toimii yksilöllisten tarpeiden mukaan ja kunnioittaa asiakkaan toiveita; toimii</p>

			kestävän kehityksen periaatteiden mukaan.
	huolehtii asiakkaan vaatehuollosta; toimii kestävän kehityksen periaatteiden mukaan.	auttaa asiakasta huolehtimaan tai huolehtii asiakkaan vaatehuollosta; toimii kestävän kehityksen periaatteiden mukaan.	auttaa asiakasta huolehtimaan tai huolehtii asiakkaan vaatehuollosta; toimii yksilöllisten tarpeiden mukaan ja kunnioittaa asiakkaan toiveita; toimii kestävän kehityksen periaatteiden mukaan.
	avustaa asiakasta asioimisessa; hoitaa asiakkaan puolesta joitakin asioita kodin ulkopuolella.	avustaa asiakasta asioimisessa; hoitaa asiakkaan puolesta asioita kodin ulkopuolella; ottaa huomioon asioiden hoitamisen vaatimukset.	avustaa ja motivoi asiakasta asioimisessa; hoitaa asiakkaan puolesta asioita kodin ulkopuolella; ottaen huomioon asioiden hoitamisen vaatimukset.
Oman työn työvälineiden ja työmenetelmien sekä teknologian käyttö kotihoidossa	käyttää asiakkaan kotona oman työnsä työvälineitä ja työmenetelmiä; käyttää teknologiaa, joka liittyy turvallisuuteen, sosiaalisiin suhteisiin, tiedonkulkuun ja tilastointiin; tarvitsee työryhmän tukea.	käyttää asiakkaan kotona oman työnsä työvälineitä ja työmenetelmiä; käyttää teknologiaa, joka liittyy turvallisuuteen, sosiaalisiin suhteisiin, tiedonkulkuun ja tilastointiin.	käyttää aktiivisesti asiakkaan kotona oman työnsä työvälineitä ja työmenetelmiä; käyttää teknologiaa, joka liittyy turvallisuuteen, sosiaalisiin suhteisiin, tiedonkulkuun ja tilastointiin.
	ohjaa asiakkaita ja hänen läheisiä turvallisuuteen, sosiaalisiin suhteisiin ja tiedonkulkuun liittyvässä teknologiassa; tarvitsee työryhmän tukea.	ohjaa asiakkaita ja hänen läheisiä turvallisuuteen, sosiaalisiin suhteisiin ja tiedonkulkuun liittyvässä teknologiassa.	ohjaa aktiivisesti asiakkaita ja hänen läheisiä turvallisuuteen, sosiaalisiin suhteisiin ja tiedonkulkuun liittyvässä teknologiassa.
ARVIOINNIN KOHDE		ARVIOINTIKRITEERIT	
1. Työprosessin osaaminen	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Tutkinnon suorittaja		
Hoito- ja huolenpitotyöhön liittyvän tiedon käyttö	käyttää työssään apuna tietoa hoito- ja huolenpitotyön perusteista.	käyttää työssään apuna tietoa hoito- ja huolenpitotyön perusteista; perustelee toimintaansa.	käyttää työssään apuna tietoa hoito- ja huolenpitotyön perusteista; perustelee monipuolisesti toimintaansa; hakee aktiivisesti lisätietoa.
Ravitsemukseen liittyvän tiedon käyttö	käyttää työssään apuna tietoa asiakkaan iän mukaisesta terveellisestä ruoasta ja ruokahuollon palveluista; tarvitsee joskus ohjausta kotihoidon työryhmältä.	käyttää työssään apuna tietoa asiakkaan iän mukaisesta terveellisestä ruoasta ja ruokahuollon palveluista; antaa tietoa asiakkaalle ja hänen läheisilleen.	käyttää työssään apuna tietoa asiakkaan iän mukaisesta terveellisestä ruoasta ja ruokahuollon palveluista; toimii joustavasti ja asiakkaan tilanteen mukaisesti;

			antaa yksilöllisesti tietoa asiakkaalle ja hänen läheisilleen;
Fyysisiin ja psyykkisiin vanhenemismuutoksiin ja sairauksiin liittyvän tiedon käyttö	käyttää työssään apuna tietoa fyysisistä ja psyykkisistä vanhenemismuutoksista; tietää yleisimmistä kotihoidon asiakkaan fyysisistä ja psyykkisistä sairauksista ja niiden hoidosta.	käyttää työssään apuna tietoa fyysisistä ja psyykkisistä vanhenemismuutoksista; tietää yleisimmistä kotihoidon asiakkaan fyysisistä ja psyykkisistä sairauksista ja niiden hoidosta; perustelee ratkaisunsa ja toimintatapansa.	käyttää työssään apuna tietoa fyysisistä ja psyykkisistä vanhenemismuutoksista; tietää yleisimmistä kotihoidon asiakkaan fyysisistä ja psyykkisistä sairauksista ja niiden hoidosta; perustelee ratkaisunsa ja toimintansa asiakaslähtöisesti ja monipuolisesti.
Sosiaalisiin vanhenemisen ja hyvinvoinninmuutoksiin liittyvän tiedon käyttö	käyttää työssään apuna tietoa sosiaalisista vanhenemismuutoksista; tietää yleisimmistä kotihoidon asiakkaan sosiaalisen hyvinvoinnin muutoksista; tietää, mitä tukea asiakas tarvitsee.	käyttää työssään apuna tietoa sosiaalisista vanhenemismuutoksista; tietää yleisimmistä kotihoidon asiakkaan sosiaalisen hyvinvoinnin muutoksista; tietää, mitä tukea asiakas tarvitsee; perustelee ratkaisunsa ja toimintatapansa.	käyttää työssään apuna tietoa sosiaalisista vanhenemismuutoksista; tietää yleisimmistä kotihoidon asiakkaan sosiaalisen hyvinvoinnin muutoksista asiakaslähtöisesti ja monipuolisesti.
Sosiaalipalveluihin ja palvelujen tarjontaan liittyvän tiedon käyttö	käyttää työssään apuna tietoa kotihoidon asiakkaan ja omaishoitajan palveluista ja sosiaaliavusta.	käyttää työssään apuna tietoa kotihoidon asiakkaan ja omaishoitajan palveluista ja sosiaaliavusta; perustelee toimintaansa.	käyttää työssään apuna tietoa kotihoidon asiakkaan ja omaishoitajan palveluista ja sosiaaliavusta; perustelee monipuolisesti toimintaansa.
Itsehoitoon liittyvän tiedon käyttö	tietää, mitä tarkoittaa itsehoito; tietää itsehoidon periaatteista ja ottaa niitä huomioon työssään.	tietää itsehoidon periaatteista; perustelee työtilanteisiin liittyvää toimintaansa.	tietää itsehoidon periaatteista; perustelee hyvin monipuolisesti työtilanteisiin liittyvää toimintaansa.
Asiakkaan lääkehoitoon liittyvän tiedon käyttö	käyttää työssään apuna tietoa kotihoidon asiakkaan lääkehoidosta ja sen erityiskysymyksistä.	käyttää työssään apuna tietoa kotihoidon asiakkaan lääkehoidosta ja sen erityiskysymyksistä; perustelee ratkaisunsa ja toimintatapansa.	käyttää työssään apuna tietoa kotihoidon asiakkaan lääkehoidosta ja sen erityiskysymyksistä; perustelee monipuolisesti ratkaisunsa ja toimintaansa.
Kodinhoitoon liittyvän tiedon käyttö	käyttää työssään apuna kodinhoitoon (puhtaanapito, vaatehuolto) liittyvää	käyttää työssään apuna kodinhoitoon liittyvää tietoa; perustelee toimintaansa.	käyttää työssään apuna kodinhoitoon liittyvää tietoa; perustelee toimintaansa

	tietoa.		monipuolisesti.
Kotihoidon työvälineisiin ja työmenetelmiin sekä teknologiaan liittyvän tiedon käyttö	käyttää työssään apuna tietoa työvälineistä ja työmenetelmistä; tietää turvallisuuteen, sosiaaliseen kanssakäymiseen, tiedonkulkuun ja tilastointiin liittyvästä teknologiasta.	käyttää työssään apuna tietoa työvälineistä ja työmenetelmistä; tietää turvallisuuteen, sosiaaliseen kanssakäymiseen, tiedonkulkuun ja tilastointiin liittyvästä teknologiasta; perustelee toimintaansa.	käyttää työssään apuna tietoa työvälineistä ja työmenetelmistä; tietää turvallisuuteen, sosiaaliseen kanssakäymiseen, tiedonkulkuun ja tilastointiin liittyvästä teknologiasta; perustelee monipuolisesti toimintaansa.
ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	osaa ottaa vastaan ja antaa palautetta; kehittää toimintaansa, kun saa palautetta; arvioi omaa oppimistaan ja osaamistaan.	osaa ottaa vastaan ja antaa palautetta; kehittää toimintaansa, kun saa palautetta; arvioi omaa oppimistaan ja osaamistaan; osaa pyytää ohjausta.	hankkii, jäsentää ja arvioi tietoa; osaa käyttää tietoa, mitä on oppinut aikaisemmin muuttuvissa työtilanteissa; tietää omia vahvuuksiaan ja mitä pitää vielä kehittää lisää; esittää hyviä ratkaisuvaihtoehtoja kun antaa palautetta; osaa pyytää ohjausta.
	tekee valintoja ja päätöksiä, jotka liittyvät työhönsä; ratkaisee arjen ongelmia; tarvitsee joskus ohjausta.	tekee itsenäisesti valintoja ja päätöksiä, jotka liittyvät työhönsä; ratkaisee ongelmia; hankkii lisätietoa ratkaisuilleen.	tekee itsenäisesti päätöksiä, jotka liittyvät työhönsä; ratkaisee ongelmia; perustelee toimintaansa; etsii lisätietoa.
Vuorovaikutus ja yhteistyö	tekee yhteistyötä oman työryhmän jäsenten kanssa.	tekee yhteistyötä oman työryhmän jäsenten ja muiden palvelujen tarjoajien kanssa.	tekee aktiivisesti yhteistyötä oman työryhmän jäsenten ja muiden palvelujen tarjoajien kanssa.
Ammattietikka	noudattaa työssään sosiaali- ja terveysalan eettisiä ohjeita; toimii eettisesti; huomaa eettisesti ongelmallisia tilanteita kotihoidossa.	noudattaa työssään sosiaali- ja terveysalan eettisiä ohjeita; toimii eettisesti; huomaa ja miettii eettisesti ongelmallisia tilanteita kotihoidossa.	noudattaa työssään sosiaali- ja terveysalan eettisiä ohjeita; toimii eettisesti; löytää ratkaisuja eettisesti ongelmallisiin tilanteisiin kotihoidossa.
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	huolehtii omasta toimintakyvystään, työhyvinvoinnistaan ja terveydestään.	huolehtii omasta toimintakyvystään; edistää työhyvinvointiaan ja terveyttään.	huolehtii omasta toimintakyvystään; edistää työhyvinvointiaan ja terveyttään; perustelee niiden merkityksen.
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	huolehtii kotihoidossa sähkö- ja paloturvallisuudesta; huomaa tilanteita, jotka vaarantavat	huolehtii kotihoidossa sähkö- ja paloturvallisuudesta; ehkäisee tilanteita, jotka vaarantavat turvallisuutta; ilmoittaa oma-aloitteisesti	huolehtii kotihoidossa sähkö- ja paloturvallisuudesta; edistää turvallisuutta omalla toiminnallaan; ilmoittaa

	turvallisuutta; ilmoittaa niistä asiakkaalle ja työryhmälle.	turvallisuusriskeistä asiakkaalle ja hänen läheisille.	aktiivisesti turvallisuusriskeistä asiakkaalle ja hänen läheisille ja kotihoidon työryhmälle.
	käyttää ergonomisesti oikeita työskentelytapoja; käyttää turvallisia siirtotekniikoita ja –välineitä; ottaa huomioon asiakasturvallisuuden; ehkäisee työssään tapaturmia ja vammoja.	käyttää ergonomisesti oikeita työskentelytapoja; käyttää turvallisia siirtotekniikoita ja –välineitä; ottaa huomioon asiakasturvallisuuden; ehkäisee työssään tapaturmia ja vammoja.	käyttää ergonomisesti oikeita työskentelytapoja myös vaikeissa tilanteissa; käyttää turvallisia siirtotekniikoita ja –välineitä; ottaa työssään huomioon asiakasturvallisuuden sekä oman työturvallisuuden; kehittää työympäristön ergonomiamia.
	ottaa huomioon tartuntariskit hoitotilanteissa; suojaa itseään ja asiakasta tartunnoilta (henkilökohtainen hygienia, käsihygienia ja suojakäsineiden käyttö, puhtaus ja käytetyt hoitovälineet).	ottaa huomioon tartuntariskit hoitotilanteissa, suojaa itseään ja asiakasta tartunnoilta tarkoituksenmukaisesti.	suojaa itseään ja asiakasta tartunnoilta tarkoituksenmukaisesti; ohjaa ja perustelee, miksi täytyy suojata itseään ja asiakasta.
	kohtelee väkivaltaista asiakasta turvaohjeiden mukaisesti; suojelee tarvittaessa itseään.	kohtelee väkivaltaista asiakasta turvaohjeiden mukaisesti ja työyksikön ohjeiden mukaisesti; suojelee tarvittaessa itseään.	ehkäisee työryhmän jäsenenä vaarallisia väkivaltatilanteita; toimii ohjeiden mukaisesti; suojelee tarvittaessa itseään ja muita; pyytää tarvittaessa lisäapua.
	antaa ensiavun ja peruselvytyksen.	antaa ensiavun ja peruselvytyksen	antaa ensiavun ja peruselvytyksen.

Ammattitaidon osoittamistavat

Tutkinnon suorittaja **osoittaa** vanhusten kotihoidon ja huolenpitotyön ammattitaitonsa kotihoidossa tai palvelutalossa. Ammattitaito osoitetaan seuraavissa työkokonaisuuksissa: suunnitelmallinen työskentely, ammatillinen vuorovaikutus kotihoidossa, kotihoito ja huolenpitotyössä toimiminen, lääkehoito kotihoidossa, kodinhoito ja asioiminen sekä oman työn **työvälineiden** ja **työmenetelmien** sekä teknologian käyttö kotihoidossa. Lisäksi tutkinnon suorittajan täytyy osata käyttää hoito- ja huolenpitotyöhön liittyvää tietoa sekä elinikäisen oppimisen avaintaidot.

Tutkinnon suorittajan täytyy työskennellä kotihoidon ja huolenpitotehtävissä niin kauan, että hänen ammattitaitonsa vastaa ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytössä täytyy osoittaa vähintään

- ◆ työprosessin osaaminen kokonaan
- ◆ työmenetelmien, työvälineiden ja materiaalin käyttö kokonaan
- ◆ työhön liittyvän tiedon käyttö kokonaan
- ◆ elinikäisen oppimisen avaintaidot kokonaan, mutta ei ensiapua eikä peruselvytystä

Jos tutkintotilaisuudessa tutkinnon suorittajan ammattitaito ei vastaa tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksia, hänen täytyy **täydentää** sitä muulla osaamisen arvioinnilla. Osaamista voidaan arvioida esimerkiksi haastattelujen ja tehtävien avulla tai muulla tavalla.

osoittaa = näyttää

osoittamistapa = tapa, jolla henkilö voi näyttää, mitä hän osaa

työväline = instrumentti, pieni kone, jota käytetään työssä

työmenetelmä = tapa, miten tehdään työtä

täydentää = jotakin täytyy tehdä lisää tai jotakin lisätään

LIITEOSA. Ammattialan kuvaus ja arvoperusta

Sosiaali- ja terveysalan työntekijät työskentelevät ihmisten kanssa. Alalla tarvitaan paljon erilaista osaamista ja erikoisosaamista. Asiakasryhmät ovat erilaisia ja heidän kanssaan tehdään työtä monenlaisissa toimintaympäristöissä. Asiakkaiden **kulttuuritaustat** ovat myös hyvin erilaiset. Työssä tärkeitä taitoja ovat **vuorovaikutustaidot, ammatilliset** ja **eettiset** taidot. Työssä on myös tärkeää, että lähihoitaja osaa käyttää alan tietotekniikkaa ja teknologiaa. Sosiaali- ja terveysalan työntekijän täytyy olla joustava. Hänen täytyy pystyä **sopeutumaan** muuttuviin tilanteisiin. Hänen pitää olla myös valmis omaksumaan uusia tietoja ja taitoja.

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon suorittanut lähihoitaja työskentelee työryhmissä, joissa on monen eri ammatin ihmisiä. Lähihoitaja työskentelee myös erilaisissa **toimintaympäristöissä**, esimerkiksi monikulttuurisissa toimintaympäristöissä, ja on kielitaitoinen. Lähihoitaja voi **toimia** myös itsenäisenä yrittäjänä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalveluissa lähihoitaja tekee työtä, joka **edistää** terveyttä, **ehkäisee terveyshaittoja** ja **kuntouttaa** asiakasta. Lähihoitajan työ on siis kasvatusta, hoitoa ja **huolenpitoa**. Lähihoitaja edistää myös asiakkaiden **osallisuutta**.

Lähihoitajan työympäristöjä ovat esimerkiksi varhaiskasvatuspalvelujen ja lastensuojelun työpaikat, **vammais-**, **mielenterveys-** ja **päihdetyön** työpaikat, kotihoito sekä vanhusten hoito. Perusterveydenhuollossa ja erikoissairaanhoidossa lähihoitajat työskentelevät esimerkiksi terveyskeskusten vuodeosastoilla ja poliklinikoilla, suun terveydenhuollossa, **päivystyksessä**, ensihoidossa ja kotisairaalassa.

Tulevaisuudessa tarvitaan lisää sosiaali- ja terveysalan palveluja, koska vanhoja ihmisiä tulee lisää, kansansairauksia on paljon ja lapsiperheet tarvitsevat enemmän tukea. Palveluja tarvitaan myös päihde- ja mielenterveysongelmien takia. Lähihoitaja tekee yhä enemmän työtä sen eteen, että sosiaalisia ongelmia ja **kansanterveyteen** liittyviä ongelmia olisi vähemmän. Lisäksi lähihoitaja tekee paljon yhteistyötä erilaisten **yhteisöjen** ja **verkostojen** kanssa. Lähihoitaja työskentelee yhä enemmän myös sellaisten asiakkaiden ja työntekijöiden kanssa, jotka tulevat eri kulttuureista.

Tulevaisuudessa tulee lisää monipuolisia työtehtäviä, joita lähihoitaja tekee asiakkaan kotona, esim. hoito, huolenpito, kuntoutus, kasvatust. Tulee uusia palvelumuotoja, jotka tukevat eri-ikäisiä asiakkaita niin, että he voivat asua kotona ja pärjätä itsenäisesti.

arvot = asiat, joita elämässä pidetään hyvinä ja tärkeinä, arvomaailma

arvoperusta = arvopohja, arvot

kulttuuritausta = oma kulttuuri, mistä kulttuurista ihminen tulee

ammattillinen = ammattiin kuuluva tai ammatin mukainen, ammattiin liittyvien periaatteiden mukaan

eettinen, etiikka = ajattelutapa, jonka mukaan ajattelemme, mikä on oikein tai väärin, mikä on hyvää tai huonoa, esim. ammattieettinen

vuorovaikutus = ihmisten välinen suhde, keskinäinen vaikutus, esim. puhujan ja kuulijan vuorovaikutus

sopeutua = pystyy toimimaan ja muuttamaan tilanteen mukaan

toimintaympäristö = paikka, jossa toimitaan, (esim. sairaala, vanhainkoti, päiväkot)

toimia = työskennellä; tehdä jotakin

edistää = tukea, auttaa; viedä eteenpäin; parantaa

ehkäistä = estää, toimia niin, että jotakin ei tapahdu

terveyshaitta = terveydelle vaarallinen asia

kuntouttaa = hoitaa niin, että ihminen tulee parempaan kuntoon

huolenpito = huolenpitäminen, huolehtiminen, hoitaminen

osallisuus = osallistuminen johonkin toimintaan, esim. päätöksen tekoon

vamma = vika, esim. luun murtuma; vamma voi olla henkinen tai fyysinen

vammainen = ihminen, jolla on jokin puute, vamma

mielenterveys = henkinen hyvinvointi, joka liittyy ihmisen ajatteluun, mieleen

päihde = esim. alkoholi, huumeet

päivystys = lääkärin vastaanotto normaalin työajan jälkeen, esim. yöpäivystys

kansansairaus = sairaus, jonka lapsi perii vanhemmiltaan tai joka johtuu elintavasta, esim. sydän- ja verisuonisairaus

kansanterveys = maan kaikkien ihmisten terveys, esim. suomalaisten terveys

Sosiaali- ja terveystalouden suorittanut lähihoitaja osaa toimia hyvin hoito-, huolenpito-, kuntoutus- ja kasvatus- ja ohjaustehtävissä. Hän osaa tehdä kuntouttavaa työtä ja edistää asiakkaiden hyvinvointia.

Lähihoitaja osaa käyttää työssään tietoa ihmisestä, hänen sosiaalisesta ja fyysisestä ympäristöstä ja yhteiskuntaan liittyvistä asioista. Hän noudattaa työssään **tietosuojaa**, **työturvallisuutta** ja **ergonomiaa**. Lähihoitajalla pitää olla hyvä fyysinen ja psyykinen terveys. Hänen täytyy jatkuvasti kehittää omaa osaamistaan sekä huolehtia **työkyvystään** ja **työhyvinvoinnistaan**.

Lähihoitaja on ihmisystävällinen ja suvaitsevainen. Hän **kohtaa** työssä asiakkaan **kokonaisvaltaisesti** ja ottaa asiakkaan voimavarat huomioon. Lähihoitaja kunnioittaa asiakkaiden ja potilaiden uskontoa, arvoja ja kokemuksia. Lähihoitaja ei anna omien tunteiden häiritä suhtautumista asiakkaisiin eikä ammatin arvoihin. Hän osaa käyttää omaa persoonaansa **luovasti** ja uskoo omiin taitoihinsa.

Lähihoitaja toimii työssään sosiaali- ja terveydenhuollon **lainsäädännön** ja sääntöjen mukaan, jotta asiakkaan turvallisuus ja oikeudet toteutuvat.

Lähihoitajan ammattitaitoon kuuluu

- ammattieettinen osaaminen (lähihoitaja huomaa ja ratkaisee eettisiä ongelmia, toimii **vastuullisesti** ja oikeudenmukaisesti, noudattaa ammattietiikkaa)
- tiedon osaaminen (lähihoitaja osaa käyttää ammattiin liittyvää tietoa, hän tietää, mitä tarkoittaa elinikäinen oppiminen, hän pystyy hakemaan ja käyttämään työssä uutta tietoa, hän perustelee ratkaisujaan ja toimii **taloudellisesti**)
- taitojen osaaminen (lähihoitajalla on hyvät vuorovaikutustaidot, viestintätaidot, sosiaaliset taidot ja ammatilliset taidot)
- esteettinen osaaminen (lähihoitaja huolehtii siitä, että työympäristö on esteettinen ja **ilmapiiri** on positiivinen, hän ottaa toiset ihmiset huomioon)

Lähihoitajan työssä on tärkeä kunnioittaa elämää ja **ihmisarvoa**. Lähihoitaja toimii niin, että asiakkaiden **itsemääräämisoikeus**, **oikeudenmukaisuus** ja **tasa-arvo** toteutuvat. Ammattieettisten ohjeiden mukaan lähihoitaja on vastuussa työstään asiakkaalle ja myös yhteiskunnalle. Ison vastuun takia lähihoitajan täytyy jatkuvasti seurata alansa kehittymistä. Hänen täytyy oppia koko ajan lisää ja **syventää** ammatillista osaamistaan.

yhteisö = ryhmä ihmisiä, joka tekee jotain yhdessä, esim. työyhteisö, työkaverit, organisaatio

verkosto = esim. asiakkaan ympärillä olevat ihmiset, jotka auttavat häntä esim. läheiset, sosiaalityöntekijät, projektityöntekijät

tietosuoja = suojaa salaista tietoa, josta ei saa kertoa työn ulkopuolella, esim. asiakkaan henkilökohtaisia asioita

työturvallisuus = työn tekeminen ei ole vaarallista, se on turvallista

ergonomia = hyvä työskentelyasento ja työtapa, että ei tulisi esim. selkäkipuja

työkyky = ihminen pystyy tekemään työtä, ei ole sairas

työhyvinvointi = hyvä terveys ja hyvä olo, että jaksaa ja haluaa tehdä työtä

kohdata = tavata, nähdä, ottaa vastaan

kokonaisvaltainen,

kokonaisvaltaisesti = liittyy kokonaisuuteen, ottaa kaikki asiat huomioon

suvaitsevainen = ymmärtää ja hyväksyy erilaisia ihmisiä

luovasti = tekee uutta

lainsäädäntö = monta lakia yhdessä

vastuullisesti = ottaa vastuun

taloudellisesti = säästää rahaa, kannattava; liittyy talouteen

ilmapiiri = tunnelma, miltä tuntuu esim. työpaikalla, miten ihmiset puhuvat toisilleen

ihmisarvo = jokainen ihminen on tärkeä, jokaisen ihmisarvoa pitää kunnioittaa

itsemääräämisoikeus = ihmisellä on oikeus osallistua päätöksiin, jotka vaikuttavat hänen elämäänsä

oikeudenmukaisuus = toimii oikein, se, mikä on yleisesti oikein tai lain mukaan oikein

tasa-arvo = kaikki ihmiset ovat samanarvoisia, kaikilla on samat oikeudet

syventää = mennä syvemmälle, oppia lisää

4 SANASTO

A	
ajan tasalla	= ei ole vanha, uudenaikainen
aloitekyky, aloitekykyinen	= omatoiminen, aktiivinen
aloitteellinen	= aloitekykyinen, aktiivinen
ammattillinen, <u>ammattillisesti</u>	= ammattiin kuuluva tai ammatin mukainen, ammattiin liittyvien periaatteiden mukaan
ammattietiikka	= toimintatapa, jonka mukaan täytyy työssä toimia oikein ja hyvin, ottaa vastuu työstään
ammattisivistus	= ammattikulttuuri
ammattitaitovaatimus	= mitä asioita työssä täytyy osata
annos	= syötävää tai juotavaa, joka otetaan yhdellä kerralla, esim. lääkeannos, ruoka-annos
<u>annostella</u>	= tehdä annoksia, yksi annos yhdelle potilaalle
arvioida	= tehdä arvio; ajatella, esim. miettiä millaista hoitoa tai tukea potilas tarvitsee
<u>arvioinnin kohde</u>	= asia, jota arvioidaan
<u>arviointikriteeri</u>	= millä tavalla täytyy jotakin osata
<u>arvot</u>	= asiat, joita elämässä pidetään hyvinä ja tärkeinä, arvomaailma
<u>aseptinen, aseptisesti</u>	= hyvin puhdas, ei ole mikrobeja
asettaa	= laittaa, panna, tehdä
<u>asettaa rajoja</u>	= sanoa lapselle, mitä saa tehdä ja mitä ei
asiakaskäynti	= käynti asiakkaan luona kotona
<u>asiakaslähtöinen</u>	= palvelu lähtee siitä, mitä asiakas tarvitsee ja haluaa
<u>asiakaslähtöinen, asiakaslähtöisesti</u>	= ottaa asiakkaan huomioon, lähtee asiakkaan tarpeista
asiakirja	= tärkeä paperi, dokumentti
asiallinen, <u>asiallisesti</u>	= oikeudenmukainen, oikea, sopiva
<u>asiantuntija</u>	= ihminen, joka osaa eli tuntee hyvin

	jotain ammattia
avohoito	= hoito, jota ei tehdä sairaalassa vaan esim. kotona tai terveyskeskuksessa
avustaa	= auttaa
D	
<u>desinfiointi</u>	= kemiallinen puhdistaminen, tekee hyvin puhtaaksi, tapetaan bakteerit
<u>dokumentoida, dokumentointi</u>	= asioiden muistiin kirjoittaminen, tallentaminen
E	
<u>edistää, edistävä</u>	= tukea, auttaa; viedä eteenpäin; parantaa
<u>edunvalvoja</u>	= hoitaa sellaisen ihmisen raha-asioita, joka ei itse voi tai pysty siihen (esim. lapsi, sairas vanhus); edunvalvoja katsoo, että esim. vanhuksen oikeudet toteutuvat
<u>edustaja</u>	= ihminen, joka toimii toisen ihmisen puolesta, auttaa toista, esim. vanhuksen tai vammaisen edustaja
<u>eettinen, etiikka</u>	= ajattelutapa, jonka mukaan ajattelemme, mikä on oikein tai väärin, mikä on hyvää tai huonoa, esim. ammattieettinen
<u>ehkäistä</u>	= estää, toimia niin, että jotakin ei tapahdu, esim. ehkäistä terveyshaittoja
<u>ehkäistä vaaroja</u>	= estää, toimia niin, että vaarallisia tilanteita ei tule
<u>ehkäisevä työ</u>	= työ, joka estää eli ehkäisee ongelmia
<u>ehkäisy</u>	= estäminen
<u>ekologinen ajattelutapa</u>	= tapa, joka säästää energiaa
<u>elimistö</u>	= ihmisen keho, kaikki elimet
<u>elin</u>	= se on ihmisen sisällä, esim. sydän
<u>elinikäinen oppiminen</u>	= oppiminen koko elämän ajan
<u>elintoiminto</u>	= esim. sydämen toiminta
<u>elämäntilanne</u>	= ajanjakso ihmisen elämässä, esim. opiskelu, lapsen syntymä, työttömyys

<u>elvytys</u> , elvyttää	= palauttaa elintoiminnot, esim. jos sydän pysähtyy, ihmistä yritetään elvyttää
<u>ennalta</u>	= etukäteen, tehdä jotakin aikaisemmin, esim. ennalta ehkäistä
<u>ensiapu</u>	= ensimmäinen apu, joka annetaan esim. onnettomuudessa
<u>ergonomia</u> , <u>ergonominen</u> , <u>ergonomisesti</u>	= hyvä työskentelyasento ja työtapa, että ei tulisi esim. selkäkipuja
<u>erityispiirteet</u>	= erikoinen ominaisuus
<u>erityisruokavalio</u>	= ihminen ei voi syödä kaikkea, esim. ei voi syödä maitotuotteita
<u>esteettinen</u> , <u>esteettisyys</u>	= kaunis, taiteellinen
<u>estetiikka</u>	= tiede, joka tutkii kauneutta ja taidetta
F	
<u>fyysinen</u> , <u>fyysisesti</u>	= tarkoittaa ihmisen kehoa, esim. fyysinen kehitys tarkoittaa sitä, että lapsi kasvaa
<u>fysioterapia</u>	= hoitotapa, johon kuuluu esim. liikuntaa, hierontaa, lämpöä
H	
<u>hahmottaa</u>	= nähdä ja ymmärtää kokonaisuuksia
<u>haitata</u>	= häiritä, tehdä vaikeaksi, estää
<u>haitta</u>	= huono puoli, puute, vaara
<u>haittavaikutus</u>	= huono vaikutus, esim. lääkkeen haittavaikutus
<u>hankkia</u>	= ostaa, saada
<u>henkilökohtainen</u>	= oma, joka kuuluu vain yhdelle ihmiselle eli henkilölle
<u>hoitotapa</u>	= tapa, jolla hoidetaan asiakasta, eri sairaus tarvitsee erilaisen hoitotavan
<u>hoitotiimi</u>	= hoitoryhmä, työryhmä
<u>huolehtia</u>	= pitää huolta, hoitaa
<u>huolenpito</u>	= huolenpitäminen, huolehtiminen, hoitaminen

<u>hygienia</u>	= puhtaus, peseminen, esim. käsihygienia, ruokahygienia
<u>hyvinvointi</u>	= hyvä terveys
<u>hyväksytyt suoritus</u> , <u>suorittaa hyväksytysti</u>	= suoritus (esim. koe), joka on vaatimusten mukainen, sen voi hyväksyä
<u>hyväksyttävä</u>	= sen voi hyväksyä, se on sopiva
<u>hyöty</u>	= etu, apu, hyvä puoli
<u>häiriö</u>	= haitta, ongelma, vaikeus, joka häiritsee, esim. oppimishäiriö, unihäiriö
<u>hävittää</u> , <u>hävittäminen</u>	= heittää pois, roskiin
I	
<u>ihmisarvo</u>	= jokainen ihminen on tärkeä, jokaisen ihmisarvoa pitää kunnioittaa
<u>ikäntyä</u> , <u>ikäntyminen</u>	= tulla vanhaksi
<u>ilmaista</u> , <u>ilmaisu</u>	= esittää, näyttää
<u>ilmapiiri</u>	= tunnelma, miltä tuntuu esim. työpaikalla, miten ihmiset puhuvat toisilleen
<u>ilmoittaa</u>	= kertoa asiasta
<u>innovatiivinen</u>	= ihminen, joka kehittää ja uudistaa työtään, hänellä on uusia ideoita
<u>itseääräämisoikeus</u>	= ihmisellä on oikeus osallistua päätöksiin, jotka vaikuttavat hänen elämäänsä
<u>itsenäinen</u> , <u>itsenäisesti</u>	= vapaa, tekee asioita itse, ei tarvitse apua tai ohjausta
J	
<u>joustava</u> , <u>joustavasti</u>	= ihminen, joka voi muuttua, on valmis tekemään yhteistyötä
<u>jälkitarkkailu</u>	= tarkkailu jonkin hoitotoimenpiteen (esim. leikkaus) jälkeen
<u>jäsentää (tietoa)</u>	= ymmärtää, jakaa kokonaisuus osiin merkityksen mukaan
K	
<u>kaava</u>	= matemaattinen sääntö

kansansairaus	= sairaus, jonka lapsi perii vanhemmiltaan tai joka johtuu elintavasta, esim. sydän- ja verisuonisairaus
<u>kansanterveys</u>	= maan kaikkien ihmisten terveys, esim. suomalaisten terveys
kasvu	= kasvaminen < kasvaa
<u>kehittämisehdotus</u>	= ehdotus tai idea, että jotain voisi kehittää, tehdä paremmin
kehittyä, kehitys	= kasvaa, oppia ja muuttua
kelpoisuus	= se, että jokin on kelpoinen, sopiva
<u>kestävä kehitys</u>	= toiminta, joka säästää luontoa (esim. paperin, lasin ja metallin keräys)
kirjata, <u>kirjaaminen</u>	= kirjoittaa muistiin tai lomakkeelle, tallentaa
kohdata, kohtaaminen	= tavata, nähdä, ottaa vastaan
kohdella tasavertaisesti	= puhua kaikkien ihmisten kanssa samalla tavalla
kohdella, kohtelu	= ihmisen kanssa puhuminen ja hänen kuuleminen, voi olla hyvää tai huonoa kohtelua
kokonaisuus	= asia, jossa on monta osaa tai asiaa, esim. opintokokonaisuus, työkokonaisuus
<u>kokonaisvaltainen, kokonaisvaltaisesti</u>	= liittyy kokonaisuuteen, ottaa kaikki asiat huomioon
<u>kommunikoida, kommunikointi</u>	= viestiä, esim. puhua ja kuunnella
kriisi	= vaikea tilanne, iso ongelma
<u>kriisipalvelu</u>	= apu vaikeassa tilanteessa, kriisitilanteessa
<u>kulttuuritausta, kulttuuritaustainen</u>	= oma kulttuuri, mistä kulttuurista ihminen tulee
kunnioittaa	= pitää tärkeänä
kuntouttaa	= hoitaa niin, että ihminen tulee parempaan kuntoon
<u>kuntouttava työ</u>	= työ, jolla halutaan saada ihminen parempaan kuntoon, terveeksi
kuntoutua, <u>kuntoutus</u>	= parantua sairaudesta tai

	onnettomuudesta
kuntoutuja	= sairas ihminen, joka alkaa parantua sairaudesta tai onnettomuudesta
kuvio	= graafinen esitys; tietynlainen kuva
<u>käsite</u>	= asia, termi, sisältö
<u>käsitellä</u>	= ottaa käteen, pitää kädessä
käyttäytyä, käyttäytyminen	= tietää, miten täytyy olla tai puhua sosiaalisissa tilanteissa, tuntee etiketin
L	
<u>laadukas, laatu</u>	= jokin asia on todella hyvä, esim. laadukas työ
laadullinen taso	= kuinka hyvin opiskelija osaa (T1, H2 tai K3)
laatia	= tehdä, kirjoittaa
<u>laatusuositus</u>	= suositus tai ohje siitä, kuinka hyvä eli laadukas jonkin asian pitäisi olla
laatu työ	= hyvä työ, laadukas työ
<u>lainsäädäntö</u>	= monta lakia yhdessä
laite	= pieni kone
laitoshoito	= hoito, jota tehdään sairaalassa, laitoksessa
laskutehtävä	= laskea esim. summa (lääkelaskut)
liittyä	= kuulua johonkin
<u>liittyvä</u>	= se, joka liittyy johonkin
luonteva, <u>luontevasti</u>	= luonnollinen, vapaa; tekee jotakin helposti
<u>luotettava</u>	= sellainen, johon voi luottaa, antaa oikean vastauksen
luova, <u>luovasti</u>	= tekee uutta
<u>luovan ilmaisun menetelmät</u>	= tapa, jolla ihminen voi ilmaista ajatuksiaan, esim. piirtäminen
läheinen	= sukulainen, perheenjäsen; ihminen, joka on lähellä
lähihoitajan asiakas	= ihminen, jota lähihoitaja hoitaa, neuvoo, palvelee, esim. potilas, vanhainkodin asukas.
läsnä, <u>läsnäolo</u>	= on paikalla, lähellä, vieressä

<u>lääkemuoto</u>	= missä muodossa lääke voi olla, esim. neste (voi juoda), tabletti (voi syödä)
<u>lääkemääräys</u>	= paperi, jonka lääkäri kirjoittaa asiakkaalle, että asiakas voi ostaa lääkkeen apteekista, resepti
M	
media	= esim. lehdet, radio, Internet, TV
mediatuotteet, media-aineisto	= esim. lehtiartikkeli, mielipidekirjoitus
<u>menetelmä</u>	= metodi; tapa, miten toimitaan
<u>mielekäs</u>	= järkevä, hyvä
mielenterveys	= henkinen hyvinvointi, joka liittyy ihmisen ajatteluun, mieleen
<u>mitata</u>	= katsoa, kuinka paljon jotakin on
<u>moniammatillinen</u>	= eri ammattialojen ihmisten välinen yhteistyö
<u>monikulttuurinen, monikulttuurisuus</u>	= monta kulttuuria
monipuolinen, monipuolisesti	= ottaa huomioon monta asiaa, puolta
<u>muistisairaus</u>	= ihminen ei pysty muistamaan eikä ajattelemaan, esim. Alzheimerin tauti
muodostuminen < muodostua	= sisältö, rakenne, osista koostuminen
<u>muuttuva</u>	= asia, joka muuttuu
määrällinen taso	= kuinka paljon jotakin on, esim. kuinka paljon opiskelija osaa
määräys	= esim. viranomaisten määräys; käsky, sääntö
N	
neuvottelu	= keskustelu, jossa halutaan tehdä sopimus
neste	= esim. vesi
<u>nestetasapaino</u>	= ihmisen normaali nestemäärä eli veden määrä

noudattaa	= toimia jonkin mukaisesti
näyttö	= koe, jossa näytetään ammatillinen osaaminen
<u>nykyinen</u>	= nyt, tällä hetkellä, esim. nykyinen elämäntilanne
O	
oikeudenmukainen, oikeudenmukaisuus	= toimii oikein, se, mikä on yleisesti oikein tai lain mukaan oikein
<u>oikeudellinen</u>	= oikeuteen, oikeusjärjestykseen liittyvä
oikeus, oikeudet	= mitä saa tehdä, mitä kaikki voivat tehdä
<u>oikeusturva</u>	= suoja, turva, jonka oikeusjärjestys antaa ihmisille
oma-aloitteinen, oma-aloitteisesti	= itsenäinen, aktiivinen, aloittaa itse työt, ei tarvitse ohjata
<u>omahoitaja</u>	= hoitaja, joka hoitaa ja on vastuussa yhdestä potilaasta, esim. vanhuksen omahoitaja
<u>omaishoitaja</u>	= hoitaja on perheenjäsen eli omainen, esim. vaimo hoitaa kotona sairasta miestänsä
omaisuus	= se, mitä ihminen omistaa, esim. tavarat, raha, asunto
<u>omatoiminen</u>	= toimii itse, ei tarvitse apua
osallisuus	= osallistuminen johonkin toimintaan, esim. päätöksen tekoon
<u>osaamisen tuotteistaminen</u>	= kuva tiedoista ja taidoista, mitä osaa, osaamisen myyminen työnantajalle
osoittaa	= näyttää
osoittamistapa	= tapa, jolla henkilö voi näyttää esim. mitä hän osaa
P	
<u>pakollinen</u>	= pakko tehdä
palaute	= tieto siitä, miten joku tehtävä tai työ on mennyt

<u>paloturvallisuusmääräys</u>	= ohje, että ei tulisi tulipalo
<u>palveluhenkinen, palveluhenkisesti</u>	= palvelee hyvin asiakkaita, auttaa ja on ystävällinen
<u>palvelujärjestelmä</u>	= kokonaisuus, jossa on monta eri palvelua
<u>periaate</u>	= perusajatus, perusohje, esim. toimintaperiaatteet
<u>perustaa</u>	= tehdä
<u>perustella</u>	= selittää, kertoa miksi tekee jollakin tavalla
<u>Pharmaca Fennica</u>	= kirja, lääkeopas; kirjassa on tietoa lääkkeistä, joita myydään Suomessa
<u>pitkäaikaissairaus</u>	= sairaus, joka kestää kauan, esim. epilepsia, diabetes
<u>pohtia</u>	= ajatella, miettiä
<u>psykososiaalinen</u>	= liittyy psykologisiin ja sosiaalisiin asioihin
<u>psykykinen</u>	= tarkoittaa ihmisen mieltä, ajatuksia
<u>puhtaanapito</u>	= peseminen, puhtaana pitäminen
<u>pysyä</u>	= ei muuttua
<u>päihde</u>	= esim. alkoholi, huumeet
<u>päihdehuolto</u>	= päihdeasiakkaiden hoito
<u>päihderiippuvuus</u>	= riippuvainen päihteistä, pakko käyttää päihteitä (esim. alkoholisti)
<u>päihteettömyys</u>	= ei päihteitä
<u>päivittäiset toiminnot</u>	= jokapäiväiset toiminnot, esim. pesu, pukeutuminen, hampaiden peseminen
<u>päivystys</u>	= lääkärin vastaanotto normaalin työajan jälkeen, esim. yöpäivystys
<u>päätöksenteko</u>	= kun tehdään päätöksiä
R	
<u>raja</u>	= ei anna tehdä jotain, esim. asettaa rajoja lapselle
<u>rakentava</u>	= positiivinen, vie asiaa eteenpäin
<u>ratkaista</u>	= selvittää, löytää vastaus
<u>ratkaisu</u>	= vastaus, selvittäminen
<u>ravitsemus</u>	= ruoka ja syöminen
<u>ravitsemustila</u>	= ihmisen olotila, joka kertoo, kuinka

	hyvin hän on saanut ruokaa ja mitä ruokaa hän tarvitsee lisää
<u>realistinen, realistisesti</u>	= asiallinen, tosi, tietää, onko mahdollista
<u>ruokahygienia</u>	= kun valmistetaan ruokaa, täytyy ottaa huomioon puhtaus
<u>ruokailutottumus</u>	= toimintatapa, miten ihminen on tottunut tavallisesti syömään
S	
<u>saavuttaa</u>	= saada
<u>salassapitovelvollisuus</u>	= ei saa kertoa työhön liittyviä asioita, ne täytyy pitää salassa, vaitiolovelvollisuus
<u>selkokieli</u>	= helpompi kieli, jossa rakenteet ja sanasto ovat helpompia, yksinkertaisia
<u>selviytyä</u>	= tulla toimeen, pärjätä
<u>seurata</u>	= katsoa, tarkkailla
<u>sitoutua</u>	= lupaa tehdä niin kuin sanoo
<u>sivuvaikutus</u>	= toinen vaikutus, esim. lääkkeen sivuvaikutus
<u>sopeutua</u>	= pystyy toimimaan ja muuttumaan tilanteen mukaan
<u>sosiaaliavustus</u>	= raha, apu sosiaalitoimistosta, esim. toimeentulotuki
<u>sosiaaliset ongelmat</u>	= esim. ihminen on työtön, käyttää päihteitä, on yksin
<u>suoja-in</u>	= asia, joka suojaa, esim. hengityssuojain suojaa pölyltä
<u>suoje-la, suoje-lu</u>	= sellainen tekeminen, että ei tulisi mitään pahaa, esim. työsuojelu, tehdään työtä niin, että ei tulisi onnettomuuksia
<u>suorittaa, suoritus</u>	= tehdä, esim. suorittaa tutkintoa, opiskella
<u>suositella</u>	= ehdottaa, antaa neuvo,
<u>suositus</u>	= ohje, neuvo
<u>suunnitella</u>	= miettiä ennen tekemistä
<u>suunnitelmallinen, suunnitelmallisesti</u>	= tekee suunnitelman mukaan; järjestelmällinen

suvaitsevainen	= ymmärtää ja hyväksyy erilaisia ihmisiä
syрjäytyminen	= ihminen jää yksin, jää pois työelämästä
syventää	= mennä syvemmälle, oppia lisää
säilyttää, säilyttäminen	= pitää jotakin esim. varastossa, kaapissa
säädös	= laki
säännös	= määräys tai ohje, joka sisältyy esim. lakiin
T	
taloudellinen, taloudellisesti	= säästää rahaa, kannattava; liittyy talouteen
tapaturma	= onnettomuus
tarkkailla	= katsoa tarkkaan, mitä tapahtuu
tarkoituksenmukainen, tarkoituksenmukaisesti	= tarkoitukseen sopiva, tilanteen mukainen
tarpeellinen	= hyödyllinen, sitä tarvitaan
tartunta, tartuntatauti	= sairaus, joka menee ihmiseltä toiselle
tarve, tarpeet	= asia, jota tarvitaan, esim. unentarve
tarvittaessa	= jos tarvitaan tai jos joku tarvitsee
tasa-arvo, tasa-arvoinen	= kaikki ihmiset ovat samanarvoisia, kaikilla on samat oikeudet
tasavertainen	= tasa-arvoinen, samanarvoinen
tavoite	= asia, jonka ihminen haluaa saada, esim. oppimistavoite on asia, mitä haluaa oppia
tavoitteellinen, tavoitteellisesti	= toimia niin, että voi saada tavoitteet
terapia	= hoito, kivun helpottaminen
terveydentila	= kunto, vointi (huono tai hyvä)
terveyshaitta	= terveydelle vaarallinen asia
tietohallinta	= tietojen käsittely, hallinta
tietolähde	= kirja, internetsivu, lehti, josta saa tietoa
tietosuoja	= suojaa salaista tietoa, josta ei saa kertoa työn ulkopuolella, esim.

	asiakkaan henkilökohtaisia asioita
tietotekniset välineet	= esim. tietokone, puhelin
tilasto, tilastointi	= tilastoon kerätään ja verrataan erilaista tietoa, esim. tapahtumista, tuotteiden hinnoista
toimeentulotuki	= raha, apu sosiaalitoimistosta
toimenpide	= toiminta, tekeminen
toimia, toiminta	= työskennellä; tehdä jotakin
toiminnalliset menetelmät	= menetelmä, jossa käytetään toimintaa, esim. leikit, pelit
toimintakyky, toimintakykyinen	= ihminen pystyy toimimaan, liikkumaan, esim. työkyky, työkykyinen
toimintakykymittari	= mittari, jolla voi mitata ihmisen toimintakykyä
toimintaterapia	= kuntouttava hoito, jossa kehitetään jokapäiväisessä elämässä tarvittavia taitoja toiminnan avulla
toimintaympäristö	= paikka, jossa toimitaan, (esim. sairaala, vanhainkoti, päiväkot)
toimintoluokitukset	= asiat, joita käytetään hoitotietojen (hoitokertomus) kirjaamisessa
toistuva	= asia, joka toistuu, tulee monta kertaa
torjua, torjunta	= ajaa pois, ehkäistä, esim. tautien torjunta
toteuttaa	= tehdä valmiiksi
toteutua	= tulla valmiiksi
tottumus	= jokin tapa,, johon ihminen on tottunut
tukea	= auttaa, olla mukana
tukeva	= se, joka tukee
tulos	= esim. taloudellinen tulos, hyöty, raha
tunnistaa	= huomata, nähdä ja ymmärtää
tunnustaa	= hyväksyä, vahvistaa
turvallinen, turvallisuus	= ei ole vaaraa, ihminen on rauhassa

<u>turvallisuusmääräys</u>	= määräys tai ohje siitä, miten pitää työskennellä, että työnteko olisi turvallista
<u>tutkinnon perusteet</u>	= ne asiat, mitä tutkinnossa täytyy opiskella
<u>tutkinnon suorittaja</u>	= ihminen, joka opiskelee (suorittaa) tutkintoa
<u>tutkinto</u>	= esim. perustutkinto, ammatti
<u>tutkintosuoritus</u>	= kokeen tekeminen
<u>tutkintotilaisuus</u>	= koe, näyttökoe, joka kestää noin 5 päivää
<u>tutkintotoimikunta</u>	= ryhmä ihmisiä, jotka arvioivat kokeen (näytön)
<u>tutkintotoimikunnan edustaja</u>	= ihminen, joka kuuluu tutkintotoimikuntaan
<u>työehtosopimus</u>	= työnantajien ja työntekijöiden liittojen välinen sopimus työehdoista (palkka, lomaa, työaika)
<u>työsopimus</u>	= yhden työntekijän ja työnantajan välinen sopimus
<u>työhyvinvointi</u>	= hyvä terveys ja hyvä olo, että jaksaa ja haluaa tehdä työtä
<u>työkyky</u>	= ihminen pystyy tekemään työtä, ei ole sairas
<u>työmenetelmä</u>	= tapa, miten tehdään työtä
<u>työnhakuasiakirja</u>	= asiakirja, jolla haetaan työtä, esim. ansioluettelo eli CV
<u>työsuojelu</u>	= tehdään työtä niin, että ei tulisi onnettomuuksia
<u>työsuojeluohjeet</u>	= työpaikalla ohjeet, että ei tulisi onnettomuuksia
<u>työturvallisuus</u>	= työn tekeminen ei ole vaarallista, se on turvallista
<u>täydentää</u>	= jotakin tulee lisää tai jotakin tehdään lisää
U	
<u>uhka</u>	= vaara
<u>uhkatekijä</u>	= asia, josta voi tulla vaaraa
<u>uudistaa</u>	= tehdä uudeksi

V	
<u>vaatehuolto</u>	= vaatteiden peseminen, silittäminen
<u>vaatia, vaatimus</u>	= olla tarpeellinen; jotakin täytyy olla
<u>vaikutus, vaikuttaa</u>	= seuraus, miltä tuntuu, esim. lääkkeen vaikutus
<u>valinnainen</u>	= sen voi valita
<u>valvonta</u>	= katsoa, että kaikki menee oikein
<u>vamma</u>	= vika, esim. luun murtuma; vamma voi olla henkinen tai fyysinen
<u>vammainen, vammaisuus</u>	= ihminen, jolla on jokin puute, vamma
<u>vanhus</u>	= vanha ihminen
<u>vanhuskäsitys</u>	= ajatus tai mielipide vanhoista ihmisistä, vanhuudesta ja vanhenemisesta
<u>vanhustyö</u>	= työ vanhojen ihmisten kanssa, vanhusten hoito
<u>varmistaa</u>	= olla varma
<u>vastuullinen, vastuullisesti</u>	= ottaa vastuun
<u>velvollisuus, velvollisuudet</u>	= mitä täytyy tehdä
<u>verkosto</u>	= työyhteisöt, jotka tekevät yhteistyötä
<u>verkosto, asiakkaan verkosto</u>	= ihmiset, jotka ovat asiakkaan ympärillä ja jotka auttavat häntä esim. läheiset, sosiaalityöntekijät, projektityöntekijät
<u>verkostotyö</u>	= yhteistyö, jota tehdään esim. asiakkaan verkoston tai muiden työyhteisöjen kanssa
<u>viestintäteknologia</u>	= esim. matkapuhelin, tietokone (sähköposti, videokonferenssi)
<u>viihtyisä</u>	= kaunis ja hyvä, siinä on mukava olla
<u>viranomainen</u>	= esim. poliisi, sosiaalityöntekijä
<u>virike, virikkeet</u>	= asia, joka aktivoi, tekee virkeäksi
<u>viriketoiminta</u>	= toiminta, jossa on virikkeitä, esim. laulaminen, pelit, käsityö
<u>virtsa</u>	= pissa
<u>voimavarat</u>	= voima, jaksaminen

<u>voimavara</u> lähtöisyys	= asia, joka lähtee ihmisen voimavaroista, ottaa huomioon voimavarat
<u>vointi</u>	= olo, jaksaminen
vuorovaikutus	= ihmisten välinen suhde, keskinäinen vaikutus, esim. puhujan ja kuulijan vuorovaikutus
väkivalta	= esim. fyysinen väkivalta (lyöminen) ja henkinen väkivalta (sanoa pahasti)
väline	= instrumentti, pieni kone, esim. työväline, jolla tehdään työtä
Y	
yhteisö	= ryhmä ihmisiä, joka tekee jotain yhdessä, esim. työyhteisö, työkaverit, organisaatio
yksilö	= ihminen, henkilö, persoona
<u>yksilöllinen, yksilöllisesti</u>	= persoonallinen, erikoinen, yhdelle ihmiselle omainen asia
ylläpitää	= huolehtia, että jokin jatkuu, pysyy hyvänä
<u>ymmärrettävä, ymmärrettävästi</u>	= asia, jonka kaikki ymmärtävät
ympäristö	= alue, joka on ympärillä, esim. ihmisen elinympäristö; luonto
<u>ympäristönsuojelu</u>	= pitää huolta ihmisen elinympäristöstä tai luonnosta
<u>yrittäjä</u>	= ihminen, jolla on oma yritys, firma
yrittäjyys	= yrittäjänä toimiminen

Takaisin alkuun

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon perusteiden seuraavat luvut on mukautettu selkokielelle:

- *Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon (lähihoitaja) tavoitteet ja tutkinnon muodostuminen,*
- *Perustutkinnon suorittaminen näyttötutkintona,*
- *Kasvun tukeminen ja ohjaus,*
- *Hoito ja huolenpito,*
- *Kuntoutumisen tukeminen,*
- *Vanhustyön osaamisala,*
- *Vanhusten kotihoito ja huolenpito sekä*
- *Liiteosa Ammattialan kuvaus ja arvoperusta.*